

אדולף

הולד

תרגומי השירה הלירית לעברית מרוסית מאת אדולף גומן
Лирическая поэзия в переводе на иврит Адольфа Гомана

יוסף ברודסקי

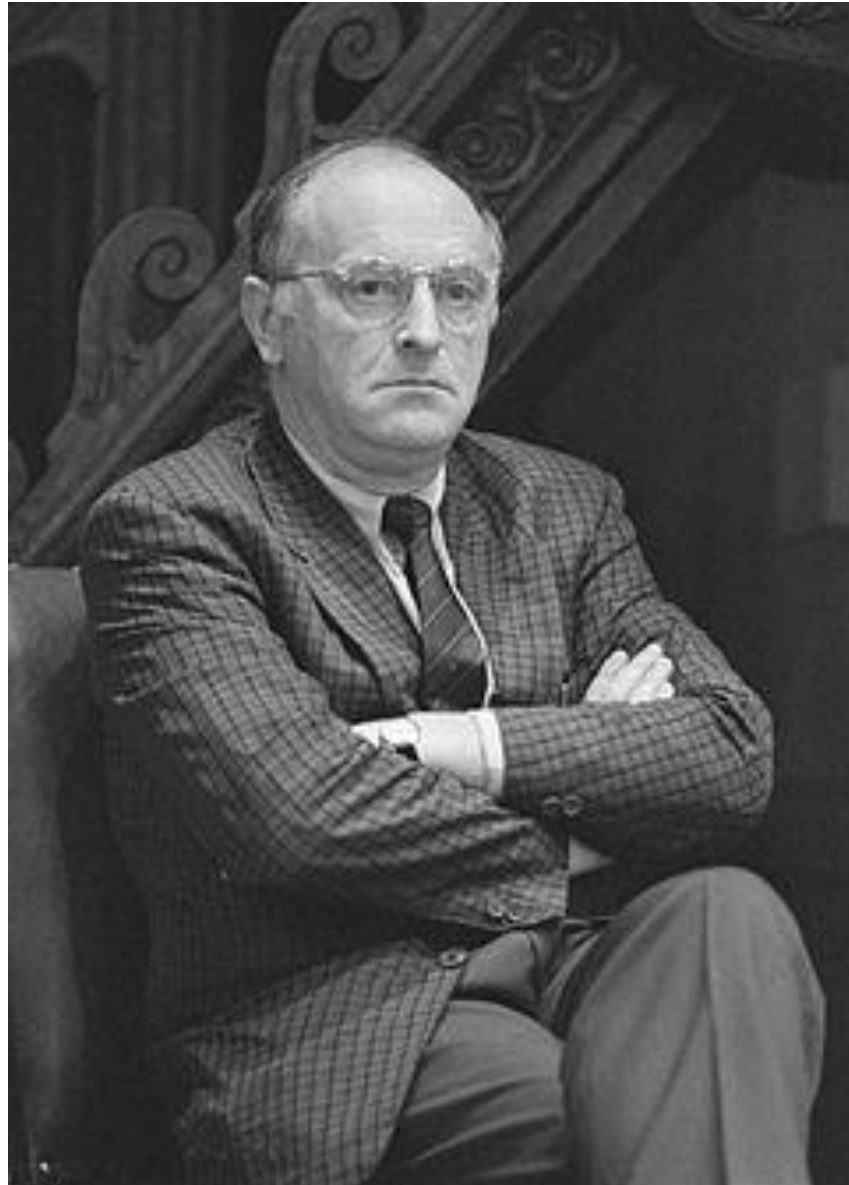
Иосиф Бродский

СТИХИ

שירים

adolf.goman@gmail.com

יוסף ברודסקי

1996-1940

Краткая биографическая справка

[על יוסיף ברודסקי](#)

1. До суда и ареста (1957-1963)

1. לפני המשפט והמעצר (1957-1963)

Прощай *

[היי שלום](#)

Пилигримы

[עולי-רגל](#)

Стихи под эпитафией

[שיר תחת מוטו](#)

Еврейское кладбище около Ленинграда

[בית קברות יהודי על-יד לנינגרד](#)

Одиночество

[בדידות](#)

Стихи об испанце Мигуэле Сервете, еретике,
сожженном кальвинистами

[שיר על מיגל סרוט הספרדי, האפיקורס](#)

[אשר נשרף על-ידי הקלויניסטים](#)

Бессмертия у смерти не прошу

[ממות לא בקשתי לי אלמות](#)

Памятник Пушкину

[אנדרטה לפושקין](#)

Романс для Крысолова с хором

[רומנסה ללוכד חלדות ולמקהלה](#)

И вечный бой... *

[וקרב נצחי...](#)

Закричат и захлопочут петухи

[יקרקר, יטרח בפקר תרנגול](#)

Инструкция опечаленным

[מדריה למתעצבים](#)

Под вечер он видит, застывши в дверях

[בערב אפשר מהפתח לראות](#)

Сонет

[סונטה](#)

Стансы

[סטנצה](#)

Я памятник воздвиг себе иной!

[הקמתי לי גלעד מסוג שונה!](#)

Все чуждо в доме новому жильцу

[כאן לדיר חדש זר החלל](#)

В тот вечер возле нашего огня

[בערב מדורה הפיצה אור](#)

Мои слова, я думаю, умрут

[אולי ימותו מלותי מחר](#)

На смерть Роберта Фроста

[למותו של רוברט פרוסט](#)

Шум ливня воскрешает по углам

[מחזיר שאון הגשם לחיים](#)

2. После суда и ссылки

אחרי המשפט והמאצר (1963-1972)

Окна

[החלונות](#)

Дом тучами придавлен до земли
Дни бегут надо мной
Письма к стене
Сжимающий пайку изгнания
Новые стансы к Августе
Неоконченный отрывок (Ну, время песен о любви)
Отрывок (Назо к смерти не готов)
Сумев отгородиться от людей
Вполголоса
Элегия на смерть Ц. В.
Сын! Если я не мертв
Прачечный мост
Шесть лет спустя
Песня пустой веранды
В альбом Натальи Скавронской
Дидона и Эней
Не выходи из комнаты, не совершай ошибку
Любовь
Литовский дивертисмент
Письма римскому другу
Мне говорят, что нужно уезжать *

3. После высылки из СССР (1972-1996)

На смерть Жукова
Двадцать сонетов к Марии Стюарт
Ниоткуда с любовью
Декабрь во Флоренции
Шведская музыка
Я входил вместо дикого зверя в клетку
Горение
На столетие Анны Ахматовой
Дорогая, я вышел сегодня из дому поздно вечером... *

[שטח הבית עד לאדמה](#)
[הימים מתחלפים](#)
[מכתבים לקיר](#)
[פת לחם-גלות](#)
[הסטנציות החדשות לאוגוסטה](#)
[קטע בלתי-מגמר](#)
[קטע](#)
[הצלחתי מבריות להתגדר](#)
[בחצי-קול](#)
[אלגיה על מותו של צ.ו.](#)
[בן! אם אני לא מת](#)
[גשר הכביסה](#)
[כעבור שש שנים](#)
[שיר של המרפסת הריקה](#)
[באלבום של נטליה סקברונסקי](#)
[דידו ואיניאס](#)
[אל תעשה משגה, אל תצא מהחדר](#)
[אהבה](#)
[סוויטה ליטאית](#)
[מכתבים לידיד רומאי](#)
[אומרים, עלי לקום ולעזב](#)

לאחר גירוש מברח"מ (1972-1996)

[על מותו של ז'וקוב](#)
[עשרים סונטות למרי סטיוארט](#)
[משום מקום באהבה](#)
[דצמבר בפירנצה](#)
[מוסיקה שבדית](#)
[לסוגר צר נכנסתי במקום חית-טרף](#)
[בערה](#)
[במלאת מאה שנה לאנה אחמטובה](#)
[יקרתי, יצאתי מהבית שלי מאחר הערב...](#)

Я был только тем
Персидская стрела
Голландия
Испанская танцовщица

על יוסיף ברודסקי

יוסיף אלכסנדרוביץ' ברודסקי (1940–1996) היה משורר, מסאי ומחזאי רוסי-אמריקאי.

הוא נולד במשפחתו של קצין הצי, צלם יהודי בלנינגרד. ילדותו של יוסיף עברה בצל המלחמה ודלות שאחריה, ללא נוכחות של אביו. יוסיף לא הצטיין בלימודים, החליף כמה בתי-ספר ובגיל 15 עזב בית ספר לצמיתות. הוא עסק בעבודות שונות והשתתף בסיורי מסיבות שדה גיאולוגיות במזרח ובצפון סיביר ובמדבר, עבד בתור מסיק תנורים, מלח מגדלור, עוזר מבתר בחדר מתים ועוד. בשנים אלה ואחר כך קרא המון שירה, למד בכוחות עצמו שפות (אנגלית, פולנית ועוד), התעניין בדתות שונות (בודהיזם, ברית ישנה וחדשה) ובתורות שונות של פילוסופיה.

בשנת 1962 ברודסקי התאהב בציירת מריאנה בסמנובה. היא לא הסכימה להינשא לו, היה להם בן משותף, ויוסיף במשך 27 שנים הקדיש לה שירים שהיוו חלק חשוב ביצירותיו.

לפי עדותו, התחיל לכתוב שירים בגיל 16. היה מקורב למשוררת אנה אחמטובה, שניבאה לו עתיד מזהיר. לדבריו השפיעו עליו יותר מכולם משוררים רוסיים – ברטינסקי (מתקופת פושקין), צבטייבה ומנדלשטם, ומכותבים באנגלית – אודן ופרוסט. ב-1964 ברודסקי נעצר בעוון "שוטטות", נשפט ל-5 שנים והוגלה לאזור ארחהנגלסק בצפון. ב-1965 שוחרר בעקבות לחץ דעת הקהל העולמי. חלק קטן משיריו פורסמו בברית המועצות, אולם הרוב התפרסם במערב.

ב-1972 גורש מברית המועצות, התיישב באן-ארבור שבמישיגן, שם לימד בחוג ללימודים סלאביים באוניברסיטת מישיגן ובאוניברסיטאות אחרות. המשיך לכתוב שירים ברוסית, וכן פרסם פרוזה ודברי ביקורת באנגלית, ועסק גם בתרגומים ספרותיים. ב-1980 קיבל אזרחות אמריקנית, ב-1981 התיישב בניו יורק. היה מעורב בחיים הספרותיים בארצות הברית ובאירופה. בשנים אלו הוציא לאור שלושה ספרי שירה, וכמו כן התפרסמו שני אוספים של שיריו.

שילטונות סובייטיים לא התירו להוריו לבקר את בנם במערב, ולא התירו לו להשתתף בטכסי קבורה שלהם.

ברודסקי הירבה לטייל בארצות שונות, אך תמיד בימי חורף חזר לוונציה האהובה עליו.

ב-1987, בגיל 47, זכה ברודסקי בפרס נובל לספרות (הוא מן הצעירים בין חתני הפרס) על "כתיבה חובקת-כול, המלאה בהירות מחשבה ועומק פואטי". הוא היה חבר של כבוד באוניברסיטאות ומוסדות תרבות רבים אחרים.

בשנת 1990 נשא לאישה איטלקית ממוצא רוסי מריה סוצאני.

ב-1991-1992 קיבל את התואר "משורר הקונגרס", המוענק מדי שנה על ידי ספריית הקונגרס.

הוא נפטר מהתקף לב בניו יורק בגיל 56, נקבר בבית הקברות סן מיקלה שבוונציה.

ברודסקי בשום אופן לא היה משורר יהודי. הוא לא רצה להשתייך לשום איחוד, לשום קהילייה, ובמיוחד – לעם יהודי. הוא היה אינדיבידואליסט קיצוני.

ספריו שראו אור בעברית:

- עקידת יסאק: שירים (מרוסית: עזרא זוסמן), תל-אביב: עקד, 1969.
- מנוסה מביזנטיון: מסות (מאנגלית ואחרית דבר: גיורא לשם), תל-אביב: ספרית פועלים, 1992.
- שירים ראשונים ואחרונים (מרוסית: עמינדב דיקמן), תל-אביב: דביר, 1997.
- חותם מים: תרגום מאנגלית: לאה דובב, ירושלים: מאגנס, 2010. (מסות על ונציה)
- הסטנצות החדשות לאוגוסטה: שירים (מרוסית: יעקב לח), תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 2017

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Прощай

היי שלום

(*)

Прощай,
позабудь
и не обессудь.
А письма сожги,
как мост.
Да будет мужественным
твой путь,
да будет он прям
и прост.
Да будет во мгле
для тебя гореть
звёздная мишура,
да будет надежда
ладони греть
у твоего костра.
Да будут метели,
снега, дожди
и бешеный рёв огня,
да будет удач у тебя впереди
больше, чем у меня.
Да будет могуч и прекрасен бой,
гремящий в твоей груди.

היי שלום,
שכחי
את נשמי.
כמו גשר שרפי
את האגרות.
לו תהיה דרךך
אמיצה תמיד
וישרה
לא פחות.
ולו בחשך
יבער בשבילך
נחיל כוכבים ויזרח,
ולו תקונה
תחמם את ידך
ליד המוקד שלך.
שיהיו קור, גשם,
שלג סוער,
ושאגת האש,
שיהיו הצלחות רבות יותר,
ממה שלי יש.
שיהיה חזק ויפה הקרב,
אשר רועם בחזק.

Я счастлив за тех,
которым с тобой,
может быть,
по пути.

אני שמח בשביל
מי שעכשיו
אולי אתך
בדרךך.

1957

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Пилигримы

עולי-רגל

"Мои мечты и чувства в сотый раз
Идут к тебе дорогой пилигримов"
В. Шекспир. Сонет 27

"אלריך יעלו רעיוני לרגל" ...
ו.שקספיר. סונטה 27
תרגום – זיוה שמיר

Мимо ристалищ, капищ,
мимо храмов и баров,
мимо шикарных кладбищ,
мимо больших базаров,
мира и горя мимо,
мимо Мекки и Рима,
синим солнцем палимы,
идут по земле пилигримы.
Увечны они, горбаты,
голодны, полуодеты,
глаза их полны заката,
сердца их полны рассвета.
За ними поют пустыни,
вспыхивают зарницы,
звезды горят над ними,
и хрипло кричат им птицы:
что мир останется прежним,
да, останется прежним,
ослепительно снежным,
и сомнительно нежным,
мир останется лживым,

על-פני כפר, מזבח,
על-פני קברות לתפארת
על-פני מקדש, מרזח,
על-פני בזר ועצרת,
על-פני רומא ומכה,
על-פני עלמא ואבל,
מכחל השמש בסבל
הולכים בדרכים עולי-רגל.
כלם – מום, גבנת, נגע,
פוחחים, רעבים כל רגע,
מלאות עיניהם סהר,
מלאים לבבות אור שחר.
מחם במדבר שר סלע,
מבזיק הבהק בערב,
עולים כוכבים למעלה,
צורחים צפרים בלי הרף
על כך שעולם בינתיים
נשאר כמו שהוא בינתיים
צחור, מסנוור עינים,
ספק אם עדין עדין.
עולם ישאר לנצח,

мир останется вечным,
может быть, постижимым,
но все-таки бесконечным.
И, значит, не будет толка
от веры в себя да в Бога.
...И, значит, остались только
иллюзия и дорога.
И быть над землей закатам,
и быть над землей рассветам.
Удобрить ее солдатам.
Одобрить её поэтам.

אולי מאפשר פְּעֻנוֹחַ,
מלא שְׁקָרִים וְרֵצַח,
אך אינסופי, זֶה בְּטוֹחַ.
מִשְׁמַע: אֵין שׁוּם טַעַם בְּעֲצָמֹנוּ
לְבִטָּח, לֹאֵל גַּם אֵין עֶרֶךְ,
...מִשְׁמַע: נִשְׁאָרוּ בְּשִׁבְלֵנוּ
רַק אֲשֶׁלִּיה וְדֶרֶךְ.
יְהִיו שְׁקִיעוֹת לְכָל דָּשָׂא,
יְהִיו שְׁחָרִים לְכָל פָּרוֹחַ,
לְאֶרֶץ חֵיל - כְּדֶשֶׁן,
לְאֶרֶץ פִּיטָן – לְשִׁבָּח.

1958

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Стихи под эпитафией

שיר תחת מוטו

«То, что дозволено Юпитеру,
не дозволено быку...»

"מה שמותר ליופיטר,
אסור לשור..."

Каждый пред богом
наг.
Жалок,
наг
и убог.
В каждой музыке
Бах,
В каждом из нас
Бог.
Ибо вечность -
богам.
Бренность - удел быков...
Богово станет
нам

מִפְנֵי הָאֵל
מוֹנֵחַ
אָדָם
עֵרֹם,
כוֹשֵׁל.
בְּכָל הַמוֹסִיקָה
בָּאֵךְ,
בְּכָל בֶּן-אָדָם –
אֵל.
כִּי אֵל,
הוא חַי לְעוֹלָם.
שׁוֹר חַיִּיו חֵישׁ מְסִים...
מְאֵלִים נִבְקָשׁ גּוֹרְלָם -
נִקְבֵּל

Сумерками богов.
И надо небом
 рискнуть,
И, может быть,
 невпопад
Ещё не раз нас
 распнут
И скажут потом:
 распад.
И мы
 завоем
 от ран.
Потом
 взалкаем даров...
У каждого свой
 храм.
И каждому свой
 гроб.
Юродствуй,
 воруй,
 молись!
Будь одинок,
 как перст!..
...Словно быкам -
 хлыст,
Вечен богам
 крест.

Иосиф Бродский

* * *

Еврейское кладбище около Ленинграда.
Кривой забор из гнилой фанеры.

דמדום שְׁלֵהֶם.
לקחת סְכּוּי
על מְרוֹם,
אוּלִי תִהְיֶה זֹאת
טְעוֹת,
לא פֶעַם נֶלֶךְ
על גְּרֵדוֹם.
יְגִידוֹ:
הַתְּפוֹרְרוֹת.
מִפְצֵעַ
נִתְחִיל
לִילֵל.
אֲחֵר כֶּךְ
נִחַפֵּץ דּוֹרוֹן...
לְכָל אָדָם
מִקֹּדֶשׁ אֵל.
כָּלנוּ נִזְכֶּה
בְּאֵרוֹן.
סֶגֶד,
גָּנֵב,
וְעִשָּׂה שְׁטוּיוֹת,
כְּמוֹ אֶצְבַּע,
בּוֹדֵד בִּקְרֵב!..
... כְּמוֹ לְשׁוֹנִים –
שׁוֹט,
תְּמִיד לְאֵלִים –
צֶלֶב.
1958

יוסף ברודסקי

בית קברות יהודי על-יד לנינגרד

על-יד לנינגרד בית קברות יהודי שוקע.
גדר עקומה – עץ לבוד ועבש.

За кривым забором лежат рядом
юристы, торговцы, музыканты, революционеры.

Для себя пели.
Для себя копили.
Для других умирали.
Но сначала платили налоги,
уважали пристава,
и в этом мире, безвыходно материальном,
толковали Талмуд,
оставаясь идеалистами.

Может, видели больше.
А, возможно, верили слепо.
Но учили детей, чтобы были терпимы
и стали упорны.
И не сеяли хлеба.
Никогда не сеяли хлеба.
Просто сами ложились
в холодную землю, как зёрна.
И навек засыпали.
А потом - их землёй засыпали,
зажигали свечи,
и в день Поминовения
голодные старики высокими голосами,
задыхаясь от голода, кричали об успокоении.
И они обретали его.
В виде распада материи.

Ничего не помня.
Ничего не забывая.
За кривым забором из гнилой фанеры,
в четырёх километрах от кольца трамвая.

זֶה לִיד זֶה שׁוֹכְבִים מֵאַחֲרֶיהָ
מִשְׁפָּט, סוֹחֵר, גֶּגֶן, לוֹחֵם חֶפֶשׁ.

לְמַעַן עֲצָמָם שָׂרוּ.
לְמַעַן עֲצָמָם הִשִּׁיגוּ,
לְמַעַן אַחֲרִים מָתוּ.
אֶךְ לִפְנֵי-כֵן שָׁלְמוּ מִסִּים,
עַל שׁוֹטֵר שְׂכוּנָתִי בְּכַבּוֹד הַבֵּיטוֹ,
בְּעוֹלָם לֹלָא מוֹצֵא מְטְרִיאֲלִיסְטִי
פָּרָשׁוֹ תִלְמוּד
וְנִשְׁאַרוּ אִידִיאֲלִיסְטִים.

אוּלֵי רָאוּ לַעֲמֶק,
אוּ מִתּוֹךְ אֲמוּנָה עוֹרָת,
אֶךְ לְמַדּוֹ יֵלֵד לְהִיּוֹת סוֹבְלָנִי
וְעָקֵשׁ כְּמוֹ מִתְקָת.
וְלֹא זָרְעוּ לֶחֶם.
מַעוֹלָם לֹא זָרְעוּ לֶחֶם.
פָּשׁוּט הִלְכוּ וְשִׁכְבוּ
כְּמוֹ זָרְעִים בְּקוֹר הַקֶּרֶקַע.
וְנִרְדְּמוּ לִנְצַח.
וְכוּסוֹ בְּאֲדָמָה רְגֵב-נֶתַח,
הַדְּלִיקוּ נְרוֹת,
וּבִיּוֹם הַזָּכָרֶת הַמֵּתִים בְּחֶדֶר
זִקְנִים כְּחוֹשִׁים סָגְרוּ פֶתַח,
נְחֻנְקִים מֵרַעַב, צָעֲקוּ עַל מְרְגוּעַ.
וְהֵם הִשִּׁיגוּ אוֹתוֹ
בְּצוּרַת הַתְּפוֹרְרוֹת הַחֹמֶר.

בְּלִי לִזְכֹּר דָּבָר.
בְּלִי דָבָר לְשֹׁכֵחַ.
מֵאַחֲרֵי גֹדֵר עֲקוּמָה מַעֵץ לְבוֹד רְקוּב. לְקֶבֶר
מִקּוֹ חֲשֵׁמְלִית יֵשׁ אַרְבָּעָה קִילּוֹמֶטְרִים לַפֶּסַע.

Иосиф Бродский

Одиночество

Когда теряет равновесие
твое сознание усталое,
когда ступеньки этой лестницы
уходят из под ног,
как палуба,
когда плюёт на человечество
твое ночное одиночество, -
ты можешь
размышлять о вечности
и сомневаться в непорочности
идей, гипотез, восприятия
произведения искусства,
и - кстати - самого зачатия
Мадонной сына Иисуса.
Но лучше поклоняться данности
с глубокими её могилами,
которые потом,
за давностью,
покажутся такими милыми.

Да.
Лучше поклоняться данности
с короткими её дорогами,
которые потом
до странности
покажутся тебе
широкими,
покажутся большими,
пыльными,
усеянными компромиссами,
покажутся большими крыльями,

יוסף ברודסקי

בדידות

הפְּרִיטָה כְּבֵד מִתְעִיפֹת,
שׁוּי מִשְׁקָל הִיא מֵאֲבֹדֶת,
וּמִדְּרַגַּת סֵלֶם רוֹפֶפֶת
כְּמוֹ קוֹ סַפּוֹן
פְּתֹאם יוֹרֶדֶת.
כָּל בְּדִידוּתְךָ שְׁקוּעָה בְּלִילָה,
מִבְּנֵי-אָדָם כְּבֵד לֹא אֲכַפֶּת לָהּ.
עֲכָשׁוּ תוֹכֵל
לְחַשֵּׁב עַל נֶצַח
וּלְפַקֵּק בְּטֹהֵר נֶסֶח
שֶׁל רְעִיּוֹנוֹת וְפֶשֶׁר דַּעַת
שֶׁל אוֹמְנִים רַבִּים כְּמוֹנוֹ,
וְגַם בְּהִתְעַבְרוֹת בְּלִי גַעַת
הָאֵם שֶׁל יֵשׁוּ, הַמְדוֹנָה.
תִּסְגֹּד לְמִצִּיאוֹת מוֹצָקֶת
עִם הַקְּבָרִים שֶׁקְמוּ אִמָּשׁ
וּלְאַחֵר
תִּקְוָפָה מִסְפָּקֶת
כֹּה נְחֻמָּדִים, קְרוֹבִים לְנֶפֶשׁ.

לְמִצִּיאוֹת תִּסְגֹּד קִיּוֹמֵת,
עִם דֶּרֶךְ
שֶׁעֲמָדָה מְלֻכָּת,
שְׂאֵחַר-כֶּךָ תִּרְאֶה הוֹלָמֵת,
תִּרְאֶה כִּי עַד בְּלִי דִּי נִמְשָׁכֶת,
עַד כִּמָּה הִיא
גְּדוֹלָה,
נִרְחֶבֶת,
זְרוּעֵת פְּשֻׁרוֹת,
אַבְקָה רוֹבֶדֶת,
וְכִמוֹ צִפּוֹר גְּדוֹלָה רוֹחֶפֶת,

покажутся большими птицами.

Да. Лучше поклонятся данности
с убогими её мерилami,
которые потом до крайности,
послужат для тебя перилами
(хотя и не особо чистыми),
удерживающими в равновесии
твои хромающие истины
на этой выщербленной лестнице.

Иосиф Бродский

**Стихи об испанце Мигуэле Сервете, еретике,
сожженном кальвинистами**

Истинные случаи иногда становятся притчами.
Ты счел бы все это, вероятно, лишним.
Вероятно, сейчас
ты испытываешь безразличие.

Впрочем, он
не испытывает безразличия,
ибо от него осталась лишь горсть пепла,
смешавшегося с миром, с пыльной дорогой,
смешавшегося с ветром,
с большим небом,
в котором он не находил Бога.
Ибо не обращал свой взор к небу.
Земля -- она была ему ближе.

וכמו כנף גדולה רועדת.

למציאות תסגד קימת,
עם הדעה המישנת,
אשר עוד תתגלה תואמת
ובשבילך תהיה משענת
(לא נקיה ממך, כורעת),
שעל שווי משקל שומרת
של אמתך, אשר צולעת
במדרגה המחוטטת.

1959

יוסף ברודסקי

**שיר על מיגל סרנט הספרדי, האפיקורס
אשר נשרף על-ידי הקלויניסטים**

מקרים אמיתיים לפעמים נעשים למשל פשוט.
אתה, מן-הסתם, היית רואה את כל זה כמיתר.
מן-הסתם, עכשו
אתה מרגיש אדישות.

*

בעצם, הוא
לא מרגיש אדישות,
כי נשאר ממנו רק חפץ אפר,
מערבב בעולם, בדרך מאבקות,
מערבב ברוח,
בשמים הגדולים,
בהם הוא לא היה מוצא את האלהים.
כיון שלא הפנה את מבטו לשמים.
הארץ – היא הייתה יותר קרובה לו.

И он изучал в Сарагоссе право Человека
и кровообращение Человека --
в Париже.
Да. Он никогда не созерцал
Бога
ни в себе,
ни в небе,
ни на иконе,
потому что не отрывал взгляда
от человека и дороги.
Потому что всю жизнь уходил
от погони.
Сын века -- он уходил от своего
века,
заворачиваясь в плащ
от соглядатаев,
голода и снега.
Он, изучавший потребность
и возможность
человека,
Человек, изучавший Человека для Человека.
Он так и не обратил свой взор
к небу,
потому что в 1553 году,
в Женеве,
он сгорел между двумя полюсами века:
между ненавистью человека
и невежеством человека.

Иосиф Бродский

* * *

Бессмертия у смерти не прошу.
Испуганный, возлюбленный и нищий, --

וְהוּא חָקַר אֶת זְכוּיוֹת-הָאָדָם בְּסַרְגֹּסָה
וּמַחְזוֹר-הַדָּם שֶׁל אָדָם –
בְּפָרִיס.
כֵּן. הוּא מַעֲוֵלָם לֹא הִתְבּוֹנֵן
בְּאֱלֹהִים
לֹא בְּתוֹךְ עֲצָמוֹ,
לֹא בְּשָׁמַיִם,
וְלֹא עַל הָאִיקוֹנוֹן,
כִּי לֹא גָרַע אֶת מַבְטּוֹ
מֵאָדָם וּמִדֶּרֶךְ.
כִּי כָל חַיּוֹ נָסָה לְהַמְלִיט
מִהַמְרָדָף.
בֶּן מֵאֵתוֹ – הוּא נָסָה לְהַמְלִיט
מִמֵּאֵתוֹ, -
עֲטוּף בְּגָלִימָה, -
מִמְרָגְלִים,
מִרַעֵב וּמִשָּׁלֵג.
הָאִישׁ, אֲשֶׁר חָקַר צָרְכִים
וְיָכוּלוֹת
שֶׁל אָדָם,
אֲשֶׁר חָקַר אָדָם לְמַעַן הָאָדָם,
הוּא עַד סוֹפוֹ לֹא הִפְנֶה אֶת מַבְטּוֹ
אֶל הַשָּׁמַיִם,
כִּי בִשְׁנַת 1553,
בְּזֵ'נֵבָה,
הוּא נִשְׂרַף בֵּין שְׁנֵי קְטָבֵי הַמֵּאָה:
בֵּין שְׁנֵאֵתוֹ שֶׁל אָדָם
לְבֵין בּוֹרֻתּוֹ שֶׁל אָדָם.

יוסף ברודסקי

מָמוֹת לֹא בִקְשָׁתִי לִי אֱלֻמוֹת

אֲנִי – אָדָם נִפְחָד, מְרוּד, אוֹהֵב -
מָמוֹת לֹא בִקְשָׁתִי לִי אֱלֻמוֹת,

но с каждым днем я прожитым дышу
уверенней, и сладостней, и чище.

Как широко на набережных мне,
как холодно, и ветрено, и вечно,
как облака, блестящие в окне,
надломленны, легки и быстротечны.

И осенью и летом не умру,
не всколыхнется зимняя простынка,
взгляни, любовь, как в розовом углу
горит меж мной и жизнью паутинка.

И что-то, как раздавленный паук,
во мне бежит и странно угасает.
Но выдохы мои и взмахи рук
меж временем и мною повисают.

Да. Времени -- о собственной судьбе
кричу все громче голосом печальным.
Да. Говорю о времени себе,
но время мне отвечает молчаньем.

Лети в окне и вздрагивай в огне,
слетай, слетай на фитилечек жадный.
Свисти, река! Звони, звони по мне,
мой Петербург, мой колокол пожарный.

Пусть время обо мне молчит.
Пуškai легко рыдает ветер резкий
и над моей могилою еврейской
младая жизнь настойчиво кричит.

אָבֿל מִיּוֹם לְיוֹם אֶת הָעֶבֶר שׁוֹאֵף
בְּשִׁאיָפָה יוֹתֵר צָחָה, נִלְהֶבֶת.

לִי עַל רִצִּיף נָהָר רָחֵב נָעִים,
לִי קָר, חֲפָשִׁי וְלַצִּמִּיתוֹת בְּטוּחַ,
וּבַחֲלוֹן שְׁלִי הָעֲנָנִים
קָלִים, שְׁבוּרִים, נִעְלָמִים עִם רוּחַ.

בְּקִיץ וּבִסְתּוֹ עוֹד לֹא אֶמְצָא מוֹתִי,
וּבִסְדִּין חֲרָפִי אֲנִי בּוֹטָח.
תִּרְאִי, אֵיךְ בְּפִנֵּת וְרָדִים, אֲהוּבָתִי,
בִּינִי לְבֵין חַיִּים קוֹר עֶכְבִּישׁ זוֹרָח.

אֶךְ עֶכְבִּישׁ נִדְרָס, חֲלָשׁ מְדִי,
הוּא בְּתוֹכִי רֵץ וְדוֹעָף כָּל רָגַע.
וּנְשִׁיפוֹת וְרִפְרוּפֵי יָדַי
בִּינִי לְבֵין הַזְּמַן תְּלוּיִים בְּלִי הֶגְהָ.

אֲנִי פּוֹנֶה לַזְּמַן וּמִסִּפֵּר
עַל גּוֹרְלִי בְּקוֹל עֲצוּב גּוֹבֶה,
אָבֿל הַזְּמַן עַל שְׁתִּיקָתוֹ שׁוֹמֵר,
כְּאֵלּוֹ הוּא אוֹתִי אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ.

כְּמוֹ פֶּעַמּוֹן-כְּבִאי, תְּנִי צִלִּיל, עִירִי,
הוּ, פֶּטֶרְבוּרְג׳ שְׁלִי, כָּל כֶּה מִפְּרֶת,
צֶפֶר, נָהָר, בְּאֶפֶל לְזָכְרִי -
הָעֵשׂ שְׁמֵהָר לְנֵר, לְאֵשׁ בּוֹעֶרֶת.

אֲנִי שׁוֹמֵעַ רוּחַ שֶׁל קִינָה,
שְׁתִּיקַת הַזְּמַן מוּבִנֶת וּמִצְדָּקֶת.
וְעַל קִבְרֵי הַיְּהוּדִי צוֹעֶקֶת
הַבְּחָרוֹת, עֵקֶשֶׁת בְּרָנָה.

Памятник Пушкину

אנדרטה לפושקין

...И Пушкин падает в голубо-
ватый колючий снег

Э. Багрицкий.

"ופושקין נופל על השלג
הכחלחל והעקצני"
א.בגריצקי

...И тишина.
И более ни слова.
И эхо.
Да еще усталость.
...Свои стихи
доканчивая кровью,
они на землю глухо опускались.
Потом глядели медленно
и нежно.
Им было дико, холодно
и странно.
Над ними наклонялись безнадежно
седые доктора и секунданты.
Над ними звезды, вздрагивая,
пели,
над ними останавливались
ветры...

...ושקט.
כל מלה כאן מיתרת.
והד.
ועיפות פתאם.
...את שירתם
סימו בדם מתרת,
על אדמה ירדו דומם.
הביטו עדינים לאט
ולא הבינו:
קר, משנה, פראי,
בלי קשר.
ומלמעלה בלי תקוות ראשים הרכינו
רופאים ושושבינים חסרי כל ישע.
מעליהם זרמו הכוכבים
כמו פלג,
למעלה נעצרו, החרישו
רוחות...

Пустой бульвар.
И пение метели.
Пустой бульвар.
И памятник поэту.
Пустой бульвар.
И пение метели.
И голова
опущена устало.

שדרה ריקה.
שיר סערת השלג.
שדרה ריקה.
גלעד שלו באמצע.
שדרה ריקה.
שיר סערת השלג.
ראש נשח עיף,
כבד כמו אבן.

...В такую ночь
ворочаться в постели

...בליל להתהפך בתוך מטה
זה ענג

приятней,
чем стоять
на пьедесталах.

יותר נעים
מלעמד
על אֶדן.

196?

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Романс для Крысолова с хором

רומנסה ללזכד חלדות ולמקהלה

(из поэмы-мистерии "Шествие")

(מתוך פואמה-מסטורין "הצעדה",
ראה גם אגדה על החלילן מהמליון)

Шум шагов,
шум шагов,
бой часов,
 снег летит,
 на карниз,
 на карниз.
Если слы-
шишь приглу-
шенный зов,
 то спускай-
ся по ле-
стнице вниз.
Город спит,
город спит,
спят дворцы,
 снег летит
 вдоль ночных
 фо-нарей,
город спит,
город спит,
спят отцы,
 обхватив
 животы
 матерей.

צעדה.
רעשה
מַעַם,
צליל שְׁעוֹן,
שֶׁלֶג קל
על פְּרָכּוֹב.
אז רד
בַּמִּדְרָגוֹת
אֶפְלוֹת
בְּשִׁמְעָךְ
את הרעש
שֶׁבְּרָחוֹב.
נמה עיר,
יְשָׁנִים
אַרְמוֹנוֹת,
שֶׁלֶג על
הפִּנֹּס
מְנַמְנֵם,
וְאַבּוֹת
יְשָׁנִים
בְּמַטּוֹת,
על כְּרִסּוֹת
אִמָּהוֹת.
יְדִיָּהֶם.

В этот час,
в это час,
в этот миг
над карни-
зами кру-
жится снег,
в этот час
мы ухо-
дим от них,
в этот час
мы ухо-
дим навек.

Нас ведет КРЫСОЛОВ! КРЫСОЛОВ!
вдоль па-не-лей и цин-ковых крыш,
и звенит и летит из углов
СВЕТЛЫЙ ХОР ВОЗВРАТИВШИХСЯ КРЫС.

Вечный мальчик,
молодчик,
юнец,
вечный мальчик,
любовник,
дружок,
обер-нись
огля-нись,
наконец,
как вита-
ет над на-
ми снежок.
За спи-ной
полусвет,
полумрак,
только пят-
нышки, пят-
нышки глаз,

וּמַעַל
לְכַרְכּוֹב
שֶׁלֹּג חַד,
וְאַנְחָנוּ
עוֹזְבִים
אֶת כָּלֵם,
רָגַע קֵט,
רַק עוֹד רָגַע
אַחַד,
וְאַנְחָנוּ
עוֹזְבִים
לְעוֹלָם.

וגגים, מְדַרְכּוֹת מְמוּל.
מוֹ-לִיכָנוּ לּוֹכֵד, לּוֹכֵד!
ומכל הפנות שִׁיר צָלוּל
שֶׁל חֲלָדוֹת חוֹזְרוֹת מִתַּפְשֻׁט.

נָצַר-נָצַח,
בְּחוּר,
יָדִיד,
נָצַר-נָצַח,
חֵבֵר,
מְאַהֵב,
הַסְתוֹבֵב
לְאַחֹר
לְהִבִּיט,
אֵיךְ הַשֶּׁלֶג
בָּרוֹם
מְרַחֵף.
מְאַחֹר
דְּמָדוּם,
עֲלֻטָּה,
רַק עֵינַיִם
- נִצְנוּץ
קָטָן.

кто б ты ни
был -- мудрец
иль дурак,
все равно
здесь не вспом-
нят о нас.

Так за флей-
той настой-
чивей мчись,
снег следы
за-метет,
за-несет,

от безумья
забвеньем
лечись!
от забвенья
безумье
спасет.

Так спаси-
бо тебе,
Крысолов,
на чужби-
не отцы
голосят,

Так спаси-
бо за слав-
ный улов,
никаких
возвращений
назад.

Как он выглядит -- брит или лыс,
наплевать на при-ческу и вид.
Но СЧАСТЛИВОЕ ПЕНИЕ КРЫС
как всегда над Россией звенит!

כָּסִיל אֶתָּה,
או חָכָם
אֶתָּה -
הִינוּ הָרִי,
לִנוּ אֵין זָכָר
כָּאן.
אֲזִי דָהָר
אֲחֵרִי
הַחֲלִיל,
שֶׁלֶג קָל
יִכְסֶה
מִדְרָכָה,
מִטְרוֹף
נִשְׁיָה
תִּצִּיל,
שְׁגֵעוֹן -
מְאִיוִם
שִׁכְחָה.
אֲז תוֹדָה
לָרִי,
הַלּוֹכֵד,
הָאֲבוֹת
צוֹעְקִים
בְּנֹכָר,
אֵל תַּחֲזֹר,
וְאֵל
תִּתְחַרֵּט,
וְתוֹדָה
עַל יְדוּג
נֶהְדָּר.

מִזְקוֹן, מְגַלַּח – אֵין דָּבָר
מֵה מְרָאָהוּ. תוֹדָה לְאֵל,
זָמַר שֶׁל הַחֲלִידוֹת מְאֻשָּׁר
מֵעַל רוֹסְיָה תָּמִיד מְצִלָּל!

Вот и жизнь
пронеслась,
пронеслась.
 вот и город
 заснежен
 и мглист.
только пом-
нишь безум-
ную власть
 и безум-
ный, уве-
ренный свист.

Так запомни лишь несколько слов:
каждый день от зари до зари
нас ведет КРЫСОЛОВ! КРЫСОЛОВ!
нас ведет КРЫСОЛОВ --
повтори.

Иосиф Бродский

И вечный бой...

И вечный бой.
Покой нам только снится.
И пусть ничто
не потревожит сны.
Седая ночь,
и дремлющие птицы
качаются от синей тишины.
И вечный бой.
Атаки на рассвете.
И пули,
разучившиеся петь,

החיים
כבר אינם,
בחור,
ועירנו
משלגת,
דלוחה.
רק שלטון
משגע
עוד זכור
ושריקת
שגעון
בטוחה.

זכר נא קמץ מלים כעת,
שכל יום מזריחה עד סוף אור
מוליכנו לזכד! לזכד!
כן, לזכד החלדות –
חזר!

1961

יוסף ברודסקי

וקרב נצחי...

וקרב נצחי. (*)
רק בחלום מרגוע.
ואל תפריעו נא
לחלומות.
הלילה סב,
וצפרים בלי נוע
בכחול הדומיה מתנדנדות.
וקרב נצחי,
והתקפות בשחר.
הכדורים
במקום שירה ללמד,

кричали нам,
что есть еще Бессмертье...
... А мы хотели просто уцелеть.
Простите нас.
Мы до конца кипели,
и мир воспринимали,
как бруствер.
Сердца рвались,
метались и храпели,
как лошади,
попав под артобстрел.
...Скажите... там...
чтоб больше не будили.
Пускай ничто
не потревожит сны.
...Что из того,
что мы не победили,
что из того,
что не вернулись мы?..

רק צעקו:
עוד יש אלמות, נער...
... אף אנו רק רצינו אַז לשָׂרֵד.
סלחו לנו:
מבקר ועד ערב
כל העולם נתפס
דֶּרֶךְ קִנִּים.
הלב נחר,
רתח, רעד בְּקֶרֶב,
כְּמוֹ סוס רוֹעֵד
מֵאֵשׁ הַתּוֹתָחִים.
...הִגְדוּ...שָׁם...
שִׁישִׁיִּים אֲנֵחֵנוּ,
וְאַל תִּפְרִיעוּ נָא
לְחִלּוּמוֹת.
לא שָׁבְנוּ, כֵּן, מִשָּׁם
וְלֹא נִצַּחְנוּ.
אַז מָה בְּקֶרֶךְ?..
וְאִין מָה לַעֲשׂוֹת.

1962

(* שורה מתוך השיר של אלכסנדר בלוק "בשדה קוליקוב")

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

* * *

А.А. Ахматовой

יקרקר, יִטְרַח בְּבֶקֶר תִּרְנָגוֹל

לאנה אחמטובה

Закричат и захлопочут петухи,
загрохочут по проспекту сапоги,
засверкает лошадиный изумруд,
в одночасье современники умрут.

יקרקר, יִטְרַח בְּבֶקֶר תִּרְנָגוֹל,
מִגִּפִּים יִדְרְסוּ רְחוֹב גְּדוֹל,
כְּאַבְנֵי-בִּרְקַת מִסּוּסִים יִנְצֹץ בֶּרֶד,
יְמוֹתוֹ בְּנֵי דוֹרֵי בִּבְת אַחַת.

Запоеет над переулком флажолет,

צִלִּיל עֵילִי בְּסִמְטָאוֹת בְּשִׁיר יִפְתַּח,

захохочет над каналом пистолет,
загремит на подоконнике стекло,
станет в комнате особенно светло.

И помчатся, задевая за кусты,
невредимые солдаты духоты
вдоль подстриженных по-новому аллей,
словно тени яйцевидных кораблей.

Так начнется двадцать первый, золотой,
на тропинке, красным солнцем залитой,
на вопросы и проклятия в ответ
обволакивая паром этот свет.

Но на Марсовое поле дотемна
Вы придете одинешенька-одна,
в синем платье, как бывало уж не раз,
но навечно без поклонников, без нас.

Только трубочка бумажная в руке,
лишь такси за Вами едет вдалеке,
рядом плещется блестящая вода,
до асфальта провисают провода.

Вы поднимете прекрасное лицо -
громкий смех, как поминальное словцо,
звук неясный на нагревшемся мосту -
на мгновенье взбудоражит пустоту.

Я не видел, не увижу Ваших слез,
не услышу я шуршания колес,
уносящих Вас к заливу, к деревьям,
по отечеству без памятника Вам.

В теплой комнате, как помнится, без книг,
без поклонников, но также не для них,

וַיִּצְחַק מֵעַל לְתַעֲלָה אֶקְדָּח,
עַל הָאֶדֶן הַזְכוּכִית תִּרְעַם מְבוּם,
וְהַחֲדָר יִתְמַלָּא בְּאוֹר עֲצוּם.

דוֹהָרִים וּבְשִׁיחִים שְׁקֵטִים נוֹגְעִים
חִילֵי הַמַּחֲנֵק בְּלִתי פְּגוּעִים
לְאַרְכָּן שֶׁל הַשְּׁדָרוֹת הַנִּגְזָמוֹת,
צִלְלֵי-בִיעָה שְׁטִים שֶׁל אֲנִיּוֹת.

הַמָּאָה כָּלָה זָהָב אֲזִי תִתְחִיל
תַּחַת שְׁמֶשׁ אֲדוּמָה מֵעַל לְשִׁבִּיל,
לְקַלְלוֹת וּשְׁאֵלוֹת בְּמָקוֹם תְּשׁוּבָה
עַל עוֹלָם תִּשְׁפֹּךְ רַק אֵד מִסְתִּיר תִּקְוָה.

אֵלֵי שְׂדֵה אֵל מָרֶס לִפְנֵי הָאֶפְלָה
לְבָדָה תְּבוֹאִי בְּשִׁמְלָה כְּחֹלָה,
אֲבָל לֹא כְמוֹ קֶדֶם לֹא פַעַם אַחַת -
בְּלַעֲדִינוּ, בְּלִי מַעְרִיצִים - לַעֲד.

רַק דְּפִים בְּיָד וְתִיק צְמוּד לְשׁוֹק,
רַק מוֹנִית מְאַחֲזֶיךָ מִרְחוֹק,
מִבְּרִיקִים סְמוּךְ הַמַּיִם כְּמוֹ גְּבִישׁ,
בְּאוֹר כְּבִלִּים הַנְּמִיכוֹ עַד לְכָבִישׁ.

וּפְנִיךָ הַיְּפוֹת הֵן פְּנֵי מוֹפֵת,
צְחוֹק קוֹלֶךָ הָרֶם כְּמִין מְלוֹת הַסִּפֹּד,
צִלִּיל עֲמוּם מֵעַל לְגִשְׁר מַחֲמָם
לְשִׁנְיָה לְרִיק יְפֹרֵץ חֲזֵק וָרֶם.

לֹא רִאִיתִי, לֹא אֶרְאֶה אֶת דְּמַעוֹתֶיךָ,
לֹא אֲשֻׁמַּע מוֹנִית שְׂבָאָה אַחֲרֶיךָ,
שֶׁתִּשָּׂא אוֹתָךְ אֶל הַמִּפְרָץ הַנַּח
תוֹךְ הַמִּכּוֹרָה לִלֵּא אֲנִדְרֻטָה לָךְ.

וּבַחֲדָר חֶם (סְפָרִים אֵינָם, זֶה תִּנְאִי?),
בְּלִי מַעְרִיצִים, לֹא בְּשִׁבְלֶם, וְדַאי,

опирая на ладонь свою висок,
Вы напишете о нас наискосок.

Вы промолвите тогда: "О, мой Господь!
Этот воздух загустевший - только плоть
душ, оставивших призвание свое,
а не новое творение Твое!"

Иосиф Бродский

Инструкция опечаленным

Не должен быть очень несчастным
и, главное, скрытным...

А. Ахматова

Я ждал автобус в городе Иркутске,
пил воду, замурованную в кране,
глотал позеленевшие закуски
в ночи в аэродромном ресторане.
Я пробуждался от авиагрома
и танцевал под гул радиовальса,
потом катил я по аэродрому
и от земли печально отрывался.
И вот летел над облаком атласным,
себя, как прежде, чувствуя бездомным,
твердил, вися над бездною прекрасной:
все дело в одиночестве бездонном.

Не следует настаивать на жизни
страдальческой из горького упрямства.
Чужбина так же сродственна отчизне,
как тупику соседствует пространство.

ובסמוך רקה ביד ליד חלון
תכתבי עלינו שיר באלכסון.

ותגידי: "אלהים, זה רק בשר –
האזיר המתעבה לזכר מר,
נשמות בלי יעודם העלאי;
לא בריאה הן חדשה שלך, אלי."

1962

יוסף ברודסקי

מדריך למתעצבים

ואל תהיה אמלל מאד,
והעקר - אל תסתגר...
א. אחמטובה. "הקורא"

בעיר אירקוטסק לאוטובוס חפיתי,
חטיף בלעתי מכסה בעבש,
מברז שנחלד בליל שתיתי
במסעדת-שדה, כשחשתי יבש.
מרעם מטוסים פתאם הקצתי,
רקדתי לצליל רדיו ברצף;
אחר כך למטוס בחשך רצתי
והתנתקתי ממסלול בעצב.
וטסתי תוך ענן של צמר-גפן,
נפשי מחסר קורת-גג נסערת;
תלוי מעל לתהום בלי קיר ודפן
טענתי: זאת בדידות תהומית חוזרת.

אין טעם לעמד כל כך על סבל
מתוך עקשות מרה קשורה לפיט.
נכר, מולדת – הם חליות של כבל;
מבוי סתום, מרחב – שכנים לבית.

1962

1.

Под вечер он видит, застывши в дверях:
два всадника скачут в окрестных полях,
как будто по кругу, сквозь рощу и гать,
и долго не могут друг друга догнать.
То бросив поводья, поникнув, устав,
то снова в седле возбужденно привстав,
и быстро по светлому склону холма,
то в рощу опять, где сгущается тьма.

Два всадника скачут в вечерней грязи,
не только от дома, от сердца вблизи,
друг друга они окликают, зовут,
небесные рати за рощу плывут.
И так никогда им на свете вдвоем
сквозь рощу и гать, сквозь пустой водоем,
не ехать ввиду станционных постов,
как будто меж ними не сотня кустов!

Вечерние призраки! -- где их следы,
не видеть двойного им всплеска воды,
их вновь возвращает к себе тишина,
он знает из окриков их имена.
По сельской дороге в холодной пыли,
под черными соснами, в комьях земли,
два всадника скачут над бледной рекой,
два всадника скачут: тоска и покой.

בערב אפֿשר מהפֿתח לראות

1.

בערב אפֿשר מהפֿתח לראות
כי שני פֿרשים דוהרים בֿשדות,
בתוך מעגל בֿחרֿשה ובצה
מבלי להשיג חֿברו לרצה.
פעם ללא רסן, שחים, עיפים,
פעם נסערים, באפֿף מזדקפים –
מהר בֿשפוע גֿבעה באורה
לתוך עלטת העצים שגֿברה.

ושני הרוכבים בֿנתיב הטיט
קרוכים ללבי הם, קרובים לביתי,
קורא הראשון אחרי השני,
למעלה שט חיל בֿרקע שני.
וכה לעולם לא ינועו יחדו
תוך יער, בצה ואגם שחרב,
על-פני הרציף של רכבת הוזה –
רק קמץ שיחים מפֿרידים זה מזה.

רוחות רפאים! אף עקב לא נשאר...
מהם להתיז יחד מים נבצר,
דממה מחזירה את שניהם לחיקה,
ואת שמותיהם אדע מצעקה.
בֿדרך כפֿרית בעפר קר ודק
מתחת לארן שחור מאבק
עודם דוהרים מול נהר וגֿבעה:
אחד – געגוע, שניה היא שלנה.

Пустая дорога под соснами спит,
 смолкает за стеклами топот копыт,
 я знаю обоих, я знаю давно:
 так сердце звучит, как им мчатся дано.
 Так сердце стучит: за ударом удар,
 с полей наплывает холодный угар,
 и волны сверкают в прибрежных кустах,
 и громко играет любимый состав.

Растаял их топот, а сердце стучит!
 Нисходит на шепот, но все ж не молчит,
 и, значит, они продолжают скакать!
 Способны умолкнуть, не могут -- смолкать.

Два всадника мчатся в полночную мглу,
 один за другим, пригибаясь к седлу,
 по рощам и рекам, по черным лесам,
 туда, где удастся им взмыть к небесам.

Июльской ночью в поселке темно.
 Летит мошкар в золотое окно.
 Горячий приемник звенит на полу,
 и смелый Гиллеспи подходит к столу.

От черной печали до твердой судьбы,
 от шума в начале до ясной трубы,
 от лирики друга до счастья врага
 на свете прекрасном всего два шага.

Я жизни своей не люблю, не боюсь,
 я с веком своим ни за что не борюсь.
 Пускай что угодно вокруг говорят,

הַדֶּרֶךְ רִיקָה, יְשֵׁנָה בְּלִי חִלּוֹם,
 קוֹל הַשְׁעָטָה תָּם מִבַּעַד לַחֲלוֹן.
 בְּמִשְׁךְ שְׁנִים כָּבֵד הַכֶּרֶתִי אוֹתָם,
 לְבִי לִפִּי קָצֵב דְּהִירָה זֹאת פָּעַם.
 קָשָׁה פְּעִימָה וְקָשָׁה שְׂאִיפָה,
 מִחִשְׁךְ שְׂדוֹת עוֹלָה רוּחַ שְׂרוּפָה,
 נִצְנוּץ שֶׁל גָּלִים בֵּין שִׁיחֵי הַגָּדָה,
 בְּאַזֵּן צְלִילִי לַהֲקָה אֶהוּדָה.

אם כי הם רחוק, לבי לא מסתפק,
 דופק בקול לחש, אבל לא שותק.
 משמע: הם בדרך, הם לא נשמעים,
 אולי לא נראים, אך לדהר ממשיכים.

נמשך עד חצות מרתון מטרף,
 אחד אחרי השני באקר,
 על-פני הנהר וחרשות – עד מקום,
 בו יחד יוכלו לעלות למרום.

בערב קיצי בישוב חשך רב.
 פורצים יבחושים לחלון הזהבה.
 מקלט מצלצל על רצפה עוד הדרן,
 גילספי*) אמיץ מתקרב לשלחן.

מעצב שחור עד גורל של בררה,
 מרעש ועד בהירות חצוצרה,
 הופך מחבר לאויב מתגאה
 רק שני צעדים בעולם היפה.

חיי לא אוהב, ולהם לא אדאג,
 אני במאה שלי לא נאבק.
 ושידברו, יפרשו דעתה –

меня беспокоят, его веселят.

У каждой околицы этой страны,
на каждой ступеньке, у каждой стены,
в недалёкое время, брюнет или блондин,
появится дух мой, в двух лицах един.

И просто за смертью, на первых порах,
хотя бы вот так, как развеянный прах,
потомков застав над бумагой с утра,
хоть пылью коснусь дорогого пера.

4.

Два всадника скачут в пространстве ночном,
кустарник распался в тумане речном,
то дальше, то ближе, за юной тоской
несется во мраке прекрасный покой.

Два всадника скачут, их тени парят.
Над сельской дорогой все звезды горят.
Копыта стучат по заснувшей земле.
Мужчина и женщина едут во мгле.

Иосиф Бродский

Сонет

Г.П.

גם אם מציקים לי להנאות.

בכל המדינה לחוצות כל ישוב,
לכל מדרגה, לכל כתל אשוב.
בלונדיני, ברונט – בשנים הקרובות
תופיע רוחי כשלוש שתי דמויות.

הייתי רוצה, אם תהיה אפשרות,
כאפר לשוב מפזר כשאמות.
אתפס מישהו אז עם קולמוס ביד,
אגע כעפר אז בעט הנכבד.

4.

עפים פרשים במרחב האפל,
שיחים נבלעים במסך ערפל,
עף הגעגוע יפה בדהירה,
וגם השלונה היא יפה, צעירה.

עפים פרשים, צלליהם שוב דואים.
מעל לדרךם כוכבים בוברים.
פרסות שוחקות אדמה יבשה.
וגבר רוכב שם ליד האשה.

1962

(* ג'ון בירקס "דיזי" גילספי (1917-1993) -
נגן חצוצרה, מוביל הרכבים, זמר ומלחין אפרו-אמריקני. יחד עם
צ'ארלי פארקר יצר את סגנון הבי בופ ששינה את פני הג'אז .

יוסף ברודסקי

סונטה

לג.פ.

Мы снова проживаем у залива,
и проплывают облака над нами,
и современный тарахтит Везувий,
и оседает пыль по переулкам,
и стекла переулков дребезжат.
Когда-нибудь и нас засыпет пепел.

Так я хотел бы в этот бедный час
приехать на окраину в трамвае,
войти в твой дом,
и если через сотни лет
придет отряд раскапывать наш город,
то я хотел бы, чтоб меня нашли
оставшимся навек в твоих объятьях,
засыпанного новою золой.

Иосиф Бродский

Стансы

Ни страны, ни погоста
не хочу выбирать.
На Васильевский остров
я приду умирать.
Твой фасад тёмно-синий
я впотьмах не найду,
между выцветших линий
на асфальт упаду.

И душа, неустанно
поспешая во тьму,
промелькнёт над мостами

וְשׁוּב גָרִים עַל-יַד מִפְּרָץ אֲנַחְנוּ,
וְעֹנָנִים שְׁטִים מֵעַל רֹאשֵׁינוּ,
וְהַר וְזֹב מוֹדְרֵי מִטְרָטֵר,
וְנַח אֲבָק בְּסִמְטוֹת בְּשָׁקֵט,
וְזִכּוּכִיּוֹת בְּסִמְטוֹת מְקַרְקְשׁוֹת.
וְאִי-פַעַם הָאֶפֶר יִכְסֶנוּ.

הִיִּיתִי רַק רוֹצֶה בְּרָגַע זֶה עֵלֹב
בְּחִשְׁמִלִית לְפָרֶבֶרֶךְ לְנִסֵּעַ,
לְבֹא לְבֵית שְׁלִי,
וְאִם בְּעוֹד מְאוֹת שָׁנִים
תִּבֹּא קְבוּצַת מוֹמְחִים לְחַפֵּר עִירֵנוּ,
הִיִּיתִי רַק רוֹצֶה שְׁיִמְצְאוּ אוֹתִי
נִשְׁאָר לְעוֹלָמִים בְּזִרְעוֹתֶיךָ
מִתַּחַת לְשִׁכְבַּת הָאֶפֶר הַחֲדָשׁ.

1962

יוסף ברודסקי

סטנצה

אֶל הַחֶבֶל הַנִּבְסָקִי, (*)
בְּלִי בְּרֵרַת אֶפְשָׁרוּת.
אֶל הָאִי וְסִילִיבְסָקִי
אֲחֻזָּר כְּדִי לְמוֹת.
לֹא אֶמְצָא אֶת הַבֵּית,
חֲזִיתוֹ הַכָּחֵל,
וְקוֹיִם מִתּוֹךְ מִיט
יִנְבְּאוּ לִי – לִפְלִי.

נִשְׁמָה, שְׁכֵמוֹ נִשָּׁר
מִמְהָרַת לִיעֵד,
תַּחֲלֹף עַל-פְּנֵי הַגָּשֶׁר

в петроградском дыму,
и апрельская морось,
под затылком снежок,
и услышу я голос:
- До свиданья, дружок.

И увижу две жизни
далеко за рекой,
к равнодушной отчизне
прижимаясь щекой, -
словно девочки-сёстры
из непрожитых лет,
выбегая на остров,
машут мальчику вслед.

Иосиф Бродский

* * *

Я памятник воздвиг себе иной!

К постыдному столетию - спиной.
К любви своей потерянной - лицом.
И грудь - велосипедным колесом.
А ягодицы - к морю полуправд.

Какой ни окружай меня ландшафт,
чего бы ни пришлось мне извинять, -
я облик свой не стану изменять.
Мне высота и поза та мила.
Меня туда усталось вознесла.

בְּעֶשֶׂן פֶּטְרוֹגְרַד.
שֶׁלֶג קָר עַל הָעֶרֶף,
גֶּשֶׁם קָל אֲבִיבִי,
וְאִשְׁמַע קוֹל בַּחֶרֶף:
- הֵי, שְׁלוֹם, חֲבִיבִי!

וְאַרְאֶה שָׁם מִנְּגִד
שְׁנֵי חַיִּים עַל הַכְּבִישׁ,
אֲדִישׁוֹת שֶׁל מוֹלָדֶת
עַל הַלְחֵי אֲרָגִישׁ.
מִשְׁנוֹת-סָרֶק שֶׁל הַחֹלֶד
יְלָדוֹת-אֲחִיוֹת
בְּנִפְנוּף יָד מִיָּלֶד
לְשְׁלוֹם נִפְרָדוֹת.

1962

(* פטרבורג (בשנים 1914-1924 פטרוגרד) ממוקמת על
גדות הנהר נֶבְהָ. באי וְסִילִיבְסְקִי הרחובות נקראים "קווים"

יוסף ברודסקי

הַקְמַתִי לִי גִלְעָד מְסוּג שׁוֹנָה!

הַקְמַתִי לִי גִלְעָד מְסוּג שׁוֹנָה! (*)

לְשֹׁפֶל הַמָּאָה הוּא אֶת גִּבּוֹ פּוֹנָה,
וְלֹאֲהַבְתִּי הָאֲבוּדָה – פָּנִיו כָּעֵת,
וְעִפּוּזִי - לַיָּם חֲצִי-אַמֶּת.
כָּאִפֵּן רַב חֲזָהוּ וְחֻטּוֹב.

וְכִמָּה שָׁם יָפָה הַנוֹף זֶה לֹא חֲשׁוֹב,
גַּם אִם אֲחֻלִּיף אֶת הַתְּנֵהוּגוֹתִי,
לֹא אֲשַׁנֶּה לְעַד אֶת תַּדְמִיתִי.
מִגְבָּה וְתִנּוּחָה אֲנִי מִבְּסוּט.
לְשֵׁם הַגָּעֵתִי בְּשָׁל עֵיפּוֹת.

Ты, Муза, не вини меня за то.
Рассудок мой теперь, как решето,
а не богами налитый сосуд.
Пускай меня низвергнут и снесут,
пускай в самоуправстве обвинят,
пускай меня разрушат, расчленят, -

в стране большой, на радость детворе
из гипсового бюста во дворе
сквозь белые незрячие глаза
струей воды ударю в небеса.

Иосиф Бродский

* * *

Все чуждо в доме новому жильцу.
Поспешный взгляд скользит по всем предметам,
Чьи тени так пришельцу не к лицу,
Что сами слишком мучаются этим.
Но дом не хочет больше пустовать.
И, как бы за нехваткой той отваги,
Замок, не в состояньи узнавать,
Один сопротивляется во мраке.
Да, сходства нет меж нынешним и тем,
Кто внес сюда шкафы и стол и думал,
Что больше не покинет этих стен,
Но должен был уйти; ушел и умер.
Ничем уж их нельзя соединить:
Чертой лица, характером, надломом.

אל תאשימי, מוזָה-חברה:
שכלי עקשיו דומהו לכברה,
ולא לכלי שאל תוכנו יצק.
אם אסלק פעם ואפרק,
אם אאשם גם בשרירות-הלב,
אם אהרס פעם ואחרב, -

לשמחתו של טף, לצער היוצר
מפרוטומת הגבס בחצר
מתוך עינים לבנות פתאום
אשלח סילון המים למרום.

1962

(*) רמז לשורה משיר של א.פושקין

יוסף ברודסקי

כאן לדיר חדש זר החלל

כאן לדיר חדש זר החלל.
מבט בהול גולש על-פני כל עצם,
שצלליהם לא מתאימים לו כלל,
ובעצמם מיסרים בעצם.
אבל הבית נגד ריקנות.
והמנעול, אשר חסר לו מרץ
ואין יכלת לו להפרות,
לבד בחשך מתנגד לפרץ.
אכן, לזר הזה אין שום דמיון
לזה שלו קדם, הכניס שלחן, כירים,
חשב לא לעזב את המעון,
היה חייב לצאת, הלה ומת בינתיים.
קבר לאחד אותם אין אפשרות
לא בקווי פנים, באפי או סוג מיט.

Но между ними существует нить,
Обычно именуемая домом.

אך ביניהם קיים עודנו חוט,
שכנויו בדרך-כלל הוא בית.

1962

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

בערב מדורה הפיצה אור

* * *

"Был черный небосвод светлей тех ног,
и слиться с темнотою он не мог".

"שחור הרקיע מרגליו היה בהיר,
וצלליתו באפלה השאיר".

В тот вечер возле нашего огня
увидели мы черного коня.

בערב מדורה הפיצה אור.
הופיע לידנו סוס שחור.

Не помню я чернее ничего.
Как уголь были ноги у него.
Он черен был, как ночь, как пустота.
Он черен был от гривы до хвоста.
Но черной по-другому уж была
спина его, не знавшая седла.
Недвижно он стоял. Казалось, спит.
Пугала чернота его копыт.

כזה עוד לא ראינו אף פעם.
רגליו היו שחורות כמו גוש פחם.
היה שחור כמו ריק, כמו חשך רב,
שחור מרעמה ועד זנב.
גבו שחור – עוד סוג של שחורות.
ללא אכף, שומר על החרות.
עמד בלי נוע ואולי נמנם.
וצבע פרסותיו שחור אים.

Он черен был, не чувствовал теней.
Так черен, что не делался темней.
Так черен, как полуночная мгла.
Так черен, как внутри себя игла.
Так черен, как деревья впереди,
как место между ребрами в груди.
Как ямка под землею, где зерно.
Я думаю: внутри у нас черно.

ללא צללים; השחור שלא גובר:
כל כך שחור שאי-אפשר יותר.
שחור כמו עלטה בליל הרים,
כמו ששחור קוף מחט מבפנים.
שחור כמו סבך שיחים, כמו עץ שרוף,
כמו המקום בין הצלעות בגוף,
וכמו גמה שבה גרעין שמור
(קרבים הם שחורים, אני סבור).

Но все-таки чернел он на глазах!

ובכל זאת השחיר הוא עוד ועוד.

Была всего лишь полночь на часах.
Он к нам не приближался ни на шаг.
В паху его царил бездонный мрак.
Спина его была уж не видна.
Не оставалось светлого пятна.
Глаза его белели, как щелчок.
Еще страшнее был его зрачок.

Как будто был он чей-то негатив.
Зачем же он, свой бег остановив,
меж нами оставался до утра?
Зачем не отходил он от костра?
Зачем он черным воздухом дышал?
Зачем во тьме он сучьями шуршал?
Зачем струил он черный свет из глаз?

Он всадника искал себе среди нас.

Иосиф Бродский

* * *

Мои слова, я думаю, умрут,
и время улыбнется, торжествуя,
сопроводив мой безотрадный труд
в соседнюю природу неживую.
В былом, в грядущем, в тайнах бытия,
в пространстве том, где рыщут астронавты,
в морях бескрайних - в целом мире я
не вижу для себя уж лестной правды.
Поэта долг - пытаться единить
края разрыва меж душой и телом.

שְׁעוֹן הָרָאָה חָצוֹת לַפְּנֵי דְקוֹת.
לֹא הִתְקַרַּב, לַפֶּסֶל סוֹס נִמְשַׁל,
וְחֶשֶׁךְ בְּמַפְשַׁעְתּוֹ מִשָּׁל.
גָּבָו כָּבֵר לֹא נִרְאָה בְּתוֹךְ אֲוִיר,
וְלֹא נִשְׁאָר אַף כְּתָם בּוֹ בְּהִיר.
עֵינָיו – כְּנִקְיָשָׁה, כְּאוֹר רֹאשׁוֹן.
וְעוֹד יוֹתֵר מִפְּחִיד הִיָּה אִישׁוֹן.

כְּאִילוֹ דְמוֹת אַחֲרֵת הָעֵתִיק
הוּא כְּמוֹ תִשְׁלִיל. מַה הוּא לְרוֹץ הַפְּסִיק?
וְלִמָּה הוּא עַד בִּקְרָא כָּאֵן עוֹמֵד?
וְלִמָּה לֹא הִרְחִיק מִן הַמוֹקֵד
וּבְעֶשֶׂן שְׁחוֹר נוֹשֵׁם, בְּאֵשׁ?
וְלִמָּה בְּסִיקוּס הוּא מְרַשְׁרֵשׁ?
וְלִמָּה אוֹר שְׁחוֹר מֵעֵין פֹּרֵשׁ?

אֶת פְּרָשׁוֹ בִּינִינוּ הוּא חֶפֶשׁ.

1962

יוסף ברודסקי

אולי ימותו מלותי מחר

אולי ימותו מלותי מחר,
זמן מחיה יביט על התרדמת
וילוו את עמלי המר
אלי תבל סמוכה כלה דוממת.
בתוך עבר, עתיד, בסוד יקום,
בתוך חלל בו חללית חולפת,
בתוך אינסוף ימים, עולם עצום
אני כבר לא רואה אמת חונפת.
יעוד המשורר – במלל לאחות
קרעים בין גוף ונשמה סובלת.

Талант - игла. И только голос - нить.
И только смерть всему шитью - пределом.

וְהַפְּשָׁרוֹן הוּא מַחֵט, קוֹל הוּא חוּט.
וְרֵק בְּמֹת הַתְּפִירָה מִגְבֵּלֶת.

1963

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

На смерть Роберта Фроста

לְמוֹתוֹ שֶׁל רוֹבֶּרְט פְּרוֹסֵט

Значит, и ты уснул.
Должно быть, летя к ручью,
ветер здесь промелькнул,
задув и твою свечу.
Узнав, что смолкла вода,
и сделав над нею круг,
вновь он спешит сюда,
где дым обгоняет дух.

נִרְדַּמְתָּ גַם אַתָּה:
רוּחַ אֶל פְּלָג פְּרֻחָה,
הַסִּיחָה אֶת דַּעְתָּה,
כִּבְתָּה חִישׁ גַּם אֶת נֶרְךָ.
אֶךְ עֲצְרוּ הַמַּיִם דָּם;
עָשְׂתָה מַעֲלִיָּהֶם סִיבּוּב,
וְשׁוּב מִמֶּהֱרַת הָלוֹם –
כָּאן שְׂרַעַף בְּעֶשֶׂן עֲטוּף.

Позволь же, старик, и мне,
среди мёртвых финских террас,
звёздам в моём окне
сказать, чтоб их свет сейчас,
который блеснит окрест,
сошёл бы с пустых аллей,
исчез бы из этих мест
и стал бы всего светлей
в кустах, где стоит блондин,
который ловит твой взгляд,
пока ты бредёшь один
в потёмках... к великим... в ряд.

עֲכָשְׂיוּ הַרְשָׁה לִי, זָקֵן,
מִסְלָעִים פִּינִים מְתִים
לְפָתַח חֲלוֹן צוֹנֵן,
לְדַרְשׁ מֵהַכּוֹכָבִים
לְהַטּוֹת אֶת אוֹרָם הַזּוֹהָר
מִשְׁדְּרוֹת רִיקוֹת, לְרַכֵּז
בְּמִקּוֹם שְׁעוּמָד אֲנִי עַר,
לְעֻקֵּב אַחֲרֵי מַעַז,
בְּלוֹנְדִינִי בִיעַר אֶפֶל
וּמִבְטִיךְ צַד,
כְּשֶׁאֶל טוֹר עֲנָקִים... בְּלִיל...
אַתָּה מִשְׁתַּרֵּךְ לְבַד.

1963

Иосиф Бродский

* * *

Шум ливня воскрешает по углам
салют мимозы, гаснущей в пыли.
И вечер делит сутки пополам,
как ножницы восьмёрку на нули -
а в талии сужает циферблат,
с гитарой его сходство озарив.
У задержавшей на гитаре взгляд
пучок волос напоминает гриф.

Её ладонь разглаживает шаль.
Волос её коснуться или плеч -
и зазвучит окрепшая печаль;
другого ничего мне не извлечь.
Мы здесь одни. И, кроме наших глаз,
прикованных друг к другу в полутьме,
ничто уже не связывает нас
в зарешеченной наискось тюрьме.

Иосиф Бродский

Окна

Дом на отшибе сдерживает грязь,
растущую в пространстве одиноком,
с которым он поддерживает связь
посредством дыма и посредством окон.
Глядят шкафы на хлюпающий сад,
от страха створки мысленно сужают.

יוסף ברודסקי

מחזיר שאון הגשם לחיים

מחזיר שאון הגשם לחיים
את זקוקין די-נור מהדממה
של זר מימוזה, ולחצאים
חותך הערב את היממה,
(כמו זוג האפסים משמיניה),
והוא את לוח השעון שלי
מצר (בדמות גיטרה) לשניה...
תלתל שלה כמו הצואר של כלי.

היא מישרת בידה צעיר.
אם בכתף אגע או בשער,
אשמע איה קול של צערה מחריף;
אך צליל אחר לשלף אין כח כבר.
אנחנו כאן לבד. ורק עינינו עוד,
קשמבטינו רתוקים באון,
אותנו זה לזה עדין קושרות
בכלא הנסגר באלקסון.

1963

יוסף ברודסקי

החלונות

הבית הבוידד עומד במשקרות
נגד הבוץ אשר גובר במשק
ובעזרת עשן וחלונות
עם החצר תמיד נמצא בקשר.
הארונות צופים בגן מוצף,
חושבים בפחד להצר דלתים.

Три лампы настороженно висят.
 Но стекла ничего не выражают.
 Хотя, может быть, и это вещество
 способно на сочувствие к предметам,
 они совсем не зеркало того,
 что чудится шкафам и табуретам.
 И только с наступленьем темноты
 они в какой-то мере сообщают
 армаде наступающей воды,
 что комнаты борьбы не прекращают;
 что ей торжествовать причины нет,
 хотя бы все крыльцо заняли лужи;
 что здесь, в дому, еще сверкает свет,
 хотя темно, совсем темно снаружи...
 — но не тогда, когда молчун, старик,
 во сне он видит при погасшем свете
 окрестный мир, который в этот миг
 плывет в его опущенные веки.

Иосиф Бродский

* * *

Дом тучами придавлен до земли,
 охлестнут, как удавкой, дорогой,
 сливающейся с облаком вдали,
 пустой, без червоточины двуногой.

И ветер, ухватившись за концы,
 бушует в наступлении весеннем,
 испуганному бляенью овцы
 внимая с нескрываемым весельем.

הַמְנוֹרָה צוֹפָה מֵהַמִּדְּךָ,
 אֲךָ זְכוּכִיּוֹת רַק מְמַלְאוֹת פֶּה מִיָּם.
 אוֹלֵי יֵשׁ יְכוּלוֹת לְחַמֵּר זֶה
 לְהַזְדָּהוֹת עִם שְׂאִיפָה לְסֹדֵר,
 אֲךָ הוּא בָּשׁוּם פָּנִים לֹא מִזָּהָה
 מֵה שֶׁנִּדְמָה לְרֵהִיטִים בְּחֹדֶר.
 כְּשֶׁעֲלָטָה גּוֹבֶרֶת מִלְּפָנִים
 וְהִזְרָמִים כְּמַעֵט עַד סֵף הַגִּיחוֹ,
 מוֹסְרִים לְצָבָא הַמַּיִם הַתּוֹקְפִים,
 כִּי חֲדָרִים לְהִלָּחֵם יִמְשִׁיכוּ.
 וְאֵין סִבָּה לַמַּיִם עוֹד לְצָהֵל,
 אֲף כִּי הַשְּׁלִילִיּוֹת אוֹתוֹ הַקִּיפוּ,
 כִּי כָאן בְּבֵית אוֹר מְצִיף הַכֹּל,
 אֲף כִּי בַחוּץ עוֹד אֶפְלָה הוֹסִיפוּ...
 ... אֶךָ כְּאֶשֶׁר הַבֵּית יִדְדֶקֶן
 בְּתוֹךְ חֲלוּם (הָאוֹר דְּעַךְ בִּינְתִים),
 יִרְאֶה אֶת הָעוֹלָם הַמְסֻתָּמָן
 הַשֵּׁט אֲלֵי מִסָּךְ הָעֶפְעָפִים.

1963

יוסף ברודסקי

שטח הבית עד לאדמה

שטח הבית עד לאדמה,
 אותו כורכת דרך משתרעת,
 עם עב היא התמזגה כלילאה -
 ללא דמות דו-רגלית ומתלעת.

הרוח, האוחזת בקצות,
 תוקפת באביב כמטרפת
 ולפעית כבשות מפחדות
 מאזינה מלאת שמחה סוחפת.

И вороны кричат, как упыри,
сочувствуя и радуясь невзгоде
двуногого, но все-таки внутри
никто не говорит о непогоде.

Уж в том у обитателя залог
с упреком не обрушиться на Бога,
что некому вступать тут в диалог
и спятить не успел для монолога.

Стихи его то глуше, то звончей,
то с карканьем сливаются вороньим.
Так рощу разрезающий ручей
бормочет все сильнее о постороннем.

Иосиф Бродский

* * *

Дни бегут надо мной,
словно тучи над лесом,
у него за спиной
сбившись стадом белесым.
И, застыв над ручьем,
без мычанья и звона,
налегают плечом
на ограду загона.

Горизонт на бугре
не проронит о бегстве ни слова.
И порой на заре --
ни клочка от былого.

וְהַעֲרִיבִים צֹרְחִים כְּשֵׁד-עֶרְפֹּד
(שְׁמִחָה לְאִיד וְהַשְׁתַּתְּפוּת בְּצַעַר
נֶשֶׁל דּוּ-רִגְלִי, אֲשֶׁר שׁוֹכֵן בְּצֶד),
וּמַאֲיֵדָה – לֹא מְדַבְּרִים עַל סַעַר.

וּלְתוֹשֵׁב, יִגִּיד כָּאֵן תֵּאוֹלוֹג,
אֵין שׁוּם סִבָּה לְפָנוּת לְאֵל תּוֹבֵעַ,
כִּי לֹא נִמְצָא פֶה אִישׁ לְדִיאֵלוֹג
(לְמוֹנוֹלוֹג צָרִיךְ לְהִשְׁתַּגֵּעַ).

נְשִׁירוּ פַעַם עָמָם, פַּעַם צָרָח,
כְּנִשִּׁיר עֲוֹרְבִים, פַּעַם הִיָּה לוֹ עֶרֶךְ.
כֶּךָ פֶּלֶג נְשַׁחֲרָשָׁה שְׁקֵטָה פֶּלַח
מִגְבִּיר מְלֵמוּל לֹא לַעֲנִין בְּדֶרֶךְ.

1964

יוסף ברודסקי

הַיָּמִים מִתְחַלְפִּים

הַיָּמִים דּוֹהָרִים -
כֶּךָ עֲבִים עַל-פִּי סֶדֶר
מֵעַל יַעַר עֲפִים,
נִדְחָפִים שָׁם לַעֲדָר.
מוֹל הַנַּחַל הַנָּם
הֵם עוֹצְרִים לֹלֵא רַעַם,
עַל שׁוֹךְ מְכַלְאַתָּם
לוֹחֲצִים בְּלִי קוֹל נֶהֱם.

אַפֵּק אֶת הַבְּרִיחָה
לֹא יִזְכִּיר עַל הַתֵּל מוֹל הַשְּׁמֶשׁ.
לְפַעֲמִים בְּזָרִיחָה –
שׁוּם פֶּסֶה אֵין מֵאַמֶּשׁ.

Предъявляя транзит,
только вечер вчерашний
торопливо скользит
над скворешней, над пашней.

ורק רוח-אֶתְמוֹל
עם אֶשְׁרָה מִמָּהֶרֶת
וְעוֹזֶבֶת הַכֹּל –
קוֹן זֶרְזִיר, נִיר וְקֶרֶת.

1964

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Письма к стене

מכתבים לקיר

Сохрани мою тень. Не могу объяснить. Извини.
Это нужно теперь. Сохрани мою тень, сохрани.
За твоею спиной умолкает в кустах беготня.
Мне пора уходить. Ты останешься после меня.
До свиданья, стена. Я пошел. Пусть приснятся кусты.
Вдоль уснувших больниц. Освещенный луной. Как и ты.
Постараюсь навек сохранить этот вечер в груди.
Не сердись на меня. Нужно что-то иметь позади.

שָׁמַר צְלִי. סֵלַח לִי נָא, שְׁאִינֶנִי יְכוֹל לְהַסְבִּיר.
שָׁמַר צְלִי, זֶה חֲשׁוֹב לִי עַכְשָׁיו, תֹּאמִין לִי, הַקִּיר.
אַחֲרָיִךְ נִדְמָה רִיצָה בְּשִׁיחִים שְׁבִיגִיא.
זְמַן לִלְכֹּת. אֶתָּה תִּשָּׁאֵר קָאן, הַקִּיר, אַחֲרַי.
אֲזַהֶיָּה שְׁלוֹם, קִיר, וְתִרְאֶה בְּחִלּוֹמָךְ שִׁיחִים.
אוֹר יָרַח עָלֶיךָ נִשְׁפָּךְ, עַל בֵּתִי-הַחוּלִים.
אֶת הָעֶרֶב הַזֶּה אֲנִסֶּה בְּנִפְשִׁי עוֹד לְשָׁמַר.
אֵל תִּכְעַס, זֶה חֲשׁוֹב: מִשָּׁהוּ לְהַבִּיט לְאַחֹר.

Сохрани мою тень. Эту надпись не нужно стирать.
Все равно я сюда никогда не приду умирать,
Все равно ты меня никогда не попросишь: вернись.
Если кто-то прижмется к тебе, дорогая стена, улыбнись.
Человек -- это шар, а душа -- это нить, говоришь.
В самом деле глядит на тебя неизвестный малыш.
Отпустить -- говоришь -- вознестись над зеленой листвой.
Ты глядишь на меня, как я падаю вниз головой.

שָׁמַר צְלִי. כִּי אֵין צָרָךְ לְמַחֵק מִהַקִּיר אֶת כְּתוּבָתִּי.
כִּי בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא אֶחְזֹר לְעוֹלָם אֶל מוֹתִי,
כִּי בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא תוּכַל לְבַקֵּשׁ: "אֵל תֵּלֶךְ".
עִם אֵלֶיךָ אַחֵר יִצְמַד, קִיר שְׁלִי יִקְרִי, תַּחֲנִיךְ,
כִּי אָדָם הוּא בִּלְוֹן, נִשְׁמָתוֹ הִיא כְּמוֹ חוּט לוֹ, נָכוֹן?
וְעַתָּה מִסְתַּכֵּל עַל פְּנִיךָ יִלְדוֹן לֹא מֵכָר, סֶתֶם יִלְדוֹן.
- "מָה, לְשַׁלַּח אוֹתָךְ? עַל עֵלּוּה יִרְקָה קֶצֶת תִּפְרַח?"
...וְתִצְפֶּה אֵיךְ נִפֹּל אֲנִי אַרְצָה מִסֵּכָן מִהָפֶךְ.

Разнобой и тоска, темнота и слеза на глазах,
изобилье минут вдалеке на больничных часах.
Проплывает буксир. Пустота у него за кормой.
Золотая луна высоко над кирпичной тюрьмой.
Посвящаю свободе одиночество возле стены.

גַּעְגּוּעַ וְתַהוֹ, דְּמַעוֹת בְּתוֹךְ חֹשֶׁךְ עֵמֶק,
יָם שְׁלָם שֶׁל דְּקוֹת עַל שְׁעוֹן בֵּית-חוּלִים מִרְחוֹק.
גֶּרֶר עוֹבֵר בְּנֶהָר, וּמִשְׁאִיר חִלָּל רִיק בְּנִבְהָ.
מַעַל כָּלָא בְּנוֹי לְבָנִים לְבִנָּה זֶהָבָה.
בְּדִידוּתִי לֵיד קִיר זֶה בְּלִילָה לְחֹפֶשׁ אֲקַדִּישׁ.

Завещаю стене стук шагов посреди тишины.
Обращаюсь к стене, в темноте напряженно дыша:
завещаю тебе навсегда обуздать малыша.

Не хочу умирать. Мне не выдержать смерти уму.
Не пугай малыша. Я боюсь погружаться во тьму.
Не хочу уходить, не хочу умирать, я дурак,
не хочу, не хочу погружаться в сознания во мрак.
Только жить, только жить, подпирая твой холод плечом.
Ни себе, ни другим, ни любви, никому, ни при чем.
Только жить, только жить и на все наплевать, забывать.
Не хочу умирать. Не могу я себя убивать.

Так окрикни меня. Мастерница кричать и ругать.
Так окрикни меня. Так легко малыша напугать.
Так окрикни меня. Не то сам я сейчас закричу:
Эй, малыш! -- и тотчас по пространствам пустым полечу.
Ты права: нужно что-то иметь за спиной.
Хорошо, что теперь остаются во мраке за мной
не безгласный агент с голубиным плащом на плече,
не душа и не плоть -- только тень на твоём кирпиче.

Изолятор тоски -- или просто движение вперед.
Надзиратель любви -- или просто мой русский народ.
Хорошо, что нашлась та, что может и вас породнить.
Хорошо, что всегда все равно вам, кого вам казнить.
За тобою тюрьма. А за мною -- лишь тень на тебе.
Хорошо, что ползет ярко-желтый рассвет по трубе.
Хорошо, что кончается ночь. Приближается день.
Сохрани мою тень.

ולקיר זה אוריש צעדי בתוך שקט מחריש.
ואפנה אז לקיר בנשימה מתוחה מדמדום:
מצנה לך את הילדון לרסן לעולם.

לא רוצה הוא למות. ובלי שכל לחיות – להיות מת.
אל תפחיד נא, הילד שאולה לצלל מפחד,
לא רוצה לעזב ולמות (כך נולדתי - טפשי),
ולצלל, כשבשכל צלול הוא עודו משתמש.
רק לחיות, רק לחיות ולחוש את קרר בכתף.
לא למען עצמו, לא למען אחר – מסרב!
רק לחיות, רק לחיות, לא לזכר, לצפצף על הכל.
לא למות, להרג את עצמו לא יכול.

אזי קרא אחרי, רב-אמן צעקות וקללות.
אזי קרא אחרי, לא קשה להטיל על הילד אימות.
אזי קרא אחרי, כי אחרת אצעק לי עכשיו:
"הי, קטנצ'יק!" - הנה במרחק החלול אני עף.
כל אחד צריך משהו מאחוריו, כן, הצדק אתך:
טוב שמאחורי אשאיר בעלטה הסבוכה
לא סוכן עלום שם ואלם במעיל היונה,
לא בשר, ולא נפש, רק צל על-גבי לבנה.

צינוק לגעגוע - או זוהי צורת התקדמות?
מפקח על אהב? העם הרוסי הפשוט?
טוב שיש ביניכם מי שפח צבר לאחד.
טוב שלא משנה לכם מי על גרדום שם עומד.
אחוריה בית-כלא, וכאן, אחורי רק הצל.
טוב שבארכה שחר צח וצהב כבר זוחל.
טוב שליל מסתים, עוד מעט יום יבוא גורלי.
שמר צלי.

* * *

פת לחם-גלות

Сжимающий пайку изгнания
в обнимку с гремучим замком,
прибыв на места умиранья,
опять шевелю языком.
Сияние русского ямба
упорней -- и жарче огня,
как самая лучшая лампа,
в ночи освещает меня.
Перо поднимаю насилу,
и сердце пугливо стучит.
Но тень за спиной на Россию,
как птица на рощу, кричит,
да гордое эхо рассеян
засело по грудь в белизну.
Лишь ненависть с Юга на Север
спешит, обгоняя весну.
Сжигаемый кашлем надсадным,
все ниже склоняясь в ночи,
почти обжигаясь. Тем самым
от смерти подобье свечи
собой закрываю упрямо,
как самой последней стеной.
И это великое пламя
колеблется вместе со мной.

פת לחם-גלות דל, הזרוע
לִיד המנעול הרועם,
הגעתי ליעד – לגוע,
ועוד ממלמל, מגמגם.
ימבוס רוסי מלא זהר,
עקש, חם מאש בערה,
בלילה מאיר את הסהר
יותר טוב מכל מנורה.
ידי מרימה עט בקושי,
בלב פעימה חלשה.
צלי עלי רוסייה בחשך
צועק, כמו צפור על חרשה,
נתקע עד חזהו בשלג
ההד של רוסיים הגאה,
שנאה מדרום לצפון חלד
עוקפת אביב משתהה.
נשרף משעול עדי מות
אני מתכופף עוד יותר,
כמעט ונכבתי, קרבת
אלי דמות רופפת של נר
אותו כאן, כמו קיר נחרבת,
אני מכסה בעצמי.
והלהבה הנשגבת
בליל מתנדנדת עמי.

25 במרץ 1964, בית-סוהר, ארכאנגלסק בצפון רוסייה

Во вторник начался сентябрь.
 Дождь лил всю ночь.
 Все птицы улетели прочь.
 Лишь я так одинок и храбр,
 что даже не смотрел им вслед.
 Пустынный небосвод разрушен,
 дождь стягивает просвет.
 Мне юг не нужен.

II

Тут, захороненный живьём,
 я в сумерках брожу жнивьём.
 Сапог мой разрывает поле,
 бушует надо мной четверг,
 но срезанные стебли лезут вверх,
 почти не ощущая боли.
 И прутья верб,
 вонзая розоватый мыс
 в болото, где снята охрана,
 бормочут, опрокидывая вниз
 гнездо жулана.

III

Стучи и хлюпай, пузыришь, шурши.
 Я шаг свой не убыстрою.
 Известную тебе лишь искру
 гаси, туши.
 Замёрзшую ладонь прижав к бедру,
 бреду я от бугра к бугру,
 без памяти, с одним каким-то звуком,
 подошвой по камням стучу.
 Склоняясь к тёмному ручью,

ספֿטמבֿר באַ ביִזום שלישי.
 גשמים, בָּרַד.
 הצפֿרים בָּרְחוּ מִיָּד.
 אני – אָמִיץ וְחַרִישִׁי,
 כָּלֵל לֹא עֹקֵב אַחֲרֵיהֶם.
 רִקִּיעַ רִיק הַחֲרֵב לְאָרֶץ,
 הַגֶּשֶׁם אֶת הָאֹר חֹסֵם.
 דְּרוֹם? אֵין צֶרֶךְ.

II

עוֹדֵנִי חִי - קָבוּר, בּוֹדֵד,
 אֲנִי בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת נוֹדֵד,
 דּוֹרֶךְ, חוֹפֵר שְׂדֵה תְּחוּם,
 סוֹעֵר סְבִיבֵי יוֹם חֲמִישִׁי,
 אֶךְ גְּבֻעוּלִים גְּזוּרִים מְבוֹץ פּוֹרְצִים,
 מְבַלִּי לְחוּשׁ כָּאֵב פְּצוּחַ.
 הַעֲרֵבוֹת,
 כְּשֶׁהֵן תּוֹקְעוֹת טְרִיזָן
 לְתוֹךְ בָּצָה, שְׂבָלֵי שְׁמִירָה נִשְׁאַרְתּוּ,
 מִמְּלָמְלוֹת, הוֹפְכוֹת קֵן הַחֲנָקָן –
 תּוֹשֵׁב הַקֶּרֶת.

III

הִי, סַעְרָה! הַקִּישִׁי, בַּעֲבֵעֵי וְרִשְׁרָשִׁי!
 אֲנִי לֹא אֶזְרַז אֶת צַעְדִּי. מִדּוּעַ?
 הִנֵּה נִצּוֹץ שֶׁהוּא רֶק לָךְ יְדוּעַ.
 כְּבִי אֲשִׁי!
 צְמוּדֶת יָרֵךְ קְפוּאָה יְדִי. פּוֹזֵל,
 אֲנִי הוֹלֵךְ מִתֵּל לְתֵל,
 סוּלִי־תִי עַל אֲבָנִים מְנַחֵת
 בְּצִלִּיל אַחִיד. הַכֹּל נִשְׁכַּח, אָפִל.
 אֲנִי לְפֶלֶג שֹׁחַ בְּעֶרְפֶּל,

гляжу с испугом.

IV

Что ж, пусть легла бессмысленности тень
в моих глазах, и пусть впиталась сырость
мне в бороду, и кепка - набекрень -
венчая этот сумрак, отразилась
как та черта, которую душе
не перейти -
я не стремлюсь уже
за козырёк, за пуговку, за ворот,
за свой сапог, за свой рукав.
Лишь сердце вдруг забьётся, отыскав,
что где-то я пропорот: холод
трясёт его, мне в грудь попав.

V

Бормочет предо мной вода,
и тянется мороз в прореху рта.
Иначе и не вымолвить: чем может
быть не лицо, а место, где обрыв
произошёл?
И смех мой крив
и сумрачную гать тревожит.
И крошит темноту дождя порыв.
И образ мой второй, как человек,
бежит от красноватых век,
подскакивает на волне
под соснами, потом под ивняками,
мешается с другими двойниками,
как никогда не затеряться мне.

VI

מביט בַּפֶּחַד.

IV

קָרָה שָׁצַל שֶׁל חֶסֶד-הַגִּיּוֹן
נִשְׁקָף מִתּוֹךְ עֵינַי, וְרִטִּיבוֹת נוֹטְפוֹת
מִהֲזָקוֹ, הַמַּצְחִיָּה בְּאֵלְכֶסֶן
מַעַל לְאַפְלוּלִית עוֹדָה נִשְׁקָפֶת,
כְּמוֹ קוֹ, אֲשֶׁר נִפְשֵׁי יוֹתֵר
לֹא תַעֲבֹר –
אֲנִי כָּבֵר לֹא חוֹתֵר
מִבְּעַד לְצוּרוֹן, כְּפִתוֹר, פְּדֻחַת,
מִבְּעַד לְמַגָּף, ז'אקֵט.
רַק לְפַעֲמִים לְבִי מִרְגִּישׁ: כָּעֵת
נִרְצַע בְּמִשְׁהוֹ, בַּפֶּחַד
מִקּוֹר שְׂבָחָזִי, רוֹעֵד.

V

הַמַּיִם לְפָנַי מִמְלָמְלִים.
פִּי קָצַת פְּעוֹר, וְהַקָּרָה בְּפָנִים.
רַק רְצוּעַת קְרִיעָה מוּצָגֶת
בְּמִקּוֹם פָּנִים. אֵיךְ עוֹד לִקְרָא לְתַחֲוִים
שֶׁהוּא נִפְרָם?
צָחוּקִי עָקוּם –
בְּצָה בְּעֵלְטָה מִדְּאָגָת.
הַעֲרֵב מִתְפֹּרֵר בְּחִשָּׁה הַגָּשׁוּם.
וּדְמוּת שְׁנִיָּה שְׁלִי, כְּמוֹ בֶן-אָדָם,
(מַעֲפָעִפִּים עֲמוּמִים בְּגוֹן אֲדָמָה)
קוֹפֶצֶת בְּרִיצָה עַל גַּל זֹרֶם;
מִלְ עֲרֵבוֹת וְאַרְנִים הִיא מִתְעַכְכֶּת
וְעַם כְּפִילִים שׁוֹנִים שָׁם מִתְעַרְבֶּכֶת -
וְלֹא אֵלֶּךְ לִי לְאַבּוֹד, לֹא אֶעֱלֵם.

VI

Стучи и хлюпай, жуй подгнивший мост.
Пусть хляби, окружив погост,
высасывают краску крестовины.
Но даже этак кончиком травы
болоту не прибавить синевы...
Топчи овины,
бушуй среди густой ещё листвы,
вторгайся по корням в глубины!
И там, в земле, как здесь, в моей груди
всех призраков и мертвецов буди,
и пусть они бегут, срезая угол,
по жниву к опустевшим деревням
и машут налетевшим дням,
как шляпы пУгал!

VII

Здесь на холмах, среди пустых небес,
среди дорог, ведущих только в лес,
жизнь отступает от самой себя
и смотрит с изумлением на формы,
шумящие вокруг. И корни
вцепляются в сапог, сопя,
и гаснут все огни в селе.
И вот бреду я по ничьей земле
и у Небытия прошу аренду,
и ветер рвёт из рук моих тепло,
и плещет надо мной водой дупло,
и скручивает грязь тропинки ленту.

VIII

הַקִּישִׁי, בַּעֲבֵעֵי בִגְשֵׁר הַנֶּקֶב.
וּבוֹץ, בּוֹ בֵּית קְבָרוֹת מְקַק־
יִמְצָץ צִבְעָם שֶׁל עֵץ-הַצֶּלֶב וְחָרָס.
אֲךָ גַּם הָעֵשֶׁב לֹא יִכּוֹל
לֹא צִבֵּעַ לְהוֹסִיף כָּחֵל...
כָּל אֲסָמִים לְהָרָס!
סַעְרִי בַּעֲלֹה כְרוּחַ הַשָּׂאֹל,
רְדִי לַעֲמֻקֵּי הַשָּׂרָשִׁים כְּמוֹ רֶמֶשׁ!
בְּאֲדָמָה, כְּמוֹ בְּחִזִּי כֶּתֶת,
הַעִירִי רוּחַ-רָפָאִים וּמֵת,
כְּדִי שְׁיָרוּצוּ חֲסָרֵי-שִׁבֵּעַ
לְזִיף שְׂדוֹת, וּלְכַפָּרִים הָעֲזוּבִים,
יִנְיִפוּ לְיָמִים יוֹרְדִים
כְּמוֹ דַּחֲלִילִים בְּכַבֵּעַ.

VII

כָּאֵן בֵּין מְרוֹמִים רִיקִים, בֵּין הַגְּבְּעוֹת,
כָּל הַדְּרָכִים לִיעֵר מוֹבִילוֹת,
וְהַחַיִּים נִסּוּגוּ מֵעֲצָמָם,
מִתְבּוֹנְנִים בְּשִׁלָּל צוּרוֹת הַפֶּלֶא,
אֲשֶׁר כָּאֵן רוֹעֲשִׁים; הַשָּׂרָשִׁים הָאֵלֶּה
תּוֹפְסִים מִגֶּף בְּצִלִּיל מוֹעֵם;
וְלֹא נִרְאָה סָבִיב לוֹ אוֹר שֶׁל נֵר.
הִנֵּה נוֹדֵד אֲנִי בְּאֲדַמַּת הַפֶּקֶר
לְשֹׁכֵר אוֹתָהּ מִחֲדָלוֹן טוֹרֵחַ,
חוֹטֵפֶת רוּחַ חֵם גּוֹפִי מִיָּד,
וּמִים נִשְׁפָּכִים מֵעֵץ נְבוּב לִיד,
וְסָרְט הַשְּׁבִילִים לְבוֹץ צוֹנָח.

VIII

Да, здесь как будто вправду нет меня,
я где-то в стороне, за бортом.
Топорщится и лезет вверх стерня,
как волосы на теле мёртвом,
и над гнездом, в траве простёртом,
вскипает муравьёв возня.
Природа расправляется с былым,
как водится. Но лик её при этом -
пусть залитый закатным светом -
невольно делается злым.
И всею пятернёю чувств - пятью -
отталкиваюсь я от леса:
нет, Господи! в глазах завеса,
и я не превращусь в судью.
А если на беду свою
я всё-таки с собой не слажу,
ты, Боже, отруби ладонь мою,
как финн за кражу.

IX

Друг Полидевк, тут всё слилось в пятно.
Из уст моих не вырвется стенанье.
Вот я стою в распахнутом пальто,
и мир течёт в глаза сквозь решето,
сквозь решето непониманья.
Я глуховат. Я, Боже, слеповат.
Не слышу слов, и ровно в двадцать ватт
горит луна. Пусть так. По небесам
я курс не проложу меж звёзд и капель.
Пусть эхо тут разносит по лесам
не песнь, а кашель.

X

כן, כאן אני כאילו לא נמצא,
כאלו לא שירי, כמו עובר-ארח.
כאן שלף מעפר צונן יצא,
כמו שערוֹת על גוף מנוח,
בִּקְוֹן בְּעֶשְׂבִּים זְנוּחַ
הַנִּמְלִים מְלֵאִים רִיצָה.
עוֹשֶׂה שְׁפָטִים הַטֹּבֵעַ בְּעֶבֶר
כְּמוֹ שְׁצָרִיה, אֶךְ מְרָאֵהוּ בִּינְתִים,
גַּם אִם לְאֹר אָדָם בֵּין הָעֶרְבִים,
מִבְּלִי מִשִּׁים נִרְאֵהוּ מֵר.
בְּכָל חֲמֹשֶׁת הַחוּשִׁים
אֲנִי דוֹחֵף עֲצָמִי מִיַּעַר:
הוּא, אֱלֹהִים! עִם כָּל הַצֶּעֶר,
אִינִי מִמְּחָה לְמִשְׁפָּטִים.
אִם בְּכָל זֹאת לִיגוֹנִי
לֹא אֶעֱמַד מוֹל יֵצֵר צִינִי,
הוּא, אֱלֹהִים, כָּרַת כֹּף יָדִי
כְּמוֹ לִגְנֹב בְּפִינִים.

IX

הוּא, פּוֹלִידֵבֶק (** רַעִי, הַכֹּל כָּאֵן מִתְסַבֵּר.
אֶךְ לֹא תִפְרֹץ בְּכִיָּה מִפִּי בְּרִטֹט.
הִנֵּה אֲנִי עוֹמֵד – מְעִיל נִפְתָּח,
וּלְעֵינַי תוֹךְ הַכְּבֶרֶה עוֹלָם נִשְׁפָּךְ,
כְּבֶרֶת אִי-הִבְנָה מִחֻלָּטֹת.
אֲנִי כְּבֶר כְּבֵד-שְׁמִיעָה, אֵלִי, עֵינֵי טְרוּטוֹת,
מִלִּים בּוֹרְחוֹת. בְּאֹר עֲשָׂרִים נְרוֹת
דּוֹלְקוֹת לְבָנָה. וְזֹאת הִיא הָאֶמֶת.
לֹא אֲנוּט נְתִיב בֵּין כּוֹכְבֵי רִקִּיעַ.
לֵכֵן בְּעֵבֵי יַעֲרוֹת כָּאֵן הַד
לֹא שִׁיר – שְׁעוֹל שְׁלִי יִשְׁמִיעַ.

X

Сентябрь. Ночь. Всё общество - свеча.
Но тень ещё глядит из-за плеча
в мои листы и роется в корнях
оборванных. И призрак твой в сенях
шуршит и булькает водою
и улыбается звездой
в распахнутых рывком дверях.

Темнеет надо мною свет.
Вода затягивает след.

XI

Да, сердце рвётся всё сильней к тебе,
и оттого оно - всё дальше.
И в голосе моём всё больше фальши.
Но ты её сочти за долг судьбе,
за долг судьбе, не требующей крови
и ранящей иглой тупой.
А если ты улыбку ждёшь - постой!
Я улыбнусь. Улыбка над собой
могильной долговечней кровли
и легче дыма над печной трубой.

XII

Эвтерпа, ты? Куда зашёл я, а?
И что здесь подо мной: вода? трава?
отросток лиры вересковой,
изогнутый такой подковой,
что счастье чудится,
такой, что, может быть,
как перейти на иноходь с галопа
так быстро и дыхания не сбить,

ספּטמבּר. ליל. קהלתי – הנר.
אבל הצל מאחורי עוד מסתתר,
מציץ לתוך דפי, בשרשים נזר,
דמותך כמו רוח שם, בחשכה.
היא מרשרשת, מבעבעת,
וכמו כוכב חיוך זורעת
לדלת הנפתחת לרוחה.

מחשיך, ונעלמו אורות.
כסו המים עקבות.

XI

לבי נשא אליך כל הזמן, אבל
גם משום כך הוא מתרחק כל רגע.
בקול שלי גובר זיוף ופגע,
אך תחשבי כי חוב זה לגורל,
גורל, שלא דורש דמי, מר סבר,
אלא במחט משתמש קהה.
אם מבקשת את חיוך, אז הא!
עוד אחיך. חיוך מלב לכה
יותר עמיד מסכך מעל הקבר
וקל מהעשן המתפחה.

XII

אוטרפה (***) , את? מי אלה, העוקבים?
ומה תחתי שם – מים, עשבים? -
אברש – כמו לירה מעקמת
כמין פרסה, והיא גורמת
לאשר שגורל
יכול בו לענג –
כמו לעבר מסוג פסיעה רוגעת
אל דהרה ולא להחנק.

1964

(*) רמז ל"הסְטִנְצוֹת לְאוֹגוּסְטָה" מאת ג'.ג.ביירון
(**) פּוֹלִידֶבֶק – גיבור מיתולוגיה יוונית, ידיד נפש של קֶסְטוֹר
(***) אוטרפה – מוזה (אלה) של השירה הלירית במיתולוגיה יוונית
(****) קאליופה - מוזה של השירה האפית במיתולוגיה יוונית

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Неоконченный отрывок

קטע בלתי-מגמר

I

1

Ну, время песен о любви, ты вновь
склоняешь сердце к тикающей лире,
и все слышней в разноголосном клире
щебечет силлабическая кровь.
Из всех стихослагателей, со мной
столь грозно обращаешься ты с первым
и бьешь календарем своим по нервам,
споласкивая легкие слюной.

וְשׁוּב זְמַן שֶׁל שִׁירֵי הָאֱהָבוֹת
מִטָּה לְבִי לְלִירָה מְתַקֶּתֶת.
בְּמִקְהֵלָה הֶרֶב-קוֹלִית שׁוֹרֶקֶת
הַדָּם בְּשִׁיר-צִיּוֹץ שֶׁל הִבְרוֹת.
מִמְּחַבְּרֵי שִׁירָה רַבִּים רַק בִּי
לְנֶהֱג כָּל כֶּךָ חֲמוֹר הַזְּמַן יוֹדֵעַ,
בְּלוּח-הַשָּׁנָה בְּעֶצְבִּי פּוֹגֵעַ,
וְרֹאוֹתֵי שׁוֹטֵף בְּמִיץ רוֹקִי.

Ну, время песен о любви, начнем
раскачивать венозные деревья
и возгонять дыхание по плеuvre,
как пламя в позвоночнике печном.
И сердце пусть из пурпурных глубин
на помощь воспаленному рассудку
-- артерии пожарные враскрутку! --
возгонит свой густой гемоглобин.

נו, זְמַן שִׁירִים עַל אֱהָבוֹת, נִתְחִיל
עֲצִי וְרִידִים נִרְעִיד בִּיתֵר תֶּדֶר,
נְאִיץ נְשִׁימָתִי בְּתוֹךְ הָאֶדָר
וּבְעֵמִיד-שֶׁדָּרָה תִּנּוֹר נִפְעִיל.
וְלֵב מִתּוֹךְ עֵמֶקִי שְׁנֵי יוֹלִיךְ
לְעֶזְרָתוֹ שֶׁל שֶׁכֶּל בְּדִלְקָת
(הַעֲרֵק לְכַבִּי הָאֵשׁ נִזְרָקֶת!)
סִילוֹן הַמוֹגְלוֹבִין קֶצוֹף סְמִיךְ.

Я одинок. Я сильно одинок.
Как смоква на холмах Генисарета.

אֲנִי בּוֹדֵד. אֲנִי בּוֹדֵד תַּמִּיד.
כְּמוֹ תְּאֵנָה עָלֵי גְּבְעוֹת כְּנָרֶת.

В ночи не украшает табурета
ни юбка, ни подвязки, ни чулок.
Ища простой женоподобный холм,
зрачки мои в анархии бессонной
бушуют, как прожекторы над зоной,
от мужеских отталкиваясь форм.

Кто? Бог любви? Иль Вечность? Или Ад
тебя послал мне, время этих песен?
Но все равно твой календарь столь тесен,
что стрелки превосходят циферблат,
смыкаясь (начинается! не в срок!),
как в тесноте, где комкается платье,
в немыслимое тесное объятье,
чьи локти вылезают за порог.

II

Трубят зима над сумраком полей
в фанфары юго-западного ветра,
и снег на расстояньи километра
от рвущихся из грунта тополей
кружится недоверчиво, как рой
всех ангелов, над тем, кто не безгрешен,
исследуя полдюжины скворешен
в трубу, как аустерлицкий герой.

Отходят листья в путь всея земли,
и ветви торжествуют над пространством.
Но в мужестве, столь родственном с упрямством,
крах доблести. Скворчиные кремни,
вы брошены! и клювы разодрал --
крах доблести -- без ядер, без патронов
срываются с вороньих бастионов
последние защитники стремглав.

בְּלִיל רֶצֶפָה שְׁלִי לֹא מַעֲטָרְת
בְּגָרֵב עִם בִּירִית וְחֻצָּאִית.
וּבְחִפּוּשׁ לְגִבְעָתִים נְשִׁיזוֹת
אִישׁוֹן שְׁלִי בְּנִדּוּדֵי שָׁנָה הָאֵלֶּה
נָע, כְּמוֹ זֶרְקוֹר מַעַל כְּתִלֵי הַפָּלָא,
מִהַצּוּרוֹת נִדְחָף הַגְּבֵרִיוֹת.

אֵל אֶהְיֶה? צְמִיתוּת? אוֹ גִּיהוֹם
שֶׁלַח אוֹתָךְ אֵלַי, זְמַן אֶהְיֶה? מִנֵּי?
אֶךְ לֹחַ-הַשָּׁנָה צָפוּף, וּמְחֻגִּים עֲדִין
יֹתֵר גְּדוֹלִים מִלֹּחַ-הַשְּׁעוֹן
וּמִתְלַכְּדִים (לֹא בַּמוֹעֵד! עֲכָשְׁיוּ!)
כְּמוֹ שֶׁשְׁמָלָה בְּחֹשֶׁךְ מִתְקַמְּטֶת
בְּהַצְמַדַּת חֲבוּק בְּלִתִּי-נִפְרָטֶת
בּוֹ מִרְפָּקִים יוֹצְאִים מִחוּץ לִסֶּף.

2.

תּוֹקֵעַ חֶרֶף מוֹל דְּמָדוּם שְׂדוֹת
בְּחֻצוֹצְרוֹת רוּחוֹת בְּכֹחַ יָתֵר,
וְשֶׁלֶג - בְּמִרְחָק שֶׁל קִילוֹמֶטֶר
מִצִּפְצָפוֹת מְאֻדָּמָה פּוֹרְצוֹת -
חֶג לְאִטּוֹ חֶסֶר-אֲמוּן, מִצִּיץ
עָלֵי חֲצִי-תִּרְסָר קִנִּים רִיקִים מִבַּעַל,
כְּנֹחִיל מִלְּאָכִים מַעַל אִישׁ-חֶטָּא-וְגַעַל,
בְּטִלְסָקוֹפּ גִּיבֵר שֶׁל אוֹסְטְרִלִיץ. (*)

עֲלִים קְמִלִּים דּוֹאִים בְּתוֹךְ אֲוִיר,
וּנְצָרִים נִצְחוּ מִרְחָק שֶׁל פְּאוֹס,
אֲבָל גְּבוּרָה הִיא עֲקֻשְׁנוֹת לְמַעַשׁ,
הִיא מַפְלַת הָעֵז. קֶרְמֶלִין זֶרְזִיר,
אֲתָה עֲזוּב! וּפְעוּרֵי מִקְוֶר,
עוֹרְבִים מִמְּצוּדוֹת, צָבָא שֶׁל חֶרֶף -
הַמְּגִינִים הָאֲחֵרוֹנִים, קִשֵּׁי עֶרֶף -
עֲטִים בְּלִי אֶבֶן-קֵלַע, בְּלִי כְדוּר.

Пора! И сонмы снежные -- к земле.
Пора! И снег на кровлях, на обозах.
Пора! И вот на поле он, во мгле
на пнях, наполеоном на березах.

Иосиф Бродский

Отрывок

Назо к смерти не готов.
Оттого угрюм.
От сарматских холодов
в беспорядке ум.
Ближе Рима ты, звезда.
Ближе Рима смерть.
Преимущество: туда
можно посмотреть.
Назо к смерти не готов.
Ближе (через Понт,
опустевший от судов)
Рима – горизонт.
Ближе Рима – Орион
между туч сквозит.
Римом звать его? А он?
Он ли возразит.
Точно так свеча во тьму
далеко видна.
Не готов? А кто к нему
ближе, чем она?
Римом звать ее? Любить?

הגיעה עת! עב שְׁלַג מִתְקַרֵּב,
וְשֶׁלֶג עַל הַגֶּג, וְעַל סוּסֵי רֶכֶבֶת,
הִנֵּהוּ בְּשֹׁדָה, כְּמוֹ נְפוּלִיאֹן, יוֹשֵׁב
עַל הַלְבָנָה, וְאַפְלָה נִרְחֶבֶת.

1964-1965 הכבר נורנסקי

(* נפוליאון

יוסיף ברודסקי

קטע

נסו (* לא מוכן למות.
ולכן סובל.
מהקור אדמת סרמט
שכל מתבלבל.
רומא? מות או כוכב
כאן יותר קרוב.
היתרון: תמיד מוטב
להציץ לסוף.
נסו לא מוכן למות.
אפק רק רואים,
ועד רומא, עד חרות -
ים בלי מפרשים.
אוריון (** - כוכב כפרי.
רומא – קצה עולם.
לכוכב לקרא "עירי"?
איפה? נעלם.
מרחוק נראה הנה,
הוא משקיט מכאוב.
מות לא קרוב יותר
ללבך? חשב!
" רומא! " – כך תפנה ממש

Изредка взывать?
Потому что в смерти быть,
в Риме не бывать.
Назо, Рима не тревожь.
Уж не помнишь сам
тех, кому ты письма шлешь.
Может, мертвецам.
По привычке. Уточни
(здесь не до обид)
адрес. Рим ты зачеркни
и поставь: Аид.

בפגישת-מקרה?
מי שלמותו נגש,
רומא לא יראה.
נסו, רומא אל תטריד.
זאת טעות ודאי,
כי אתה כותב תמיד
למתים, אולי.
זה הרגל. שנה מלה,
לעלבון יש סוף.
לא "לרומא" במגלה
"אל האדס" *** כתב.

1964-1965

(* נסו – אווידיוס , פובליוס נסו מגדולי המשוררים הרומאים . חי בשנים 43 לפני הספירה - 18 לספירה. בשנת 8 לספירה גרש אותו קיסר אוגוסטוס מרומא. מקום גלותו בטומיס שעל חוף הים השחור (כיום קונסטנצה שברומניה)
(** אוריון – קבוצת כוכבים (בעברית – כסיל)
(*** האדס – ממלכת המתים במיתולוגיה היוונית

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

* * *

הצלחתי מבריות להתגדר

Сумев отгородиться от людей,
я от себя хочу отгородиться.
Не изгородь из тесаных жердей,
а зеркало тут больше пригодится.
Я созерцаю хмурые черты,
щетину, бугорки на подбородке...

הצלחתי מבריות להתגדר,
גם מעצמי אני רוצה לברח.
לצרף זה לא טור מוטות, יותר
מתאים ראי. יותר יעיל ונוח.
אני צופה בי, בקדרות פנים
ובזיפים על הסנטר ולסת...

Трельяж для разводящейся четы,
пожалуй, лучший вид перегородки.
В него влезают сумерки в окне,

לזוג בתהליך הגרושים
שלוש מראות הן מחיצה ממלצת.
הן משקפות הדמדומים, קציר

край пахоты с огромными скворцами
и озеро - как брешь в стене,
увенчанной еловыми зубцами.

Того гляди, что из озерных дыр
да и вообще - через любую лужу
сюда ползет посторонний мир.
Иль этот уползет наружу.

Иосиф Бродский

Вполголоса

Вполголоса - конечно, не во весь -
прощаюсь навсегда с твоим порогом.
Не шелохнется град, не встрепетнется весь
от голоса приглушенного.
С Богом!
По лестнице, на улицу, во тьму...
Перед тобой - окраины в дыму,
простор болот, вечерняя прохлада.
Я не преграда взору твоему,
словам твоим печальным - не преграда.
И что он - отсюда не видать.
Пучки травы... и лиственниц убранство...
Тебе не в радость, мне не в благодать
безлюдное, доступное пространство.

וְזִרְזִירִים גְּדוֹלִים דּוֹאִים בְּרוּחַ,
וְגַם אֶגֶם כְּמִין פְּרִיצָה בְּקִיר
מִכְתָּרַת בְּבִלִיטוֹת עֲצֵי אֲשׁוּחַ.

יֵשׁ סִכְנָה: מִחוּר שֶׁל הָאֶגֶם,
אוֹ דֶּרֶךְ כָּל שְׁלִילִית, דְּבָרִים יְרוּצוּ,
עוֹלָם לְגַמְרִי זֶר יִזְחַל הַלּוֹם
אוֹ הַנּוֹכַח כָּאֵן יִזְחַל הַחוּצָה.

1966

יוסף ברודסקי

בְּחִצִּי-קוֹל

בְּחִצִּי-קוֹל, לֹא בְּקוֹל רֵם, מְלֹא
אֲנִי נִפְרָד לְעַד מִסָּף שְׁלֶךְ. מוֹדָה לָךְ!
לֹא תִתְנַעֵנַע עִיר, וּכְפֹר לֹא יַעֲנֶה
לְקוֹל מִשְׁקֵט.
דֶּרֶךְ צֵלְחָה לַהֲלֹךְ!
בְּמִדְרָגוֹת, לְעֹלֶטֶת הַכֶּרֶךְ...
כָּאֵן לְפָנֶיךָ בְּעֵשֶׂן הַכֹּל מִנָּח –
מִרְחֵב בְּצוֹת וְעָרֵב קֶר מְרִגִיעַ.
אֲנִי לֹא חֵיץ לְמַבֵּט שְׁלֶךְ,
וּלְמַלִּים נוֹגוֹת כְּבֹר לֹא אֶפְרִיעַ.
וּמָה יֵשׁ שָׁם, קֶשֶׁה לְרֹאוֹת מִכָּאֵן.
קוֹוֹצוֹת שֶׁל עֵשֶׂב וְקִשּׁוּט אֲשׁוּחַ...
זֶה לֹא לְשִׁמְחָתְךָ, לְבִרְכָתִי. לָאֵן?
חֲלַל נְגִישׁ, רִיק מְאֻדָּם, זָנוּחַ.

1966

Элегия на смерть Ц. В.

אלגיה על מותו של צ.ו.

В пространстве, не дыша,
несется без дорог
еще одна душа
в невидимый чертог.

במרחבי עולם
דואה בלי נשימה
ליעד נעלם
בלי דרך נשמה.

А в сумраке, внизу,
измученный сосуд
в кладбищенском лесу
две лошади везут.

למטה על השביל
כלי אפר מיסר
זוג של סוסים מוביל
לבית-עלמין ביער.

Отсюда не воззвать,
отсюда не взглянуть.
Расставшихся в кровать
больницы не вернуть.

אין קול לקרא עתה,
אין אפן לעצר.
נבצר לתוך מטה
לבית-חולים לחזר.

Простились без тоски,
друг другу не грозя,
при жизни не враги,
по смерти не друзья.

נפרדנו כבר בלי דוי –
לא אח, לא מפקד,
ולא אויב לחי,
ולא חבר למת.

Сомненья не унять.
Шевелится в груди
стремленье уравниять
столь разные пути.

ספק, אך בכל זאת,
אנחנו מחפשים:
שטה כדי להשוות
שני מסלולים שונים.

Пускай не объяснить
и толком не связать,
пускай не возопить,
но шепотом сказать,

אין דרך להסביר,
אין אפשרות לדרש,
אך רק לפנות לקיר
ולא לצעק - ללחש:

что стынущий старик,
плывущий в темноте,

זקן, הגוף הקר,
השט בתוך ארון,

пронзительней, чем крик
"Осанна" в высоте.

Поскольку мертвецы
не ангелам сродни,
а наши близнецы.
Поскольку в наши дни

доступнее для нас,
из вариантов двух,
страдание на глаз
бессмертия на слух.

Иосиф Бродский

* * *

Сын! Если я не мертв, то потому
что, связок не щадя и перепонки,
во мне кричит всё детское: ребенок
один страшится уходить во тьму.

Сын! Если я не мертв, то потому
что молодости пламенной - я молод -
с ее живыми органами холод
столь дальних палестин не по уму.

Сын! Если я не мертв, то потому
что взрослый не зовет себе подмогу.
Я слишком горд, чтобы за то, что Богу
предписывалось, браться самому.

Сын! Если я не мертв, то потому

מְרִשִּׁים מְצַעֲקָה
"הוֹשַׁעֲנָא" בְּמָרוֹם.

יִוְדָעִים אָנוּ מֵרֵאשׁ:
כִּי מֵת תָּאוֹם הוּא, אַח,
קְרוֹב שֶׁל בֶּן-אָנוּשׁ
וְלֹא שֶׁל הַמְּלָאךְ.

קל לָנוּ לְבַרֵּר
מִפְּאֹיִב בְּחוּשׁ רְאִיָּה
וְסִבֵּל, מֵאֲשֶׁר
אֱלֻמּוֹת בְּשִׁמְיָהּ.

1967

יוסף ברודסקי

בֶּן! אִם אֲנִי לֹא מֵת

בֶּן! אִם אֲנִי לֹא מֵת, אֵין שְׂאֵלָה:
בְּמִיתָרֵי-הַקּוֹל וְתוֹף-הָאֶזֶן
יְלֻדוֹת צוֹעֶקֶת בִּי, כָּל עוֹל זְקוּק לְעֵגוֹ,
הוּא מִפְּחַד לְצֹאת לְאֶפְלָה.

בֶּן! אִם אֲנִי לֹא מֵת, אֵין שְׂאֵלָה:
אֲנִי צֶעִיר, חֵשׁ צְעִירוֹת קוֹרֶנֶת.
קֵר אֶרֶץ רְחוֹקָה וְלֹא מוֹבִנֶת
עֲדִין זֶר לְאֲבָרִים שְׁלָהּ.

בֶּן! אִם אֲנִי לֹא מֵת, אֵין שְׂאֵלָה:
כִּי מִבְּגָר לֹא מִחֻפֵּשׁ מִשְׁעָנֶת.
לֹאֵן נֶשִׁיד אֱלֹהִים מְכֻנֶּת -
אֵין טַעַם שְׂאֵגַע בְּיַד קָלָהּ.

בֶּן! אִם אֲנִי לֹא מֵת, אֵין שְׂאֵלָה:

что близость смерти ложью не унижу:
я слишком стар. Но и вблизи не вижу
там избавленья сердцу моему.

Сын! Если я не мертв, то потому
что знаю, что в Аду тебя не встречу.
Апостол же, чьей воле не перечу,
в Рай не позволит занести чуму.

3

Сын! Я бессмертен. Не как оптимист.
Бессмертен, как животное. Что строже.
Все волки для охотника - похожи.
А смерть - ничтожный физиономист.

Грех спрашивать с разрушенных орбит!
Но лучше мне кривиться в укоризне,
чем быть тобой неузнанным при жизни.
Услышь меня, отец твой не убит.

Иосиф Бродский

Прачечный мост

F. W.

На Прачечном мосту, где мы с тобой
уподоблялись стрелкам циферблата,
обнявшимся в двенадцать перед тем,
как не на сутки, а навек расстаться,
- сегодня здесь, на Прачечном мосту,
рыбак, страдая комплексом Нарцисса,
таращится, забыв о поплавке,
на зыбкое свое изображение.

בְּשֶׁקֶר לֹא אֲשַׁפִּיל קִרְבַּת הַמָּוֶת.
אֲנִי מִדֵּי זָקֵן, רְאִיתִי נִרְחֶבֶת:
לְלִבִּי שֵׁם אֵין שׁוּם יְשׁוּעָה.

בֶּן! אִם אֲנִי לֹא מֵת, אֵין שְׂאֵלָה:
מִפְגֵּשׁ אֶתְךָ בְּתַפֶּת לֹא נָכוֹן לִי.
וּלְגֹן-עֵדֶן דְּבַר שְׁכֻמוֹנִי
לֹא יַעֲבִיר שְׁלִיחַ לְעוֹלָם.

אֲלֻמּוֹת לֹא תַחֲוֹשָׁה שֶׁל אוֹפֶטִימִיסְט -
שֶׁל כָּל חַיָּה. בְּזֶה יוֹתֵר יֵשׁ תֵּכֵן.
לְצִידִים כָּל אֵילוֹת - רַק אֶכֶּל,
וּמּוֹת - אֵין הוּא פִיזִיּוֹנוֹמִיסְט.

אֵין מָה לְדָרֵשׁ מִהַמְסָלּוּל נִחְרָב!
אֶךְ טוֹב אִם תֵּאָשִׁים אוֹתִי בְּאֶן,
מֵאֲשֶׁר לֹא תִכְיֶרְנִי, בֶּן-אֲלֻמּוֹת.
הִקְשַׁב! אֲנִי עוֹד לֹא נוֹפֵל בְּקִרְבִּי.

1967

יוסיפ ברודסקי

גֶּשֶׁר הַכְּבִיסָה

(*)

F. W.

עַל גֶּשֶׁר הַכְּבִיסָה, שֵׁם בְּחֻצוֹת,
דּוֹמִים לְמַחֲוִיגִים שֶׁעַל הַלּוּחַ
שֶׁמִּתְחַבְּקִים לִפְנֵי שְׁנַפְרָדִים,
וְלֹא לְיִמְמָה אַחַת - לְעוֹלָמִים,
- הַיּוֹם כָּאֵן, עָלִי גֶשֶׁר הַכְּבִיסָה,
דִּיג, שֶׁבְּתַסְבִּיךְ נִרְקִיס שׁוֹקֵעַ,
שֶׁכַּח אֶת הַמְצוֹף, לוֹטֵשׁ עֵינָיו
עַל הַתְּמוּנָה שֶׁלּוֹ עֲצָמוֹ רוֹפֶפֶת.

Река его то молодит, то старит.
То проступают юные черты,
то набегают на чело морщины.
Он занял наше место. Что ж, он прав!
С недавних пор все то, что одиноко,
символизирует другое время;
а это - ордер на пространство.
Пусть
он смотрится спокойно в наши воды
и даже узнает себя. Ему
река теперь принадлежит по праву,
как дом, в который зеркало внесли,
но жить не стали.

וְהִנֵּהר מַצְעִיר אוֹתוֹ, מִזְקִין,
פַּעַם הוּא מְגַלֶּה פָּנִים שֶׁל נַעַר,
פַּעַם עַל-פָּנָי מִצָּחוֹ עוֹלִים קִמְטִים.
אֶת הַמָּקוֹם שֶׁלְנוּ הוּא תִפְס.
בְּצֶדֶק! כָּל דָּבָר שָׂאִין לוֹ קֶשֶׁר
לִי מִסְמֵל תְּקוּפַת חַיִּים אַחֶרֶת,
זֶהוּ אֲשׁוּר לִבְעָלוֹת עַל הַמָּרְחָב.
אִין בְּעִיָּה!
שִׁיסְתָּכֵל שְׁלֹו בְּרָאִי מִיָּמֵינוּ,
וְאֶת עֲצָמוֹ אָפְלוּ יִזְהָה.
כִּי הִנֵּהר עֲקָשִׁיו בְּזָכוֹת שִׁיָּהּ לוֹ,
כְּמוֹ בֵּית שְׁהֶכְנִיסוּ בוֹ רָאִי,
אֲבָל לַחַיּוֹת לֹא שָׁבוּ.

1968

(*) בתוך עיר פטרבורג ישנם 342 גשרים, יחד עם פרברים – בערך 800

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Шесть лет спустя

כעבור שש שנים

Так долго вместе прожили, что вновь
второе января пришлось на вторник,
что удивленно поднятая бровь,
как со стекла автомобиля - дворник,
с лица сгоняла смутную печаль,
незамутненной оставляя даль.

חַיִּינוּ יַחַד אַרְכּוֹת, הָיָה
שְׁנֵי לִינוֹאֶר שׁוֹב יוֹם שְׁלִישִׁי בִּינְתִים,
וְהַגְבָּה מְרֻמָּת בְּפִלִיָּאָה –
כְּמוֹ הַמַּגֵּב בְּאוֹטוֹ אֶת הַמַּיִם -
מִהַפְּנִים הַסִּירָה עֲצָב דֵּק,
הַשְּׂאִירָה בְּלִי עָכוּר אֶת הַמָּרְחָק.

Так долго вместе прожили, что снег
коль выпадал, то думалось - навеки,
что, дабы не зажмуривать ей век,
я прикрывал ладонью их, и веки,
не веря, что их пробуют спасти,
метались там, как бабочки в горсти.

חַיִּינוּ יַחַד אַרְכּוֹת. פֶּתָאם
חֲשַׁבְנוּ: אִם יֵרֵד הַשֶּׁלֶג - אֵז לִנְצַח,
וְכֵדִי שֶׁלֹא יִהְיֶה לָהּ צָרָה לַעֲצֵם
עֵינֶיהָ אֵז כְּסִיתִי וְהִמָּצַח,
אֶךְ עֲפָעָפִיָּה, חוֹשְׁשִׁים מִמֶּר,
שֶׁם פָּרְפְּרוּ כְּמוֹ בְּכַף-יָד פֶּרֶךְ.

Так чужды были всякой новизне,
что тесные объятия во сне
бесчестили любой психоанализ;
что губы, припадавшие к плечу,
с моими, задувавшими свечу,
не видя дел иных, соединялись.

Так долго вместе прожили, что роз
семейство на обшарпанных обоях
сменилось целой рощею берез,
и деньги появились у обоих,
и тридцать дней над морем, языкат,
грозил пожаром Турции закат.

Так долго вместе прожили без книг,
без мебели, без утвари на старом
диванчике, что - прежде, чем возник,-
был треугольник перпендикуляром,
восставленным знакомыми стоймя
над слившимися точками двумя.

Так долго вместе прожили мы с ней,
что сделали из собственных теней
мы дверь себе - работаешь ли, спишь ли,
но створки не распахивались врозь,
и мы прошли их, видимо, насквозь
и черным ходом в будущее вышли.

מָכַל שְׁנוֹי הָיִינוּ רְחוּקִים
בְּתוֹךְ שְׁנָה צְמוּדִים בְּחִבּוּקִים.
הַפְּסִיכּוֹאָנְלִיזָה... מָה הִיא שָׁם אוֹמֶרֶת?
... שְׁפָתֶיהָ, הַנְּחוּת עַל הַכֶּתֶף,
עִם זֶוֶג שְׁפָתֵי (אֲנִי עַל נֶר נוֹשֵׁב)
שׁוֹב הַתְּחִבָּרוּ, בְּלִי מַטְלָה אַחֶרֶת.

חִיֵּינוּ יַחַד אֲרָכוֹת, וְכֹאן
עַל טַפְטִים מְרַפְטִים הוֹפִיעָה
חֶרֶשֶׁת עֵצִי לִבְנֵה בְּמִקּוֹם הַגֵּן.
לְכָל אֶחָד קִצֵּת כֶּסֶף כָּבֵד הַגִּיעַ,
וְחֻדֶּשׁ בְּרִצְיָפוֹת עַל פְּנֵי הַיָּם
אִמָּה עַל תּוֹרְכֶיהָ שְׁקִיעֵת הַדָּם.

חִיֵּינוּ יַחַד. שֵׁשׁ שָׁנִים עָבְרוּ
לֹא סְפָרִים, לֹא רְהוּט, כְּלִי-בֵּית.
שְׁתֵּי נִקּוּדוֹת צְמוּדוֹת הַתְּגוּרָרוּ
עַל הַסֶּפֶה קְרוּבָה מְאֹד לְמִיטָה.
מֵעַל לְשְׁתֵּי הַנִּקּוּדוֹת אָנָּה
תּוֹךְ שֵׁשׁ שָׁנִים לְמַשְׁלֵשׁ הַפֶּה.

חִיֵּינוּ יַחַד אֲרָכוֹת אֹתָהּ,
עֲבַדְנוּ, יָשֻׁנוּ, וְעַד עֲתָה
עָשִׂינוּ דָּלֶת מִצְלָלִים שְׁלֵנוּ.
כְּנִפּוֹת שְׁלָה סָרְבוּ לְהַפְתֵּחַ,
דֶּרֶכָם עָבְרָנוּ, כְּנֶרְאָה, וְכֶה
לְזֶמֶן עֲתִיד מִצַּד שְׁנֵי יָצָאנוּ.

1968

Иосиф Бродский

Песня пустой веранды

Not with a bang but a whimper.*

יוסף ברודסקי

שיר של המרפסת הריקה

Not with a bang but a whimper.*)

Март на исходе, и сад мой пуст.
Старая птица, сядь на куст,
у которого в этот день
только и есть, что тень.

Будто и не было тех шести
лет, когда он любил цвести;
то есть грядущее тем, что наг,
делает ясный знак.

Или, быломu в противовес,
гол до земли, но и чужд небес,
он, чьи ветви на этот раз -
лишь достижение глаз.

Знаю и сам я не хуже всех:
грех осуждать нищету. Но грех
так обнажать - поперек и вдоль -
язвы, чтоб вызвать боль.

Я бы и сам его проклял, но
где-то птице пора давно
сесть, чтоб не смешить ворон;
пусть это будет он.

Старая птица и голый куст,
соприкасаясь, рождают хруст.
И, если это принять всерьез,
это - апофеоз.

То, что цвело и любило петь,
стало тем, что нельзя терпеть
без сострадания - не к их судьбе,
но к самому себе.

מָרֶץ מִסִּתִּים וְרִיקָה הִגְנָה.
שָׁבִי עַל הַשִּׁים, צִפּוֹר זָקֵנָה.
אֵין לוֹ הַיּוֹם לוֹ עֲלֵה קָמַל,
מָה שֶׁנִּשְׁאָר – רַק צֵל.

אֵין לוֹ, כְּאִלוּ לֹא הָיוּ, שֵׁשׁ
שָׁנוֹת, כְּשֶׁאֵהָב לְפָרֹחַ, וַיֵּשׁ
רַק הָעֵתִיד, שְׁבָשִׁים חֲסוּף
לִי מְרִמָּז עַל הַסּוּף.

אוֹ כְּמִשְׁקַל-נֶגֶד הוּא לְעֵבֶר,
מָטָה עָרֵם, לְמָרוֹם הוּא זֶר,
וְעִנְיֹן הַיּוֹם, כְּמוֹ הַזֵּיהַ,
רַק לְעֵינַיִם זָכִיהַ.

לִי, כְּמוֹ לְכֹל, יְדוּעָה אֲמַת:
אֶת הַדְּלוֹת לְגִנוֹת – זֶה חֲטָא,
אֶךְ גַּם לְגִלוֹת כִּיב לְמִתְקַרֵּב
לְמַעַן לְגָרֵם לְכָאֵב!

הֵייתִי אוֹתוֹ מְקַלֵּל, אֲבָל
טוֹב שֶׁצִּפּוֹר לְשִׁבַּת תּוֹכֵל,
וְלֹא תִהְיֶה לְעוֹרְבִים לְצַחֵק,
שֶׁמִּסְתַּכְּלִים מִרְחוֹק.

צִפּוֹר זָקֵנָה וְגֵנָה רִיקָה
בְּמִגְעָן יוֹצְרוֹת חֲרִיקָה.
וְאִם מִבֶּט רְצִינִי נִדְרָשׁ –
אֶפֹּתְאוּזָה מִמֶּשׁ.

מָה שֶׁפָּרַח, מָה שֶׁשָּׁר וְגִדֵּל,
הוּא נִהַפֵּךְ לְבִלְתִּי-נִסְבֵּל,
מִי שֶׁאֲשֵׁם – הַגּוֹרֵל כְּבִיכּוֹל
(כְּמוֹ גּוֹרֵלָה, סָךְ הַלֵּל).

Грустно смотреть, как, сыграв отбой,
то, что было самой судьбой
призвано скрасить последний час,
меняется раньше нас.

То есть предметы и свойства их
одушевленное нас самих.
Всюду сквозит одержимость тел
манией личных дел.

В силу того, что конец страшит,
каждая вещь на земле спешит
больше вкусить от своих ковриг,
чем позволяет миг.

Свет - ослепляет. И слово - лжет.
Страсть утомляет. А горе - жжет,
ибо страдание - примат огня
над единицей дня.

Лучше не верить своим глазам
да и устам. Оттого что Сам
Бог, предваряя Свой Страшный Суд,
жаждет казнить нас тут.

Так и рождается тот устав,
что позволяет, предметам дав
распоряжаться своей судьбой,
их заменять собой.

Старая птица, покинь свой куст.
Стану отныне посредством уст
петь за тебя, и за куст цвести
буду за счет горсти.

כמה עצוב לראות מה שיועד
לפי רצון הגורל לעד
להיות לך נחמה ומזפת –
משתנה לפניך כעת.

כאלו כל עצם (גם שים סתם)
יותר רוחני מבני-אדם.
כל עצם תמיד כדבר ראשי
רואה לו עסק אישי.

משום שהסוף את כלם מפחיד,
כל עצם חש להנות תמיד,
יותר לפרח, יותר לשיר
ממה שהרגע מתיר.

אור מסנוור ומלה – קזב.
עיף מתשוקה, מיגון נשרף,
כי לאש יסורים יתרון גורף
מול היום החולף.

למראה עיניך אל תאמין
וגם לפיך, כי לפני יום הדין
אשר עתיד לבוא, האלהים
עוסק באין-סוף ענויים.

וכך נולד תקנון, לפיו
כל עצם גורל לעצמו מרכיב,
ואם מסרב לשלם מחיר –
בנו אפשר להמיר.

צפור זקנה, את השים עזבי,
ובמקומך אשיר כמו שכו',
ובמקום שים תמיד אפרח
כמה שאת תצרך.

Так изменились твои черты,
что будто на воду села ты,
лапки твои на вид мертвей
цепких нагих ветвей.

Можешь спокойно лететь во тьму.
Встану и место твое займу.
Этот поступок осудит тот,
кто не встречал пустот.

Ибо, чужда четверем стенам,
жизнь, отступая, бросает нам
полые формы, и нас язвит
их нестерпимый вид.

Знаю, что голос мой во сто раз
хуже, чем твой - пусть и низкий глас.
Но даже режущий ухо звук
лучше безмолвных мук.

Мир если гибнет, то гибнет без
грома и лязга; но также не с
робкой, прощающей грех слепой
веры в него, мольбой.

В пляске огня, под напором льда
подлинный мира конец - когда
песня, которая всем горчит,
выше нотой звучит.

* Не взрыв, но всхлип (англ.).- Из
стихотворения Т.С.Элиота "The Hollow Men".

אִיךְ אֶת דְּמוּתְךָ אֶת פְּתָאם שְׁנִית –
כָּאִלוּ עַל מַיִם קִנְךָ בְּנִית,
וּכְפוּתֶיךָ נִרְאוֹת מְתוֹת,
לְעִנְפִים דּוֹמוֹת.

אֶת יְכוּלָה לְחֹשֶׁךְ לְעוֹף,
אֶת מְקוֹמְךָ אֶתְפֹּס דְּחוּף.
מִי שְׂאֵף פֶּעַם לֹא רָאָה רִיק,
אֶת הַמַּעֲשֶׂה לֹא יַצְדִּיק.

חַיִּים מִהֶחָדָר בּוֹרְחִים, וְאִז,
מָה שֶׁנִּשְׁאַר בְּחָלָל הַלֵּז,
הֵן צוּרוֹת נְבוֹבוֹת. לְרֹאוֹת
קִשָּׁה כָּאֵלֶּה צוּרוֹת.

עַל כֶּךָ שֶׁהַקּוֹל הַנִּמּוּךְ שְׁלִי
רַע מִקּוֹלְךָ, זֶה יְדוּעַ לִי.
אֵךְ גַּם הַצִּלִּיל שֶׁלֹּאֲזֵן צוֹרֵם
טוֹב מֵעֲנֹי אֱלֹם.

עוֹלָם, אִם נִסְפָּה – אוֹבֵד בְּמִלּוּאוֹ
בְּלִי רַעַם, קִשְׁקוּשׁ, אֲבָל גַּם לֹא
עִם אֱמוּנָה סוּמָאֵת וַתְּפִילָה
שֶׁלְסִלַח לְחֻטָּא יְכוּלָה.

אֵשׁ רוֹקֶדֶת וְקָרַח דּוֹחֵף,
עוֹלָם בְּאַמֶּת לִקְץ מִתְקַרֵּב,
וְאִז הַשִּׁיר, שֶׁבְּאֵשׁ מְטֻרָר,
עוֹלָה תּוֹ אֶחָד יוֹתֵר.

1968

(* לא התפרצות אלא התייפחות. (אנגלית)
מתוך השיר "The Hollow Men" מאת T.S.Eliot

В альбом Натальи Скавронской

Осень. Оголенность тополей
раздвигает коридор аллей
в нашем не-имении. Ставни бьются
друг о друга. Туч неспровока,
солнце забуксует. У ворот
лужа, как расколотое блюдо.
Спинка стула, платица без плеч.
Ни тебя в них больше не облечь,
и сестер, раздавшихся за лето.
Пальцы со следами до-ре-ми.
В бельэтаже хлопают дверьми,
будто бы палат из пистолета.
И моя над бронзовым узлом
пятерня, как посуху - веслом.
"Запираем" - кличут - "Запираем!"
Не рыдай, что будущего нет.
Это - тоже в перечне примет
места, именуемого Раем.
Запрягай же, жизнь моя сестра,
в бричку яблонь серую. Пора!
По проселкам, перелескам, гатям,
за семь верст некрашенных и вод,
к станции, туда, где небосвод
заколочен досками, покатым.
Ну, пошел же! Шляпу придержи
да под хвост не опускай вожжи.
Эх, целуйся, сталкивайся лбами!
То не в церковь белую к венцу -
прямо к света нашего концу,
точно в рощу вместе за грибами.

באלבום של נטליה סקברונסקי

(*)

סתיו. וחסירות הצפצפות
מרחיבה פרוזדור של השדרות.
אחזה לשעבר חורקת
מדפיקת תריסים. השמש כבר
בעבים תלושה, ובשער
פתחתית שבורה שלולית נזרקת.
גב כפא, שמלות ללא שרוול –
לך סבה לצער ותסכול,
גם לאחיות שקצת השמינו.
על ידך עקב קלידים. דלתות
בקומה בינים שוב טורקות,
בום! כאלו שם אקדח הכינו.
חמסתי מעל ארד גולש,
כמו משוט מעל מקום יבש.
"כבר סוגרים, מהר!" – קריאות מאדן
אל תבכי שאין עתיד אחר,
זה אחד מסימני-הכר
של מקום כרי פאן "גן-העדן".
זמן הגיע, אחותי-חיים,
זמן לרתם אפר בתפוחים!
עוד מעט, נהיה בין הערבים.
זמן לצאת לתחנה עכשיו
אל רקיע ממסמר בקו
מרחק מירבשה ומים.
נו כבר, לך! שמר על הכובע, סב!
אל תשים מושכות מתחת לזנב.
הי, נשק, מכה בראש אפלו!
לא לכנסיה הלבנה -
בסוף עולמנו תחנה...
ללקט קצת פטריות, כאלו.

יוסף ברודסקי

דִּידוֹ וְאִינִיאָס

הוא הסתכל מבעד לחלון,
אך בשבילה תבל כלה נגמרת
בקצה טוניקה רחבת-ידיים
שלו, אשר בשפע הקפלים דומה
לים כשהוא עומד מנוע.
עכשו
מבט של הגיבור
היה רחוק מהמקום; שפתיו
הפסיקו נוע ודמו לצדף
שבו טמון שאון. ואפק בגביע
חסר תנועה.
אהבתה
היתה רק דג – שיש אולי יכלת
לו להפליג בעקבותיה של הספינה
לחתך גלים בגוף גמיש, בדרך
אולי גם לעקף אותה... אך הוא –
הוא כבר דרך ביבשה כאלו.
יום שלם הפך לים דמעות.
אבל, ידוע כי בגרע דוקא
של היאוש, ברגע זה, תתחיל לנשב
הרוח בכוח תנועה. והגיבור
עזב קרתגו לצמיתות.
והיא עמדה שם
מול מדורה אשר כעת לבו
החילים שלה סמוך לפתל,
והיא ראתה שבתוך להבות,
בין העשן לבין לשון שלהבת
קרתגו ללא קול התמוטטה

Иосиф Бродский

דידונה ו־אֵנֵי

Великий человек смотрел в окно,
а для неё весь мир кончался краем
его широкой, греческой туники,
обильем складок походившей на
остановившееся море.

Он же
смотрел в окно, и взгляд его сейчас
был так далёк от этих мест, что губы
застыли, точно раковина, где
таится гул, и горизонт в бокале
был неподвижен.

А её любовь
была лишь рыбой — может и способной
пуститься в море вслед за кораблём
и, рассекая волны гибким телом,
возможно, обогнать его... но он —
он мысленно уже ступил на сушу.
И море обернулось морем слёз.
Но, как известно, именно в минуту
отчаянья и начинает дуть
попутный ветер. И великий муж
покинул Карфаген.

Она стояла
перед костром, который разожгли
под городской стеной её солдаты,
и видела, как в мареве костра,
дрожавшем между пламенем и дымом,

אל תעשה משגה, אל תצא מהחדר

אל תעשה משגה, אל תצא מהחדר.
 אם אתה מעשן, לשם מה לך שמש, גבר?
 מאחורי הדלת הכל חסר טעם, במיוחד - קריאת אשר.
 רק לשרותים - ומיד חזר, בלי שום קשר.
 אה, אל תצא מהחדר, אל תסע, לשם שמים!
 מכיון שהמרחב נעשה מהמסדרון עם מונה מים.
 ואם תכנס עגלה חמודה, פעורת פה, מהעדר,
 גרש אותה מיד בלי להפשיט מהחדר.
 אל תצא מהחדר; דמיון שאתה הצתננת.
 אין דבר יותר מענין מקיר ומכסא, הבנת?
 למה לצאת ממקום שאתה תחזר אליו בערב,
 כמו שהיית (קל-וחמר - עם מומים מבחוץ ובקרב)?
 אה, אל תצא מהחדר. רקד, תפס איזה ג'ינגל -
 במעיל על גוף ערם, בנעלים יחף רגל.
 בכניסה לדירה ריחות כרוב ומשחה סקי מפרת.
 כתבת כבר המון אותיות; נוספת תהיה מיתרת.
 אל תצא מהחדר. אה, טוב אם רק החדר
 ינחש איך אתה נראה. ובאפן כללי תחיה בסתר -
 "ארגו סום", כאמר החמר הנרגז לצורה פעם. *)
 אל תצא מהחדר! כאן לא צרפת, אין טעם.
 אל תהיה טפוש! היה מה שלא היו אחרים, מלא חסון.
 אל תצא מהחדר! כלומר, מהרהיטים הסר רסן,
 מזג את פניך עם טפטים. התבצר מארוס,
 מכרונס, מקוסמוס, מגזע, ומכל ירוס.

беззвучно рассыпался Карфаген
 задолго до пророчества Катона.

Иосиф Бродский

Не выходи из комнаты, не совершай ошибку

Не выходи из комнаты, не совершай ошибку.
 Зачем тебе солнце, если ты куришь "Шипку"?
 За дверью бессмысленно все, особенно — возглас счастья.
 Только в уборную — и сразу же возвращайся.
 О, не выходи из комнаты, не вызывай мотора.
 Потому что пространство сделано из коридора
 и кончается счетчиком. А если войдет живая
 милка, пасть разевая, выгони не раздевая.
 Не выходи из комнаты; считай, что тебя продуло.
 Что интересней на свете стены и стула?
 Зачем выходить оттуда, куда вернешься вечером
 таким же, каким ты был, тем более — изувеченным?
 О, не выходи из комнаты. Танцуй, поймав, боссанову
 в пальто на голое тело, в туфлях на босу ногу.
 В прихожей пахнет капустой и мазью лыжной.
 Ты написал много букв; еще одна будет лишней.
 Не выходи из комнаты. О, пускай только комната
 догадывается, как ты выглядишь. И вообще инкогнито
 эрго сум, как заметила форме в сердцах субстанция.
 Не выходи из комнаты! На улице, чай, не Франция.
 Не будь дураком! Будь тем, чем другие не были.
 Не выходи из комнаты! То есть дай волю мебели,
 слейся лицом с обоями. Запрись и забаррикадируйся
 шкафом от хроноса, космоса, эроса, расы, вируса.

(*) Cogito, ergo sum (בלטינית) – "אני חושב, ומשמע שאני קיים",
 טען פילוסוף צרפתי רנה דקארט (1596-1650)

Иосиф Бродский

Любовь

Я дважды пробуждался этой ночью
и брел к окну, и фонари в окне,
обрывок фразы, сказанной во сне,
сводя на нет, подобно многоточью,
не приносили утешенья мне.

Ты снилась мне беременной, и вот,
проживши столько лет с тобой в разлуке,
я чувствовал вину свою, и руки,
ощупывая с радостью живот,
на практике нашаривали брюки
и выключатель. И бредя к окну,
я знал, что оставлял тебя одну
там, в темноте, во сне, где терпеливо
ждала ты, и не ставила в вину,
когда я возвращался, перерыва
умышленного. Ибо в темноте —
там длится то, что сорвалось при свете.
Мы там женаты, венчаны, мы те
двуспинные чудовища, и дети
лишь оправданье нашей наготы.
В какую-нибудь будущую ночь
ты вновь придешь усталая, худая,
и я увижу сына или дочь,
еще никак не названных, — тогда я
не дернусь к выключателю и прочь
руки не протяну уже, не вправе
оставить вас в том царствии теней,
безмолвных, перед изгородью дней,
впадающих в зависимость от яви,

יוסף ברודסקי

אהבה

הלילה התעוררתי פעמים.
הפנסים בחוץ, מלאי תנומה,
את המשפט, הגוי בתוך שנה,
שמו לאל, כמו נקודות בינים,
ולא הביאו רגש נחמה.

הרה ראיתיך בחלום שלי,
ואחרי שנות הפרוד כבר חשתי
את אשתי, ואל גופך נגשתי,
מששתי בטן, מתפעל כלי
(למעשה את מכנסי מששתי
והמפסק). חשבתי על פרדה.
ידעתי כי עזבתיך לבדה.
באפלה בסבלנות סובלת
חכית ולא ראית בזה בגידה,
או הפסקה באמתלה אילת
עד שאשוב. כי בחלום, בפנים,
שם עוד נמשך מצב בו כבר נכשלנו:
מקדשים היינו, נשואים,
כמפלצות דו-גביות, דהינו,
רק ילד, הוא מצדיק ערם הורים.
באיזה שהוא לילה, כנראה,
את שוב תבואי עיפה, נחלשת,
את פני בתי או פני הבן אראה,
עדין בלי שמות שאת דורשת.
לא אחפש מפסק כמו במקרה,
כי לא תהיה לי זכות כבר בו לגעת,
בארץ הצללים לזנח אין לי זכות
אתכם תלויים במציאות מכרעת,
אלמים בפני גדרת ימי עבדות,

с моей недостижимостью в ней.

כְּשֶׁלֶה־שִׁיג אוֹתִי אֵין אֶפְשָׁרוּת.

פברואר 1971

Иосиф Бродский

יוֹסִיף בְּרוֹדְסְקִי רָסֶן

Литовский дивертисмент

סוּיטָה לִיטָאית

Томасу Венцлова

לתומס ונצלובה

1. Вступление

1. מבוא

Вот скромная приморская страна.
Свой снег, аэропорт и телефоны,
свои евреи. Бурый особняк
диктатора. И статуя певца,
отечество сравнившего с подругой,

הִנֵּה הִיא אֶרֶץ עַל חוֹף יָם צְנוּעָה.
יֵשׁ שֶׁלֶג, מְטוֹסִים וְטֵלֶפּוֹנִים,
וַיהוּדִים יֵשׁ מְשֻׁלָּה. אֶרְמוֹן שְׁחוּם
שֶׁל הַרוֹדֵן. וּפֶסֶל שֶׁל פִּיטוֹן, (*)
אֲשֶׁר לַחֲבֵרָה הַמְּשִׁיל מוֹלְדֵת.

в чем проявился пусть не тонкий вкус,
но знание географии: южане
здесь по субботам ездят к северянам
и, возвращаясь под хмельком пешком,
порой на Запад забредают -- тема
для скетча. Расстоянья таковы,
что здесь могли бы жить гермафродиты.

אוֹלִי אֵין בְּכָל זֶה טַעַם עֲדִין,
רַק גֵּאוֹגְרָפִיָּה: מִדְרֹם הָאֶרֶץ
בְּשַׁבָּתוֹת נוסְעִים אוֹרְחִים צְפוֹנָה,
וּכְשִׁחוֹזְרִים בְּרֶגֶל שְׁפוֹרִים,
פוֹנִים הֵם לַפְּעֻמִּים גַּם מַעֲרָבָה
(נוֹשֵׂא לְמַחֲזָה). הַמְּרַחֲקִים
לְגַמְרֵי מִתְאַיִמִּים לֹאנְדְרוֹגְנוֹס.

Весенний полдень. Лужи, облака,
бесчисленные ангелы на кровлях
бесчисленных костелов; человек
становится здесь жертвой толчеи
или деталью местного барокко.

אֲבִיב. בְּצֹהֲרֵי הַיּוֹם. שְׁלוּלִית וְעָב.
הַמְּלֹאכִים עַל הַגְּגוֹת לְמַעַלָּה
שֶׁל אֵין סְפוֹר כְּנִסְיוֹת; וּבֵן-אָדָם
כָּאֵן נַעֲשֶׂה קֶרֶבֶן הַתְּקֵהלוֹת
אוּ פֶרֶט אֲדִרְיָלוֹת תְּקוּפַת בָּאוֹרֶק.

2. Леиклос

2. לִיקְלוֹס (**)

Родиться бы сто лет назад

הִנֵּה, נוֹלְדֵתִי בְּמָאָה

и сохнувшей поверх перины
 глазеть в окно и видеть сад,
 кресты двуглавой Катарини;
 стыдиться матери, икать
 от наведенного лорнета,
 тележку с рухлядью толкать
 по желтым переулкам гетто;
 вздыхать, накрывшись с головой,
 о польских барышнях, к примеру;
 дождаться Первой мировой
 и пасть в Галиции -- за Веру,
 Царя, Отечество, -- а нет,
 так пейсы переделать в бачки
 и перебраться в Новый Свет,
 блюя в Атлантику от качки.

קודמת, מסתכל ממנה
 (מעל לכסות פור לחה)
 בשני צלבים על "קתרין",
 נכלם מאמא ואחות,
 ממבטים של ה"אליטה",
 את עגלת הגרופאות
 דוחף בסמטאות של גטו.
 רק בחלום אחוש עדנה
 של הפולניות, כי יען
 במלחמה הראשונה
 העולמית אפל למען
 מולדת, אמונה וצאר...
 אם לא – אחצה פאות בערר,
 לחוף עולם חדש מחר,
 אפליג למרות בחילות בדרך.

3. Кафе "Неринга"

3. קפה "נרינגה"

Время уходит в Вильнюсе в дверь кафе,
 провожаемо дребезгом блюдо, ножей и вилок,
 и пространство, прищурившись, подшофе,
 долго смотрит ему в затылок.

הזמן יוצא בוילנה מדלת קפה,
 מלנה בצלילים של סכו"ם (גם אנוחנו גרופה!),
 המרחב קצת פוזל (קצת שפור) וצופה
 זמן רב בערפו של הזמן, היוצא החוצה.

Потерявший изнанку пунцовый круг
 замирает поверх черепичных кровель,
 и кадык заостряется, точно вдруг
 от лица остается всего лишь профиль.

עגול ארגמן בטנתו אבד,
 עומד דים מעל לגגות ברעף,
 וגרירת נעשית חדה כעט –
 אין פנים, רק פרופיל נשאר דק כלהב.

И веления щучьего слыша речь,
 подавальщица в кофточке из батиста
 перебирает ногами, снятыми с плеч
 местного футболиста.

וכאלו בפקודה לא נשמעת של שף
 מלצרית בחלצת מלמלה ובכובע
 מתהלכת על רגלים נלקחות מכתף
 של כדורגלן מקומי רב-גבה.

4. Герб

4. סמל ליטא

Драконоборческий Егорий,

על סמל מציר יגורי (***)

копье в горниле аллегорий
утратив, сохранил досель
коня и меч, и повсеместно
в Литве преследует он честно
другим не видимую цель.

Кого он, стиснув меч в ладони,
решил настичь? Предмет погони
скрыт за пределами герба.
Кого? Язычника? Гяура?
Не весь ли мир? Тогда не дура
была у Витовта губа.

5. Amicum-philosophum de melancholia, mania et plica polonica

*"Другу-философу о меланхолии, мании и польском колтуне"(лат.)
Название трактата XVIII века, хранящегося в библиотеке
Вильнюсского университета.*

Бессонница. Часть женщины. Стекло
полно рептилий, рвущихся наружу.
Безумье дня по мозжечку стекло
в затылок, где образовало лужу.
Чуть шевельнись -- и ощутит нутро,
как некто в ледяную эту жижу
обмакивает острое перо
и медленно выводит "ненавижу"
по росписи, где каждая крива
извилинка. Часть женщины в помаде
в слух запускает длинные слова,
как пятерню в завшивленные пряди.
И ты в потемках одинок и наг
на простыне, как Зодиака знак.

6. Palangen

אֲשֶׁר בְּכוֹר הָאֵלֶגוֹרִי
אֶבֶד חֲנִית (גַּם זֶה קוֹרָה);
לֹא דִרְקוֹן; חֲמוּשׁ בְּחֶרֶב,
רוֹדֵף מִבֶּקֶר וְעַד עָרֵב
אֲחֵר יְעוֹד בְּלַת־נִרְאָה.

בְּיַד חֶרֶבּוֹ כְּסֶמֶל אֵין.
מֶה מְחַפֵּשׁ? אֲוִלִי פִגְנִי,
אֲוִיב שֶׁל לִיטָא אוֹתוֹמָנִי?
עוֹלָם כָּלוּז? שׁוֹתֵק הַסֶּמֶל...
וְיִטּוֹלֵט מִמֶּשׁ הִיָּה לֹא טִמְּמָל,
אִם יִתְבַּרֵר שְׂדֵה נָכוֹן.

5. Amicum-philosophum de melancholia, mania et plica polonica

"לידיד-פילוסוף על מלנכוליה, שיגעון ומחלת עור פולנית". (לטינית)
מסכת מהמאה ה-18, הנמצאת בספריית אוניברסיטה וילנה

אִשָּׁה (חֻלְקִית). שְׁנֵה פִסְקָה מְזִמֵּן.
זְכוּכִית מְלֹאֵת זֻחְלִים רָצִים בְּלִי הֶרֶף.
וְהִטְרוּף בְּמַח הַקֶּטֶן
נִרְגַּע, יָצַר שְׁלִילִית בְּעֶרְף.
תְּנוּעָה אַחַת קֶטְנָה – תַּחוּשׁ מִיָּד
שְׁמִינִיָּה לְתוֹךְ שְׁלִילִית שֶׁל קֶרֶחַ
טוֹבֵל עֵטוֹ הַחֵד, כּוֹתֵב לְאֵט:
"אֲנִי שׁוֹנֶה הַכֹּל, הַכֹּל" לְעֶרֶךְ
וְעַל הַחֲתִימָה הַעֲקוּמָה.
אִשָּׁה (חֻלְקִית), שְׁשֻׁפְתוֹנָה – אֲדָמָה,
שׁוֹלַחַת צְרוּר מְלִים כְּאֶבֶן עֲצוּמָה,
כְּמוֹ אֲצִבְעוֹת לְתוֹךְ שַׁעַר-כְּנָמָה.
אֲתָה בּוֹדֵד עַל הַסִּדִּין, עֶרֶם
בְּחֻשָּׁה כְּמוֹ אוֹת גְּלָגֶל-מְרוֹם.

6. Palangen (****)

Только море способно взглянуть в лицо
небу; и путник, сидящий в дюнах,
опускает глаза и сосет вино,
как изгнанник-царь без орудий струнных.
Дом разграблен. Стада у него -- свели.
Сына прячет пастух в глубине пещеры.
И теперь перед ним -- только край земли,
и ступать по водам не хватит веры.

7. Dominikonai

Сверни с проезжей части в полу-
слепой проулок и, войдя
в костел, пустой об эту пору,
сядь на скамью и, погодя,
в ушную раковину Бога,
закрытую для шума дня,
шепни всего четыре слога:
-- Прости меня.

וְרַק יָם מְסַגֵּל לְהַבִּיט בְּפָנִים
שֶׁל שָׁמַיִם; הִהָלֵךְ בְּדִיוֹנָה
מִשְׁפִּיל מִבֶּטֶן וַיֵּינֶה מִפָּנִים,
כְּמוֹ מֶלֶךְ-גּוֹלָה בְּלִי כְּנוֹר עוֹדְנוֹ.
שִׁדְדוֹ אֶת בֵּיתוֹ, וַצֵּאנוּ הַחֶרֶם,
וְאֵת בְּנוֹ שׁוֹמֵר רוּעָה בְּסֻלִּיק סָלַע.
וְעִכְשָׁיו לְפָנָיו רַק חוֹף שֶׁל הַיָּם,
אֲמוֹנָה אֵין לְלָכֶת בְּמַיִם הַלְּאֵה.

7. Dominikonai (*****)

פָּנָה מֵהַכְּבִישׁ אֶל הַסְּמָטָה
חֲצִי סוּמָאֵת, עֶזְבֵּת אֶת הָרַעֲשׁ,
וְהַכֶּנֶס לְכִנְסִיָּה רִיקָה עֲתָה,
שָׁב עַל סִפְסָל, וּפָנָה בְּלַחֲשׁ
לְאַלְהִים, יֵשֶׁר לְאַפְרָכָסֶת,
אֲשֶׁר סְגוּרָה לְזָבֵל מְלוּלִי,
שְׁתֵּי הַבְּרוֹת – מִדָּה מִסְפָּקֶת:
- סֵלָה לִי.

1971

(*) רודן של ליטא – אנטנס סִמְטוֹנָה, דיקטטור ליטא בשנים 1926-1940
הפסל הוא, כנראה, של משורר פולני אדם מיצקביץ'

(**) רחוב באחד מגטאות וילנה

(***) יגורי (רוסית), גאורגיוס (לטינית) – קדוש נוצרי בדרך כלל מצויר מביס
דרקון. אבל בסמל ליטא "ויטיס" (מרדף) מצויר גיבור מופשט ולא הקדוש.

ויטובט (1350-1430) – "הנסיך הגדול" של ליטא

(****) פלנגה – עיר בליטא

(*****) כנסייה דומיניקנית בוילנה

Письма римскому другу

Из Марциала

Нынче ветрено и волны с перехлестом.
Скоро осень, все изменится в округе.
Смена красок этих трогательней, Постум,
чем наряда перемена у подруги.

Дева тешит до известного предела —
дальше локтя не пойдешь или колена.
Сколь же радостней прекрасное вне тела:
ни объятья невозможны, ни измена!

Посылаю тебе, Постум, эти книги.
Что в столице? Мягко стелют? Спать не жестко?
Как там Цезарь? Чем он занят? Все интриги?
Все интриги, вероятно, да обжорство.

Я сижу в своем саду, горит светильник.
Ни подруги, ни прислуги, ни знакомых.
Вместо слабых мира этого и сильных —
лишь согласное гуденье насекомых.

Здесь лежит купец из Азии. Толковым
был купцом он — деловит, но незаметен.
Умер быстро — лихорадка. По торговым
он делам сюда приплыл, а не за этим.

Рядом с ним — легионер, под грубым кварцем.
Он в сражениях империю прославил.
Сколько раз могли убить! а умер старцем.

מכתבים לידיד רומאי

לפי מארטיאליס

(*)

יום סגריר, גלים עולים מעל המזח.
סתו בפתח וארצה הכל אחרת.
פוסטום, שנוי צבעים האלה, בטח,
מרגשים יותר מחלוף אשה אדרת.

חברה עד גבול ידוע משמחת —
לא תפליג מעבר למרפק וברה.
יפיפות מחוץ לגוף יותר פורחת:
אין כאן חבוקים ואין בגידות בדרך.

בשמחה אני שולח את הספר.
איה הפרך שלנו? ישנים בנוח?
איך קיסר? במה עסוק? בהון, בשפר?
מזימות וזוללות, אני בטוח.

בגנה אני לבד. יש נר, לי נוח.
בלי עוזרת, חברה, אורחים והלאה...
ובמקום החלשים וצוברי כח —
רק זמזום של חרקים נעים למעלה.

כאן קבור סוכן מאסיה. משחר
עד חצות הליל עבד. היה צנוע.
מת מהר. קדחת. לעסק בסחר
הוא הלים הגיע. לא בשביל לגוע.

על-ידו לגיונר שוכב בלי ניע.
פוסטום, הוא הלל אימפריה בחרב,
חי בין חרבות, עד שיבתו הגיע.

Даже здесь не существует, Постум, правил.

Пусть и вправду, Постум, курица не птица,
но с куриными мозгамихватишь горя.
Если выпало в Империи родиться,
лучше жить в глухой провинции у моря.

И от Цезаря далеко, и от выюги.
Лебезить не нужно, трусить, торопиться.
Говоришь, что все наместники — ворюги?
Но ворюга мне милей, чем кровопийца.

Этот ливень переждать с тобой, гетера,
я согласен, но давай-ка без торговли:
брат сестерций с покрывающего тела —
все равно что дранку требовать от кровли.

Протекаю, говоришь? Но где же лужа?
Чтобы лужу оставлял я — не бывало.
Вот найдешь себе какого-нибудь мужа,
он и будет протекать на покрывало.

Вот и прожили мы больше половины.
Как сказал мне старый раб перед таверной:
"Мы, оглядываясь, видим лишь руины".
Взгляд, конечно, очень варварский, но верный.

Был в горах. Сейчас вожусь с большим букетом.
Разыщу большой кувшин, воды налью им...
Как там в Ливии, мой Постум, — или где там?
Неужели до сих пор еще воюем?

אין לדעת עת יהיה אדם לטורף.

תרנגולת לא צפור – זאת אקסיומה, (**)
אך שכלה תמיד צרה צרורה יצמים.
אם קרה לה להוליד ברומא,
אז כדאי לחיות על חוף בכפר זנים.

מקיסר רחוק, מקר שמשגע.
אין סבה לחפזון, קזב ופחד.
נציבים הם גנבים, אתה קובע?
אך גנב טוב מערפד – עזב תוכחת!.

עד סוף גשם כאן לשכב אתה, גטרה,
טוב, אבל במחיר סביר בלבד, בלי רהב:
כי לדרש מגוף שמכסה לה ברה
הן סטרציוס - כמו מגגון הרעף.

מה? אני דולף? מאיזה עבר?
לא השארתי שוליות מיום הלדת.
תמצאי לה בעל, ויהיה לה גבר,
הוא ידלף לה על כסוי במקום לרדת.

מחצית חיינו כבר הפכה לחרס.
עבד לי זקן אמר בבית-מרחם:
"מסתכלים אחורה – ורואים רק הרס".
הוא ברבר, אבל קשה להתנכח.

תנתי בהרים היום, פרחים חפשי
כבר יצקתי מים לחרצית ופרג...
מה מצב בלוב, תגיד לי, פוסטום,
או בארץ... האמנם נמשך ההרג?

Помнишь, Постум, у наместника сестрица?
Худошавая, но с полными ногами.
Ты с ней спал еще... Недавно стала жрица.
Жрица, Постум, и общается с богами.

Приезжай, попьем вина, закусим хлебом.
Или сливами. Расскажешь мне известья.
Постелю тебе в саду под чистым небом
и скажу, как называются созвездья.

Скоро, Постум, друг твой, любящий сложенье,
долг свой давний вычитанию заплатит.
Забери из-под подушки сбереженья,
там немного, но на похороны хватит.

Поезжай на вороной своей кобыле
в дом гетер под городскую нашу стену.
Дай им цену, за которую любили,
чтоб за ту же и оплакивали цену.

Зелень лавра, доходящая до дрожи.
Дверь распахнутая, пыльное оконце,
стул покинутый, оставленное ложе.
Ткань, впитавшая полуденное солнце.

Понт шумит за черной изгородью пиний.
Чье-то судно с ветром борется у мыса.
На разошедшей скамейке — Старший Плиний.
Дрозд щебечет в шевелюре кипариса.

הַזֹּכֶר אֶתְּהָ אַחֹת נָצִיב – רָזוּנָת,
אֶף בְּרִיאַת-רִגְלִים... אֵיזָה תִּשָּׁר!
שְׁאֶתְהָ שְׁכַבְתָּ... נַעֲשֶׂתָה כּוֹהֵנָת!
הִיא כּוֹהֵנָת, עִם אֱלִים עֲכָשִׁיו בְּקִשָּׁר.

בּוֹא הַלֵּם, יֵשׁ לִי עֲדִין יַיִן, לֶחֶם,
שְׂזִיפִים... לִי חֲדָשׁוֹת לֹאט תִּשְׁמִיעַ.
וְאַקְרָא לָךְ שְׁמוֹת שֶׁל כּוֹכְבֵי-לָקֶת,
וְמִטָּה אֲכִין מִתַּחַת לָרִקִּיעַ.

עֵת רַעַךְ, הָאוֹהֵב חִבּוּר בְּשִׁטָּף,
יְשֻׁלֵּם חֲסוּר חוֹבוֹת שָׁלוֹ עַד אֶפֶס.
קַח מִתּוֹךְ כְּרִית חֲסִכּוֹנוֹתִי בְּקֶסֶף.
אִין הִרְבֵּה, אֲבָל יִסְפִּיק אוּלִי לְטָכֶס.

רֶכֶב עַל הַסּוּסָה, שְׁבַעֲבַר הַכְּרָתִי,
אֶל כְּתָלִי מַעוֹן מִכָּר שֶׁל הַגִּטְרוֹת.
תֵּן לָהֶן מַחִיר שְׁבַעֲבַר שְׁלִמָתִי,
אֶף הַפַּעַם – עֲבוּר שִׁיר קִינָה גּוֹמְרֶת.

יִרְקָה דְּפִנָּה, עֲלוֹהַּ בְּגַן רוֹטְטָת,
לְרוֹחָה פְּתוּחִים עַד סוֹף הַיּוֹם דְּלִתִּים,
הַכֶּסֶף עָזוּב, פְּרִכָּת מְקַמְטָת,
בַּד שְׁלֵה סְפוּג בְּאוֹר הַצֶּהָרִים.

פּוֹנֵט רוֹעֵשׁ מֵאַחוֹרֵי עֲצֵי הָאֶרֶן.
לְצִדּוֹ שֶׁל כָּף סְפִינָה בְּגַל נִלְחָמָת.
פְּלִינְיוּס-הָאֵב עַל הַסְּפָסֶל בְּכֶרֶם,
וְזִמְרַת קִיקְלִי בְּסִבְךָ הַבְּרוֹשׁ זּוֹרְמָת.

מרץ 1972

(* מרקוס ואלריוס מרטיאליס (40 לספירה לערך - 104 לספירה לערך)
- משורר רומי. הוא ידוע בעיקר בשל האפיגרמות שכתב

יוסף ברודסקי

אומרים, עלי לקום ולעזב

אומרים, עלי לקום ולעזב.
תודה. גם הצידה כבר נערכת.
אני מבין. אין ללוות. נו, טוב!
לי לאבוד אין סכנה ללכת.

מה? דרך ארצה? אל תדאגו:
אל חנות בינים לא מכרת.
הו לא, מה בעיה? אגיע איכשהו.
בלי מזודות וכל כבידה אחרת.

כן. זמן ללכת. לכלם ברכה.
הזמן הגיע. זאת עבודה מובנת.
ושחר חרף שחסר שמחה
עצים קשי הביאו למולדת.

הכל נגמר. לזה לא אתנגד.
ללחץ ידיים – זאת רק מתבקשת.
החלמתי. יש כעת להפרד.
תודה על הפרדה הכה נרגשת.

קחי אותי, המונית, למרחקים,
כאלו את הכתבת כבר שכחתי.
קחי אותי לשדות הדוממים.
את מדינתי עודני לא עזבתי.

כאלו כתבת הדירה נשכח.
אז אתכרבל אל החלון בלי ניע
עד לנהר, אשר אהוב כל כך;
אתן שטר לנהג, והסיראי יגיע.

Иосиф Бродский

Мне говорят, что нужно уезжать

Мне говорят, что нужно уезжать.
Да-да. Благодарю. Я собираюсь.
Да-да. Я понимаю. Провожать
не следует. Да, я не потеряюсь.

Ах, что вы говорите — дальний путь.
Какой-нибудь ближайший полустанок.
Ах, нет, не беспокойтесь. Как-нибудь.
Я вовсе налегке. Без чемоданов.

Да-да. Пора идти. Благодарю.
Да-да. Пора. И каждый понимает.
Безрадостную зимнюю зарю
над родиной деревья поднимают.

Все кончено. Не стану возражать.
Ладони бы пожать — и до свиданья.
Я выздоровел. Нужно уезжать.
Да-да. Благодарю за расставанье.

Вези меня по родине, такси.
Как будто бы я адрес забываю.
В умолкшие поля меня неси.
Я, знаешь ли, с отчизны выбываю.

Как будто бы я адрес позабыл:
к окошку запотевшему приникну
и над рекой, которую любил,
я расплачусь и лодочника крикну.

(Все кончено. Теперь я не спешу.
Езжай назад спокойно, ради Бога.
Я в небо погляжу и подышу
холодным ветром берега другого.)

Ну, вот и долгожданный переезд.
Кати назад, не чувствуя печали.
Когда войдешь на родине в подъезд,
я к берегу пологому причалю.

Иосиф Бродский

На смерть Жукова

Вижу колонны замерших внуков,
гроб на лафете, лошади круп.
Ветер сюда не доносит мне звуков
русских военных плачущих труб.
Вижу в регалиях убранный труп:
в смерть уезжает пламенный Жуков.

Воин, пред коим многие пали
стены, хоть меч был вражых тупей,
блеском маневра о Ганнибале
напоминавший средь волжских степей.
Кончивший дни свои глухо в опале,
как Велизарий или Помпей.

Сколько он пролил крови солдатской
в землю чужую! Что ж, горевал?
Вспомнил ли их, умирающий в штатской
белой кровати? Полный провал.

(כָּל זֶה נִגְמַר. אֲנִי לֹא מְמַהֵר.
לֵשֶׁם שָׁמַיִם, סַע, סִירָאִי, רָגוּעַ.
אֲבִיט לַמַּעְלָה, עוֹד קֶצֶת אֲשָׁאֵר,
מִחוּץ אַחֵר אֲשָׁאֵף קְרִירוֹת הָרוּחַ.)

הִנֵּה הַמַּעְבָּר הַמִּיֶּחֱל.
אֶז שׁוֹב לְבֵיתָהּ, תִּרְגֵּשׁ בְּנוֹחַ.
כְּשֶׁתִּשְׁחַרֵּר לֹאט אֶת הַמַּנְעוּל,
לְאַרְץ מִדְרוֹנִית אֶקְרֵב כְּעוֹד אוֹרֵחַ.

1972

יוסף ברודסקי

על מותו של ז'וקוב

(
טור נִכְדִּים עוֹמֵד דִּם בְּפִנִּיָּה –
מְרַפֶּבֶת-אֶרֶץ רְתוּמָה לְסוֹס.
רוּחַ אֵינָה מְבִיאָה עַל כְּנָפֶיהָ
צָלִיל חֲצוּצֹרוֹת רוֹסִיּוֹת הָרוּס.
סָךְ עֲטוּרֵי הַמַּלְכוּת דְּחוּס:
מֵת וְז'וֹקוֹב לוֹהֵט אַחֲרֶיהָ.)

הוא, אֲשֶׁר כָּל אוֹיְבִים הִכְרִיעַ,
גַּם שְׁחָרְבָם יוֹתֵר טוֹב עָשׂוּי,
בְּעֶרְבּוֹת עַל גְּדוֹת וּלְגַה הַפְתִּיעַ,
כְּמוֹ חֲנִיבֶעַל, לֹא נָתַן לַחֲקוּי;
הוא כְּמוֹ פּוֹמְפִּיוּס לְסוֹף הַגִּיעַ,
כְּמוֹ בְּלִיזָרְיוּס –בְּנִדּוּי. (**)

כְּמָה הַשָּׂאִיר חִילּוֹ, הַיּוֹדֵעַ,
הוא בִּנְכָר? הַתַּעֲצָב עֲלֵיהֶם?
פַּעַם נִזְכָּר בָּהֶם מֶרְשֶׁל גּוֹזַע
אֶז בְּמִטָּה לְבָנָה? אֶלֶם.

Что он ответит, встретившись в адской
области с ними? "Я воевал".

К правому делу Жуков десницы
больше уже не приложит в бою.
Спи! У истории русской страницы
хватит для тех, кто в пехотном строю
смело входили в чужие столицы,
но возвращались в страхе в свою.

Маршал! поглотит алчная Лета
эти слова и твои прахоря.
Все же, прими их - жалкая лепта
родину спасшему, вслух говоря.
Бей, барабан, и военная флейта,
громко свисти на манер снегиря.

Иосиф Бродский

Двадцать сонетов к Марии Стюарт

מה יַעֲנֶה כְּשִׁיפֹּגֶשׁ שׁוֹקֵעַ
כָּבֶר בְּשֹׂאזֶל? "הִיִּיתִי לוֹחֵם".

דִּי כָּבֶר, יִשֵּׁן! לֹא תוֹבִיל בְּמַרְץ
אֶת הַחִילוֹת שֶׁבָּאֵשׁ עָבְרוּ.
יֵשׁ לְהִסְטוֹרִיָּה שֶׁל הָאָרֶץ
דֹּף לְבָנִים נְשָׂאִי-נֶשֶׁם נִשְׁאָרוּ.
הֵם לְבִירוֹת נִכְנָסוּ בְּעֵמֶץ,
אֶךְ לְמוֹלֶדֶת בְּפֶחַד חֲזָרוּ.

מֶרְשֵׁל! נָהָר נְשִׂיָּה יִבְלִיעַ
אֶת מַגְפִּיָּה, דְּמוּתָהּ וְשִׁיר זֶה (***)
(לֹא שִׁי עָלֹב כָּזֶה, בְּטַח, מַגִּיעַ
לְמַצִּיל עִם מַאֲסוֹן מִבְּזָה).
תוֹף צָבָאִי, הֵן! הַחֲלִיל הָרִיעַ,
נֶשֶׁר בְּסִגְנוֹן שֶׁל אָדָם-הַחֲזָה. (****)

1974

(*) גאורגי ז'וקוב היה מצביא ופוליטיקאי סובייטי, אחד המפקדים
הסובייטים הדגולים בשנות מלחמת עולם השנייה.
(**) גנאיוס פומפיוס מגנוס – מדינאי ומצביא רומי, פלביוס בליזריוס –
מצביא ויזנטי
(***) במקור מילה "מגפיים" כתובה בעגת אסירים במחנות ריכוז
סובייטיים
(****) רמז לשיר של דרז'אבין לזכרו של מצביא חשוב רוסי סובורוב
(המאה ה-18)

יוסף ברודסקי

עֲשָׂרִים סוֹנֶטוֹת לְמַרִּי סְטִיוָאָרְט

(המחזור הוא חלק מהספר "הסטנצות החדשות לאוגוסטה",
אשר מוקדש למ.ב., שאותה אהב י. ברודסקי במשך שנים רבות)

Мари, шотландцы всё-таки скоты.
 В каком колене клетчатого клана
 предвиделось, что двинешься с экрана
 и оживишь, как статуя, сады?
 И Люксембургский, в частности? Сюды
 забрёл я как-то после ресторана
 взглянуть глазами старого барана
 на новые ворота и в пруды.
 Где встретил Вас. И в силу этой встречи,
 и так как "всё бывшее оживило
 в отжившем сердце", в старое жерло
 вложив заряд классической картечи,
 я трачу что осталось русской речи
 на ваш анфас и матовые плечи.

מרי, הסקוטים - שֶׁבֶט שֶׁל פְּרָאִים .
 כְּמוֹ סְקִיתִים. אִיךָ בִּכְתּוֹת הַמִּשְׁבָּצוֹת
 חָזוּ אוֹתָךְ אֶל הַמָּסַךְ פּוֹרֶצֶת
 וּמוֹפִיעָה כְּפֶסֶל בְּגִנִּים,
 בְּלוֹקְסֶמְבוּרְג בִּפְרֶט? לָכָאן אֶתְמוֹל
 הִגַּעְתִּי מִן הַמַּסְעָדָה (מִמְלָצָה)
 כְּדִי לְהִבִּיט מִתּוֹךְ עֵדָה רוֹבֶצֶת
 עַל אֲגָמִים וְשַׁעַר הַגְּדוֹל. (*)
 וְכָאן פְּגִשְׁתִּי בָךְ בִּין הָעֶרְבִים.
 כִּיּוֹן שֶׁ"לֵב קָמַל תִּפְרָחְנָה שׁוּב". (**)
 הַכִּנְסָתִי אֶז לְלוּעַ הַנְּבוּב
 צָרוֹר כְּדוּרִים מֵהוֹן הַקְּלִסְיָקָאִים,
 שֶׁר שִׁיר רוֹסִי נִשְׁמַר לִי עַל שְׁפָתַיִם
 לְכַבּוֹד פְּנִיךָ וְעֶרְפוֹל כְּתָפֶיךָ.

(*) פתגם רוסי – "מסתכל כמו כבש על שער חדש" (לא מבין כלום)
 (**) משיר "פגשתי בך" מאת פיודור טיוטצ'ב (תרגום אלה סוד)

В конце большой войны не на живот,
 когда что было жарили без сала,
 Мари, я видел мальчиком как Сара
 Леандр шла топ-топ на эшафот.
 Меч палача, как ты бы не сказала,
 приравнивает к полу небосвод
 (см. светило, вставшее из вод).
 Мы вышли все на свет из кинозала,
 но нечто нас в час сумерек зовёт
 назад в "Спартак", в чьей плюшевой утробе
 приятнее, чем вечером в Европе.
 Там снимки звёзд, там главная - брюнет,
 там две картины, очередь на обе.
 И лишнего билета нет.

בְּסוֹף הַמִּלְחָמָה עַד אֲבִדוֹן,
 טָגְנוּ בְּלִי מַח מִה שֵׁישׁ לְבָלֵעַ
 כִּילֵּד הַסִּתְפָּלְתִּי אִיךָ לְגוֹעַ
 הִלְכָה זָרָה לְאַנְדֵּר עַל הַגֶּרְדּוֹם.
 וּמַעֲנָה (אֶת לֹא דְבַרְתָּ גְבוּהָ)
 בְּחֶרֶב לְרִצּוֹף הַשָּׁוָה מְרוֹם
 (רְאֵה "מֵאוֹר עוֹלָה מִתּוֹךְ תְּהוֹם").
 יִצְאָנוּ אֶל הַשֶּׁמֶשׁ מְקוֹלְנוּעַ,
 אָךְ מִשֶּׁהוּ קָרָא לְמִצָּא מְקוֹם
 שׁוּב בְּאוֹלָם "סִפְרִטְקוּס", שֶׁם בְּקֶרֶב
 כּוֹרֶסֶת-פְּלוֹסִין נָעִים הִיָּה לְעֶרֶף
 מְכַל עָרֵי אִירוּפָּה שֶׁל דָּאָז.
 הִיָּה שֶׁם תּוֹר לִשְׁנֵי סְרִטִים בְּעֶרֶב,
 וְכָל כְּרִטִּים לְסִרְט גָּז.

Земной свой путь пройдя до середины,
я, заявившись в Люксембургский сад,
смотрю на затвердевшие седины
мыслителей, письменников; и взад-
вперёд гуляют дамы, господины,
жандарм синеет в зелени, усат,
фонтан мурлычет, дети голосят,
и обратиться не к кому с "иди на".
И ты, Мари, не покладая рук,
стоишь в гирлянде каменных подруг -
французских королев во время оно -
безмолвно, с воробьём на голове.
Сад выглядит как помесь Пантеона
со знаменитой "Завтрак на траве".

Красавица, которую я позже
любил сильнее, чем Босуэлла - ты,
с тобой имела общие черты
(шепчу автоматически "о, Боже",
их вспоминая) внешние. Мы тоже
счастливой не составили четы.
Она ушла куда-то в макинтоше.
Во избежание роковой черты,
я пересёк другую - горизонта,
чьё лезвие, Мари, острее ножа.
Над этой вещью голову держа
не кислорода ради, но азота,
бурлящего в раздувшемся зобу,

"וַיְהִיָּה בְּמַחְצִית הַדֶּרֶךְ שֶׁל חַיִּינוּ" *
צִפִּיתִי בְּגֵן לִוְיָסְמְבוּרְג לְבַד
בְּאֶבֶן הָרָאשִׁים אֲשֶׁר הִלְבִּינוּ:
הוֹגֵי-דַעוֹת, סוֹפְרִים... מִצַּד לְצַד
מְטִילִים זְקָנוֹת וְאַבּוֹתֵינוּ,
שׁוֹטֵר בַּעַל-שָׁפָם בְּכַחַל נְחֻמָּד,
וְאִין לְמִי לִפְנוֹת "קִיבְנִימֵט".
הַמְזַרְקָה וְצַחוּק שֶׁל יְלָדֵינוּ...
וְאַתָּה, לֹא מִסְפִּימָה יְדִיךָ לְרִפּוֹת
בְּתוֹךְ מַחְרֶזֶת-אֶבֶן חֲבֵרוֹת -
מִלְכּוֹת צִרְפֶּת בַּעֲת שְׁלֶךְ עִם כְּתָבָת -
לֹלָא מְלִים, עִם דְּרוֹר עַל הַשָּׁעַר.
הֵגֵן דּוֹמָה לִפְנוֹטָאוֹן בְּתַעֲרֻבָּת
עִם "בִּקֵּר עַל הַדָּשָׁא" הַמְּכָר. **

(* תחילת "הקומדיה האלוהית" לדנטה אליגיירי (תרגום – אריה סתו)
(** ציור של אדואר מנה

אֶת בּוֹסוּאֵל פְּחוֹת אֶהְבֶּת, דּוֹמִנִי,
מִשְׁאֲשָׁה אֶהְבֶּתִי אַחֵר-כֶּה,
תְּוִי פָנִים שְׁתִּיכֵן דּוֹמִים כָּל כֶּה
(וְכֵאן לַחֲשֹׁתִי "אֱלֹהִים!" סְפוֹנוֹטִי).
אֲבָל לְצַעֲרִי, כְּמוֹכֶם, גַּם אֲנוּ
לֹא זּוֹג שְׁחִי בְּאֲשֶׁר מִמֶּשֶׁךְ.
כְּדִי לַחֲמֵק מִקּוֹ הִלָּא הוֹמִנִי,
הִיא נַעֲלָמָה בְּאַמְצַע מַעֲרָה.
חֲצִיתִי קוֹ אַחֵר – הִקּוֹ שֶׁל אֶפֶק,
שְׁלֵהבוּ, מְרִי, חֵד מִסְכִּין,
הַצִּלְחֹתִי אֶת רֹאשִׁי לֹא לְהִרְכִּין
מִתַּחַת לִפְנֵי יָם, שְׁמֵרֹתִי דִפֵּק
לֹא כְּדִי חֲמָצוֹן לְשֹׂאף - חֲנֻקוֹ, אֲבָל

5.

5.

Чило твоих любовников, Мари,
превысило собою цифру три,
четыре, десять, двадцать, двадцать пять.
Нет для короны большего урона,
чем с кем-нибудь случайно переспать.
(Вот почему обречена корона;
республика же может устоять,
как некая античная колонна).
И с этой точки зренья ни на пядь
не сдвинете шотландского барона.
Твоим шотландцам было не понять,
чем койка отличается от трона.
В своём столетии белая ворона,
для современников была ты блядь.

מספר מאהבים שלך, מרי,
היה דו-ספרתי; מאז המריא,
הוא כל פעם עליה והוא הפריז.
לכתר אין לך אבדה נפרת
מבאקראי לשכב עם איש עליז
(ובגלל זה העטרה נשפרת.
רפובליקה היא גוף יותר עזיז,
כמין אמנה, מזמן עתיק נשמרת).
מנקדה זו אין לך להזיז
את הברון הסקוטי, גברת,
וגם לראש של סקוטי להכניס
הבדל בין כס לבין מטה מותרת.
את כמו עורב לבן היית מופרת,
לבני דורך היית שרמוטה, מיס.

6.

6.

Я Вас любил. Любовь ещё (возможно,
что просто боль) сверлит мои мозги.
Всё разлетелось к чёрту на куски.
Я застрелиться пробовал, но сложно
с оружием. И далее, виски:
в который вдарить? Портила не дрожь, но
задумчивость. Чёрт, всё не по-людски!
Я Вас любил так сильно, безнадежно,
как дай Вам Бог другими - но не даст!
Он, будучи на многое горазд,
не сотворит - по Пармениду - дважды
сей жар в крови, ширококостный хруст,
чтоб пломбы в пасти плавились от жажды

"אותך אהבתי, אהבה עודנה..." (*
(כאב פשוט?) נוקבת את מחי.
הוא מתרסק, לעזאזל, במחי.
לירות נסיתי בעצמי - נדונה
האפשרות: אין כלי ולא שטחי -
לאיזה צד? לא רעד הוא המנע -
שקיעה בהרהורים... נכשלת אני!
"אותך אהבתי אהבה..." בצנע,
"לוי כן יוכל אחר..." האל לך לא יתן!
האל יכול לברא הכל, אכן,
אך (לפי פרמניד) לא פעמים
את פיק העצמות, בדם החם הזה,
עד שמתאנה לגעת בשפתיים
סתימת השן תמס! (מחקתי "בחזה").

коснуться - "бюст" зачеркиваю - уст!

7.

Париж не изменился. Плас де Вож
по-прежнему, скажу тебе, квадратна.
Река не потекла ещё обратно.
Бульвар Распай по-прежнему пригож.
Из нового - концерты за бесплатно
и башня, чтоб почувствовать - ты вошь.
Есть многие, с кем свидеться приятно,
но первым прокричавши "как живёшь".
В Париже, ночью, в ресторане... Шик
подобной фразы - праздник носоглотки.
И входит айне кляйне нахт мужик,
внося мордоворот в косоворотке.
Кафе. Бульвар. Подруга на плече.
Луна, что твой генсек в параличе.

.7

פּריס לא הִשְׁתַּנָּה, וּפִלֵס דָּה ווִז'
כְּמוֹ גַם בְּזִמְנֵן שְׁלָךְ הִיא מְרַבֶּעֶת.
כּוּונ הַסִּין הוּא כְּמוֹ שְׁאֵת יוֹדַעַת.
שְׁדֶרֶת רֶסֶפֶאי יָפָה, הַכִּירִי מוּלֵן-רוז'
קוֹנְצֶרְטִים בְּחֻנָּם (מִכָּאן – הַלֵּהט),
מוּל הַמְּגִדֵל אֶתֶּה רַק עֶכְבְּרוּשׁ.
יֵשׁ אָנָּשִׁים רַבִּים מְקַבְּלִים עַל דַּעַת,
אִם רַק תִּסְפִּיק לִקְרֹא: "נוּ, מַה חֵדֵּשׁ?"
תַּמוּנָה: פֶּריס בְּלִילָה. Restaurant.
(עֲכָשׁוּ נְהוּג לומר "חַג אָף וְלוֹע")
מִגִּיעַ "אֵינָה קְלִינָה נֶאֱחָט" פֶּגֶן, (*)
נוֹשָׂא פְרָצוּף רוֹצֵחַ מְקוֹלְנוֹעַ.
שְׁדֶרֶה. אִשָּׁה עַל הַכֶּתֶף שְׁלִי.
יֵרֵם מִשְׁתֶּק - מִזְכִּיר כָּלִיל. (**)

(*) "מוסיקת לילה הקטנה" של מוצרט [Muzik] eine kleine nacht –
(גרמנית). בגרמנית Muzik – מוסיקה, ברוסית – מוז'יק – פגן
(**) רמז למזכירים כלליים המזדקנים של המפלגה הקומוניסטית
בברית המועצות

8.

На склоне лет, в стране за океаном
(открытой, как я думаю, при Вас),
деля помятый свой иконостас
меж печкой и продавленным диваном,
я думаю, сведи удача нас,
понадобились вряд ли бы слова нам:
ты просто бы звала меня Иваном
и я бы отвечал тебе "Alas".
Шотлания нам стала бы матрас.

.8

וּבַעֲרוֹב יָמֵי בְּאֶרֶץ מְאֻסָּת
(אֵלִיָּה בְּזִמְנָה הַפְּנִיָּה מִפְּרֵשׁ),
אֲנִי חוֹלֵק אֶת פְּרָצוּפֵי הַגֶּס
בֵּין הַתְּנוּרָה לְבֵין סִפֵּה רוֹפֶפֶת,
לִפְגֵּשׁ אוֹתָךְ כְּמַה הֵייתִי שֶׁשׁ!
מַלִּים לֹא יִהְיוּ תִקְשָׁרֶת מַעֲדָפֶת:
אֶת תִּקְרָאִי "אֲוָאן!" (מְלֵה נִרְדָּפֶת - ...)
וְאֵעֲנֶה בְּשִׁקָּט לָךְ Alas! (*)
וְנַעֲשֶׂה מִזְרוֹן מִסְקוֹטִלְנֵד אֲז,

Я б гордым показал тебя славянам.
В порт Глазго, караван за караваном,
пошли бы лапти, пряники, атлас.
Мы встретили бы вместе смертный час.
Топор бы оказался деревянным.

תהי לִסְלָבִים עַל כֶּסֶף נְחֻשֶׁת,
לְגִלְזֹגוֹ שִׁירַת סְפִינוֹת נוֹסֶפֶת
הִנֵּה, הַבִּיאָה לְכֶשׁ וְאַטְלָס.
הַמּוֹת בָּנוּ בּוֹ-זְמַנִּית יֶאֱחָז.
אֶךְ הַגֶּרְזֵן – מַעַץ, לֹא מַמְתָּכֶת.

(* אבוי! (אנגלית)

9.

9.

Равнина. Трубы. Входят двое. Лязг
сражения. "Ты кто такой?" - "А сам ты?"
"Я кто такой?" - "Да, ты". - "Мы протестанты".
"А мы католики". - "Ах вот как!" Хряск!
Потом везде валяются останки.
Шум нескончаемых вороньих дрязг.
Потом - зима, узорчатые санки,
примерка шали: "Где это - Дамаск?"
"Там, где самец-павлин прекрасней самки".
"Но даже там он не выходит в дамки"
(за шашками - передохнув от ласк).
Ночь в небольшом по-голливудски замке.
Опять равнина. Полночь. Входят двое.
И всё сливается в их волчьем вое.

מישור. צליל חצוצרות. שְׁנֵי חִילִים.
"הי, מי זה?" שאלה זו מתבקשת.
"אנחנו פְּרוֹטֶסְטָנְטִים" (יד על קֶשֶׁת).
"נו ואני – קתולי!" נלחמים.
נראים שְׁאֲרִיּוֹת מְכַל הַקֶּשֶׁת.
וְהַמְלָה שֶׁל מְרִיבוֹת עוֹרְבִים.
אחר כך חֶרֶף, זוג על המגלשת...
"דִּמְשֶׁק? אֵיפֹה? יִפִּי שֶׁל צַעֲיִפִּים!"
"טֹס מִבֶּת-זוּגוֹ יִפֹּה שֵׁם, אֶךְ מוֹרֶשֶׁת..."
אַצֵּלֶם לְדַמְקָה אֵין שׁוּם זְכוּת לְרֶשֶׁת"
(בֵּין הַמִּשְׁחָק לְבֵין הַלְטוּפִים).
טִירָה בְּגִדְלֵ הוֹלִיוּדִי. כֶּסֶת.
יָשׁוּב מִיִּשׁוּר. חֲצוֹת. בָּאִים שׁוֹב שְׁנַיִם.
קוֹלֶם כְּמוֹ יִלְלָה. וְחֲרִיקֹת שְׁנַיִם...

10.

10.

Осенний вечер. Якобы с Каменой.
Увы, не поднимающей чела.
Не в первый раз. В такие вечера
всё в радость, даже хор краснзнаменный.
Сегодня, превращаясь во вчера,
себя не утруждает переменной
пера, бумаги, жижицы пельменной,
изделия хромого бочара
из Гамбурга. К подержанным вещам,

בְּעֶרֶב קָר. כְּאִלּוּ עִם קַמֶּנָה, (*)
אֲשֶׁר לֹא מְרִימָה רֹאשָׁה מִנֶּר.
זֶה לֹא לְרֹאשׁוֹנָה. בְּעֶרֶב הַחֹר
תִּשְׁמַח לְמַקְהֵלָה שְׁבָאָה הִנֵּה.
הִנֵּה כָּאֵן נִהְפֶּךְ עֶבֶר מִהֶר,
בְּלִי לַעֲסֹק בְּהַחֲלַפַת הַסְּצִינָה:
קֶלְמוֹס, נִיר, מִנֵּת מֶרֶק פֶּלְמִנִי (**),
הַכֹּל - תּוֹצֵרֶת שֶׁל חֲבֵתֵן חֲגֵר
מִהַמְּבוּרָג. לְדַבְּרִים מִשְׁמָשִׁים (***)

имеющим царапины и пятна,
у времени чуть больше, вероятно,
доверия, чем к свежим овощам.
Смерть, скрипнув дверью, станет на паркете
в посадском, молью траченом жакете.

עם השְׁרִטוֹת וְעַם כְּתָמֵי הַפִּיחַ,
זְמַן מִיַּחַס (סִבָּה יֵשׁ לַהֲנִיחַ)
אֲמוּן, לֹא כְּמוֹ לִירְקוֹת טְרִיִּים.
הַמָּוֶת תַּעֲמֹד לַיָּד הַדֹּלֶת
בְּמַתְנֵיהָ פְּגוּמָה שֶׁל אִישׁ הַקֶּרֶת.

(* קמנה – נימפה, מוזה של שירה (לטינית)

(** כופתאות

(*** מתוך "רשימותיו של מטורף" מאת ניקולאי גוגול

11.

Лязг ножниц, ощущение озноба.
Рок, жадный до каракуля с овцы,
что брачные, что царские венцы
снимает с нас. И головы особо.
Прощай, юнцы, их гордые отцы,
разводы, клятвы верности до гроба.
Мозг чувствует, как башня небоскрёба,
в которой не общаются жильцы.
Так пьянствуют в Сиаме близнецы,
где пьёт один, забуревают - оба.
Никто не прокричал тебе "Атас!".
И ты не знала "я одна, а вас...",
глуша латынью в потолок и Бога,
увы, Мари, как выговорить "много".

שֶׁקְשׁוּק הַמִּסְפָּרִים וְצַמְרָמֶרֶת.
גּוֹרֵל, לוֹהֵט הוּא לְפָרוֹת טְלָאִים:
מוֹרִיד כְּתָרֵי שְׂרָרָה וְנִשְׂוֹאִין
וְגַם רֵאשִׁים שְׁלֵמִים (כְּבִתְסָפֶרֶת).
שְׁלוֹם כָּל נְעָרִים, אֲבוֹת גָּאִים,
הַגְּרוּשִׁין, שְׁבוּעוֹת עַל-פִּי מִסֶּרֶת!
הַמַּח חֵשׁ, כְּמוֹ עֵינָה מְפִנֶּמֶת,
כִּי בָּהּ בֵּין תּוֹשְׁבִים אֵין מַגְעִים.
כֶּךָ תְּאוּמִי-סִיאָם שְׁנֵי מִשְׁתַּכְּרִים:
אֶחָד שׁוֹתָה וְכֶבֶד שְׁכּוֹר הַצֶּמֶד.
אִישׁ לֹא הִזְהִיר אוֹתָהּ מִ"הֵם",
וְלֹא אָמְרָת: "אֲנִי אַחַת, אַתֶּם..." -
עֵינֶיהָ לְתַקְרָה וּלְאַלֶּה,
אָבוֹי, מָרִי, - "...רַבִּים, וְהוּא גְבוֹה."

12.

Что делает Историю? - Тела.
Искусство? - Обезглавленное тело.
Взять Шиллера: Истории влетело
от Шиллера. Мари, ты не ждала,
что немец, закусивши удила,
поднимет старое, по сути, дело:
ему-то вообще какое дело,

מָה שְׁעוֹשֶׂה הַהִסְטוֹרְיָה – זֶה הַגּוֹף.
וְאַמְנוּת? – הַגּוֹף עָרוּף עַד שְׁכָם.
קָחִי שִׁילֵר לְדוּגְמָה: רַעֲב לְלַחֵם,
אֶךְ שֵׁשׁ לַתֵּת לְהִסְטוֹרְיוֹן אֲגָרוּף.
אֶת לֹא תֵאָרֶת שְׁגָרְמִי חֲצוּף
יִפְתַּח שְׁנִית הַתִּיק יֶשֶׁן בְּעֶצֶם;
וְאַיִזָּה קֶשֶׁר יֵשׁ לוֹ לְכָל רֶחֶם?

кому дала ты или не дала?
Но, может, как любая немчура,
наш Фридрих сам страшился топора.
А во-вторых, скажу тебе, на свете
ничем, вообрази это, опричь
Искусства, твои стати не постичь.
Историю отдай Елизавете.

13.

Баран трясёт кудряшками (они же
- руно), вдыхая запахи травы.
Вокруг Гленкорны, Дугласы и иже.
В тот день их речи были таковы:
"Ей отрубили голову. Увы".
"Представьте, как рассердятся в Париже".
"Французы? Из-за чьей-то головы?
Вот если бы ей тяпнули пониже..."
"Так не мужик ведь. Вышла в неглиже".
"Ну это, как хотите, не основа..."
"Бесстыдство! Как просвечивала жэ!"
"Что ж, платья, может, не было иного".
"Да, русским лучше; взять хоть Иванова:
звучит как баба в каждом падеже".

14.

Любовь сильней разлуки, но разлука
длинней любви. Чем статнее гранит,
тем явственней отсутствие ланит
и прочего. Плюс запаха и звука.
Пусть ног тебе не вскидывать в зенит:
на то и камень (это ли не мука?),
но то, что страсть, как Шива шестирука,

נתת או לא נתת? שהוא יעוף!
יכול להיות, כי גרמני מסכן
הר פרידריך גם פחד מהגרזן.
גם לא מכר בכל תבל מכשיר לי,
אולי מלבד לכם אמונות,
שלו לתפס אותך יש אפשרות.
את ההסטוריה לא יזבט תשאירי.

13.

נד כבש מתלתל בכר העשב,
שואף ריחות, משמין והוא מוכן.
כל גלנקורנים ודוגלסים באסף,
ודבריהם היו כדלקמן:
"אבוי! ערפו לה ראש. חוס הרחמן!"
"תאר לעצמך: הצרפתים בעצב..."
"הצרפתים? בגלל הראש? לא יאמן!"
"לו מנמיכים היו גרזן, בעצם..."
"הרי לא גבר. תחתונים עד כאן."
"זה לא בסיס, כמו שאשתי אומרת..."
"בושה! איך לה נשקף כל הישבן!"
"אולי לא נמצאה שמלה אחרת."
"יותר טוב לרוסים – אדון או גברת,
לרוב ביחסות הבדל לא מסמן".

14.

פרדה רפה מאהבה (שמח),
אבל היא ארקה. ושחם (גם תמיר)
ורדי הלחי הצעיר לא יחזיר
ועוד דברים... פלוס צליל עדין וריח.
הרגל לא תרימי עד אמיר:
אבוי, עם אבן איך להתנפח?
אך אם תשווקה... החצאית... מברך...

бессильна - юбку, он не извинит.
Не от того, что столько утекло
воды и крови (если б голубая!),
но от тоски расстёгиваться врозь
воздвиг бы я не камень, но стекло,
Мари, как воплощение гудбая
и взгляда, проникающего сквозь.

15.

Не то тебя, скажу тебе, сгубило,
Мари, что женихи твои в бою
поднять не звали плотников стропила;
не "ты" и "вы", смешавшиеся в "ю";
не чьи-то симпатичные чернила;
не то, что - за печатями семью -
Елизавета Англию любила
сильней, чем ты Шотландию свою
(замечу в скобках, так оно и было);
не песня та, что пела соловью
испанскому ты в камере уныло.
Они тебе заделали свинью
за то, чему не видели конца
в те времена: за красоту лица.

16.

Тьма скрадывает, сказано, углы.
Квадрат, возможно, делается шаром,
и, на ночь глядя залитым пожаром,
багровый лес незримо курлы
беззвучно внемлет порами коры;
лай сеттера, встревоженного шалым
сухим листом, возносится к Стожарам,

אל שיבה! שש ימים... אל כביר!
ולא כי דם ומים כמו תמיד
זורמים (לו רק כחל, כשל הגברת!) –
בגלל יגון לפתח בנפרד...
כל הפסלים הייתי מעמיד
רק מזכוכית שהיא גודבאי יוצרת
וחדירה לעמק של מבט.

15.

לא בגלל זה את נאלצת לגוע
שחתניך לא דרשו לקראת
הקרב לשים קורות יותר גבוה;
או שב"יו" חברו "אתה" ו"את";
ולא כי דיו-סתרים נשפך לרוע;
שלא ידעה אליזבת מפאת
אהבתה לאנגליה מרגוע,
יותר משאת סקוטלנד את אהבת
(ואין ספק שכה אפשר לקבע);
לא שיר שלזמירי ספרד את שרת
בתא - לתת לנשמתך לרגע.
ולגרדום הלכת למחרת -
כי עיפים היו ועיפות
לסבל את זיו פניך היפות.

16.

האפלה פנות מעין מסתירה,
ולכדור הופך אולי רבוע.
לקראת הלילה בדליקה שרוע
היער לעגור, אשר קרא,
מקשיב בנקבוביות קלפה שחורה;
ונביחות של כלב, לא רגוע
מהעלה העץ, חשות לנוע

смотрящим на озимые бугры.
Немного, чем блазилась слеза,
сумело уцелеть от перехода
в сень перегной. Вечному перу
из всех вещей, бросавшихся в глаза,
осталось следовать за временами года,
петь на голос "Унылую пору".

17.

То, что исторгло изумлённый крик
из аглицкого рта, что к мату
склоняет падкий на помаду
мой собственный, что отвернуть на миг
Филиппа от портрета лик
заставило и снарядить Армаду,
то было - - - не могу тираду
закончить - - - в общем, твой парик,
упавший с головы упавшей
(дурная бесконечность), он,
твой суть единственный поклон,
пускай не вызвал рукопашной
меж зрителей, но был таков,
что поднял на ноги врагов.

18.

Для рта, проговорившего "прощай"
тебе, а не кому-нибудь, не всё ли
одно, какое хлебово без соли
разжевывать впоследствии. Ты, чай,
привычная к не-доремифасоли.

למעלה מהארץ הזרועה.
רק קמץ של דברים, אשר שמחו,
שרד מריקבון מכל הלקט,
ואם לבחר סגנון ומגמה,
בדרך שעונות שנה בחרו,
יש לקולמוס בעקבותן ללכת,
לשיר בקול: "העת העגומה". (*)

(* מתוך שיר של אלכסנדר פושקין "סתו")

17.

מה שהוציא מפה אנגלי מיד
צנחה, ולמלים ש"לא בסדר"
מושה את פי עכשו בלח יתר
ולשפתון... ואז לרגע קט
פיליפ פנה (ורק פעם אחת) (*)
לאט מן הדיוקן, והוא בסתר
מיד שלח ארמדה – צי הכתר,
אבל בדרך... בקצור, קפלט,
אשר נפל מראש של הנופלת
(אינסוף לא טוב) – זאת הקידה
שלה היתה להם היחידה.
תגרה לא התפרצה כוללת
בין הצופים, אבל – מדהים! –
הקיצו כל האויבים.

(* פיליפ השני, מלך ספרד)

18.

פה ש"היי שלום!" אמר אז לה
לבד ולא למישהי אחרת,
לא משנה לו איזה מין חזרת
או צנון ללעס בלי מלח אחר כך.
את בודאי לזה מזמן מרגלת.

А если что не так - не осерчай:
 язык что крыса, копошится в соре,
 выискивает что-то невзначай.
 Прости меня, прелестный истукан.
 Да, у разлуки всё-таки не дура
 губа (хоть часто кажется - дыра):
 меж нами - вечность, также - океан.
 Причём, буквально. Русская цензура.
 Могли бы обойтись без топора.

19.

Мари, теперь в Шотландии есть шерсть
 (всё выглядит как новое из чистки).
 Жизнь бег свой останавливает в шесть,
 на солнечном не сказываясь диске.
 В озёрах - и по-прежнему им несть
 числа - явились монстры (василиски).
 И скоро будет собственная нефть,
 шотландская, в бутылках из-под виски.
 Шотландия, как видишь, обошлась.
 И Англия, мне думается, тоже.
 И ты в саду французском непохожа
 на ту, с ума сводившую вчера.
 И дамы есть, чтоб предпочесть тебе их,
 но непохожие на вас обеих.

20.

Пером простым - неправда, что мятежным! -
 я пел про встречу в некоем саду
 с той, кто меня в сорок восьмом году
 с экрана обучала чувствам нежным.
 Предоставляю вашему суду:

אם נַעֲלַבְתָּ, סִלְחִי וְאַל יִסְלַח.
 לְשׁוֹן – חֲלָדָה, בְּתוֹךְ אֲשֶׁפָּה נּוֹבֶרֶת
 וּמַחֲפֵשֶׁת מִשָּׁהוּ בִּפְח.
 סִלְחִי לִי, פָּסִיל מִקְסִים! חֲשַׁבְתִּי כָאֵן:
 גּוֹרֵל אֶכְזֵר – דָּה-פִּקֻטוֹ וְדָה-יּוֹרָה
 (אֶךְ לַפְעָמִים נִדְמָה שֶׁהוּא עוֹר):
 בִּינֵינוּ יָם, אוֹקֵיאָנוֹס מִיָּם, זָמַן –
 כְּמִשְׁמַעוֹ. בְּרוּסְיָה הַצִּנְזוּרָה...
 אֶפְשָׁר גַּם בְּלִי גִרְזָן לְהִסְתַּדֵּר.

19.

עֲכָשׁוּ בִסְקוֹטְלַנְד צֶמֶר לֹא חֹסֵר
 (הַכֹּל כְּמוֹ מִנְקִי, חֲדָשׁ כְּאֵלוֹ).
 כָּל מָה שֶׁזָּז, בְּשֵׁשׁ רִיצָה עוֹצֵר,
 אֶךְ שְׁנוּיִים בְּשִׁמְשׁ לֹא הִתְחִילוּ.
 בְּאַגְמִים –סוֹפֵר וְלֹא גוֹמֵר –
 הוֹפִיעוּ מִפְּלִצוֹת (שְׁמוּעוֹת הַגְּדִילוֹ).
 וְנָפֵט עֲצָמֵי יְהוָה שָׁם דִּי מֵהָר
 בְּבִקְבוּקִים מִיּוֹסְקִי שֶׁהוֹזִילוּ.
 וּסְקוֹטְלַנְד הִסְתַּדְּרָה בְּסֶךְ הַכֹּל,
 (גַּם אֲנָגְלִיָּה, נִדְמָה לִי, עוֹד לֹא תָמָה).
 וְלֹא דוֹמָה אֶת בִּיבֶשֶׁת שְׁמָה
 לְזוֹ אֲשֶׁר שִׁגְעָה גְּבָרִים אֶתְמוֹל.
 כָּאֵן יֵשׁ גְּבִירוֹת – לְהַעֲדִיף אֵין פֶּלֶא,
 אֶךְ לֹא דוֹמוֹת שְׁתִּיכָן לְכָל הָאֵלָה.

20.

בַּעֵט פֶּשׁוּט, לֹא מִרְדְּנִי, כְּתַבְתִּי
 עַל הַפְּגִישָׁה בְּאִיזָה שֶׁהוּא גֵן
 עִם זוֹ, אֲשֶׁר עַל הַמֶּסֶךְ לֹא כָאֵן
 בְּאַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנָה כֹּה תֵאָוֶתִי.
 אֶתְכֶם הַדִּין: הַצִּלְחָתִי בַּמִּבְחָן?

а) был ли он учеником прилежным;
 б) новую для русского среду;
 с) слабость к окончаниям падежным.
 В Непале есть столица Катманду.
 Случайное, являясь неизбежным,
 приносит пользу всякому труду.
 Ведя ту жизнь, которую веду,
 я благодарен бывшим белоснежным
 листам бумаги, свёрнутым в дуду.

Иосиф Бродский

* * *

Ниоткуда с любовью, надцатого мартабля,
 дорогой, уважаемый, милая, но не важно
 даже кто, ибо черт лица, говоря
 откровенно, не вспомнить уже, не ваш, но
 и ничей верный друг вас приветствует с одного
 из пяти континентов, держащегося на ковбоях.
 Я любил тебя больше, чем ангелов и самого,
 и поэтому дальше теперь
 от тебя, чем от них обоих.
 Далеко, поздно ночью, в долине, на самом дне,
 в городке, занесенном снегом по ручку двери,
 извиваясь ночью на простыне,
 как не сказано ниже, по крайней мере,
 я взбиваю подушку мычащим "ты",
 за горами, которым конца и края,
 в темноте всем телом твои черты
 как безумное зеркало повторяя.

קחו בחשבון: סביבה שלא טעמתי,
 הייתי אז תלמיד רוסי שקדן
 ויחסות וסיומות אהבתי.
 ואסים בזה ששיר התחיל:
 מקרי, אשר בלתי-נמנע כמו רעם,
 בכל תחום עבודה תמיד יעיל.
 בכל חיי (לא נס הם בעליל)
 מודה אני לדרך הצחור אי-פעם,
 אותו עכשו גלגלתי לחליל.

1974

יוסף ברודסקי

משום מקום באהבה

ממקום לא ידוע באהבה. איש יקר,
 אדוני הנכבד, מתווקה, לא חשוב מי בעצם,
 כי תני הפנים, כך אפשר לומר,
 אני לא זוכר - בגללי ובעצב...
 ידיד הנפש של אף אחד מברך אתכם
 מיבשת שעל בוקרים נשענת בינתיים.
 אהבתיך יותר ממלאכים, מההוא עם השם,
 ולכן יותר רחוק עכשיו
 ממך, מאשר מהשנים.
 רחוק, מאחר בליל, בתחתית הבקעה,
 בקרת מכסת שלג עד ידית הדלת,
 כאן אני מתעקם על סדין כל דקה,
 כמו שלא נאמר כאן עד כה, הגברת.
 אני מקציף כר ב"את" גועה,
 מאחורי הרים בלי קצה, כמו חרף,
 בכל גופי את דמותך היפה,
 כמו ראי משגע, משקף בלי הרף.

1976

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Декабрь во Флоренции

דצמבר בפירנצה

"Этот, уходя, не оглянулся..."
Анна Ахматова

"הוא לא הביט אחורה כשִׁיָּצָא..."
אנה אחמטובה

I

I

Двери вдыхают воздух и выдыхают пар; но
ты не вернешься сюда, где, разбившись попарно,
населенье гуляет над обмелевшим Арно,
напоминая новых четвероногих. Двери
хлопают, на мостовую выходят звери.
Что-то вправду от леса имеется в атмосфере
этого города. Это -- красивый город,
где в известном возрасте просто отводишь взор от
человека и поднимаешь ворот.

דלתות שואפות אוויר, נושפות אד אם יש צורך,
אתה לא תשוב לזוגות הבאים לארח
ועל גדות ארנו רדוד מטיילים לאורך.
יש משהו מיער באוויר העיר, ובכל פסע
דומים להולכים על ארבע כל אנשי הגזע -
חרץ בדלת - והחיות יוצאות מהשסע.
העיר כל כך יפה שמיתרים תושביה.
וכשא אתה לבסוף מגיע כבר לבתיה,
פשוט מפנה עינך מאנשיה.

II

II

Глаз, мигая, заглатывает, погружаясь в сырые
сумерки, как таблетки от памяти, фонари; и
твой подъезд в двух минутах от Синьории
намекает глухо, спустя века, на
причину изгнания: вблизи вулкана
невозможно жить, не показывая кулака; но
и нельзя разжать его, умирая,
потому что смерть -- это всегда вторая
Флоренция с архитектурой Рая.

מבטך את הפנס כמו כדור זכרון בולע,
אתה שוקע בלחוי הערבים ומגיע
אל הכניסה - רק שתי דקות פסיעה מסניוריה.
היא מרמזת - כשעברו מאות שנים תחת השמש -
על הסבה בגללה גרשת. אך על-יד הר-הגעש
אין אפשרות לחיות בלי להראות אגרוף, לו חרש.
אי-אפשר לפתוח גם היום כמו קדם,
כי מות הוא תמיד רק הגעה שניה לאדן
של פירנצה עם אדריכלות "גן-עדן".

III

III

В полдень кошки заглядывают под скамейки, проверяя, черны ли
тени. На Старом Мосту -- теперь его починили --

על הגשר ישן שיצא מתקן בצורה מספקת, דומי,
שם על רקע גבעות כחלחלות מתנשאת אנדרטה של צ'ליני,

где бюстует на фоне синих холмов Челлини,
бойко торгуют всяческой бранзулеткой;
волны перебирают ветку, журча за веткой.
И золотые пряди склоняющейся за редкой
вещью красавицы, роющейся меж коробок
под насытыми взглядами молодых торговок,
кажутся следом ангела в державе черноголовых.

VI

В пыльной кофейне глаз в полумраке кепки
привыкает к нимфам плафона, к амурам, к лепке;
ощущая нехватку в терцинах, в клетке
дряхлый щегол выводит свои коленца.
Солнечный луч, разбившийся о дворец, о
купол собора, в котором лежит Лоренцо,
проникает сквозь штору и согревает вены
грязного мрамора, кадку с цветком вербены;
и щегол разливается в центре проволочной Равенны.

IX

Есть города, в которые нет возврата.
Солнце бьется в их окна, как в гладкие зеркала. То
есть, в них не проникнешь ни за какое злато.
Там всегда протекает река под шестью мостами.
Там есть места, где припадал устами
тоже к устам и пером к листьям. И
там рябит от аркад, колоннад, от чугунных пугал;
там толпа говорит, осаждая трамвайный угол,
на языке человека, который убыл.

וּמִזְמַן חֲתוּלִים בְּצִלְלֵים הַשְּׁחוּרִים מִסִּפְסָל שֵׁם הַבְּחִינוֹ.
עַל הַגָּשֶׁר מִסְחָר מִתְפַּתַּח בְּשַׁעַת צְהָרִים;
הַגָּלִים בּוֹרְרִים אֶת הָעֵנָפִים שְׂצָפִים בְּמִים;
הַתִּלְתֵּל הַזֶּהוֹב שֶׁל אִשָּׁה, שִׁכְעֵת עַל בְּרָכִים
מִחֻפְשֵׁת סִכָּה נְדִירָה בְּמִיָּחַד לָהּ בְּקִשִּׁי
תַּחַת עֵין חֲסֵרֶת הַשֶּׁבַע שֶׁל מוֹכְרוֹת צַעִירוֹת בְּמִשִּׁי,
נִרְאָה כְּמוֹ עֶקֶב הַמֶּלֶאךָ בְּמִדִּינָה שֶׁל הַקּוֹשִׁים.

VI

בְּתוֹךְ בֵּית-קֶפֶה מְאֻבֵּק וְאֶפֶל הַשָּׁעָה עוֹבְרֶת,
מִתְרַגְּלוֹת עֵינַיִם לְנִימְפוֹת עַל תִּקְרָה מְכִיָּרֶת,
וּבִגְלָל שְׁטֶרְצִינָה לְצִפּוֹר-הַשִּׁירָה נְחֻסֶּרֶת,
הַחוּחִית הַתְּשׁוּשָׁה בְּכֻלּוֹב שָׁרָה שִׁיר בְּטָרְצָה.
קֶרֶן שְׁמֶשׁ נִשְׁכָּרֶת עַל גַּג הָאֲרָמוֹן, בְּאַמְצַע -
בְּכַפֵּת קֵתֶדְרָלָה גְּדוֹלָה בָּהּ שׁוֹכֵב לוֹרֵנְצוֹ,
חוֹדְרֶת דֶּרֶךְ וִילּוֹן, מִחֻמְמַת וְרִידִים עַל חֶרֶסִינָה
מְלַכְלָכֶת וְעֻצִּץ לְבָן וְבוֹ צֶמַח דִּנְדִּנָּה.
הַחוּחִית מִתְרַנֶּנֶת בֵּין חוּטֵי בְרֶזֶל בְּמֶרְכָּז שֶׁל רוֹנָה.

IX

יֵשֶׁנָּה עָרִים, חֲזָרָה אֲלֵיהֶן נִבְצָרָה אִם אֵין לָהּ צֶפֶן.
שֵׁם הַשְּׁמֶשׁ נִתְקַלֵּת בְּחִלּוֹנוֹת כָּאלֹו רָאִי הֵם אוֹ דֶּפֶן.
זֹאת אוֹמֶרֶת, חֲדִירָה לֹא תִסָּלֵא בְּפֶז, בְּשׁוּם אֶפֶן.
שֵׁם תְּמִיד זְרִימַת הַנְּהַר תַּחַת שִׁשָּׁה גִּשְׁרִים עוֹבְרֶת,
שֵׁם יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׂאִי-פַעַם נִגְשָׁתִי לַגְּבֵרֶת
בְּשֻׁפְתִי וּבַעֲט שְׁלִי לְדֹף הַחוֹבְרֶת.
שֵׁם שְׂדֵרוֹת עֲמוּדִים, אֲבוּלִים בְּדֶרֶכֶנוּ,
שֵׁם הַמוֹן אֲשֶׁר מִחֻפָּה לְחִשְׁמִלִית רָאִינוּ
מִדְּבַר בְּשֻׁפֶּת הָאָדָם שְׁעֵזֵב וּמִזְמַן אֵינָנוּ.

Иосиф Бродский

Шведская музыка

K.X.

Когда снег замечает море и скрип сосны
оставляет в воздухе след глубже, чем санный полоз,
до какой синевы могут дойти глаза? до какой тишины
может упасть безучастный голос?
Пропадая без вести из виду, мир вовне
сводит счёты с лицом, как с заложником Мамелюка,
... так моллюск фосфоресцирует на океанском дне,
так молчанье в себя вбирает всю скорость звука,
так довольно спички, чтобы разжечь плитку,
так стенные часы, сердцебиенью вторя,
остановившись по эту, продолжают идти по ту
сторону моря.

Иосиф Бродский

* * *

Я входил вместо дикого зверя в клетку,
выжигал свой срок и кликуху гвоздем в бараке,
жил у моря, играл в рулетку,
обедал черт знает с кем во фраке.
С высоты ледника я озираю полмира,
трижды тонул, дважды бывал распорот.
Бросил страну, что меня вскормила.
Из забывших меня можно составить город.
Я слонялся в степях, помнящих вопли гунна,
надевал на себя что сызнава входит в моду,
сеял рожь, покрывал черной толью гумна
и не пил только сухую воду.

יוסף ברודסקי

מוסיקה שבידית

לק.ח.

כאשר שלג מכסה את הים וארן חורק ומחריש,
משאיר באויר עקב עמק מזה של מזחלת,
עד איזו מדה יכול להחלש הקול האדיש?
ועינים להחליף צבען – עד איזו תכלית?
כאשר נעלמים עקביו בחוץ, כלל לא מתחשבן העולם
עם הפנים, כמו היתה ממלכת ממלוכים נוהגת
בבן ערבה... כה רכיקה זורחת על קרקעית הים,
כה שתיקה את כל מהירות הקול סופגת,
כה מספיק גפרור אחד להדליק תנור, כה חוזר
שעון הקיר אחרי פעימת הלב שנגמרת –
בגדה אחת של הים עוצר
וממשיך באחרת.

1978

יוסף ברודסקי

לסוגר צר נכנסתי במקום חית-טורף

לסוגר צר נכנסתי במקום חית-טורף,
על הצריך את מועד כליאתי וכנויי שרפתי,
עם שד יודע מי אכלתי ארוחת-ערב,
חיותי ליד ים, בהמרים השתתפתי.
מגבה קרחון הבטתי הנה ונה.
טבעתי, הייתי פרום פעמים.
עזבתי ארץ, אשר אותי הזינה.
משוכחים אותי אפשר לישוב עיר כפליים.
שוטטתי בערבובת הזכרות זעקות הונים,
בגדים שחזרו לאפנה אהבתי ויין,
זרעתי שיפון, כסיתי בזפת גרן,
רק מים יבשים לא שתייתי עדין.

Я впустил в свои сны вороненый зрачок конвоя,
жрал хлеб изгнания, не оставляя корок.
Позволял своим связкам все звуки, помимо воя;
перешел на шепот. Теперь мне сорок.
Что сказать мне о жизни? Что оказалась длинной.
Только с горем я чувствую солидарность.
Но пока мне рот не забили глиной,
из него раздаваться будет лишь благодарность.

אישון שוטרם משחר לחלומי קבל דרך.
זללתי לחם גלות וקרום לא השאיתי,
אפשרתי למיתרי קול כל צליל חוץ מצוח;
עברתי ללחישה. גיל ארבעים עברתי.
מה להגיד על חיי? ארפים דים ומעבר.
לבי? עם יגון בלבד הזדהות מביע.
אך טרם פי ימלאו באדמת הקבר,
רק הכרת תודה כנה הוא ישמיע.

1980

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Горение

בערה

М. Б.

למ.ב.

Зимний вечер. Дрова
охваченные огнем --
как женская голова
ветреным ясным днем.

ערב חרפי. בולים
כלם מקפים באש –
כמו ראש נשי מקסים
ביום נהיר גועש.

Как золотится прядь,
слепотою грозя!
С лица ее не убрать.
И к лучшему, что нельзя.

תלתל זהב בהיר
מאים בסנוור!
ממצח אותו לא תסיר
וטוב שכה, לב סבור.

Не провести пробор,
гребнем не разделить:
может открыться взор,
способный испепелить.

שביל שער אל תעלה,
במסרק אל תאכף:
מבט שאולי יתגלה
יכול עד אפר לשרף.

Я всматриваюсь в огонь.
На языке огня
раздается "не тронь"
и вспыхивает "меня!"

אני מקשיב לעגה
של אש, נועץ מבטי.
נשמע קולה: "אל תגע"
ומתלקח: "בי!"

От этого -- горячо.
Я слышу сквозь хруст в кости
захлебывающееся "еще!"
и бешеное "пусти!"

Пылай, пылай предо мной,
рваное, как блатной,
как безумный портной,
пламя еще одной

зимы! Я узнаю
патлы твои. Твою
завивку. В конце концов --
раскаленность щипцов!

Ты та же, какой была
прежде. Тебе не впрок
раздевшийся догола,
скинувший все швырок.

Только одной тебе
и свойственно, вещь губя,
приравниванье к судьбе
сжигаемого -- себя!

Впивающееся в нутро,
взвивающееся вовне,
наряженное пестро,
мы снова наедине!

Это -- твой жар, твой пыл!
Не отпирайся! Я
твой почерк не позабыл,
обугленные края.

מִזֶּה חֵם לִי מְאֹד,
וְעֵצָם חוֹרֵק עַד מְכָאֹב.
נִשְׁמָע לִי בְּחִנָּק "עוֹד!"
וּמִטָּרֶף "עֲזֹב!"

בָּעֵר, בָּעֵר לִפְנֵי,
כְּמוֹ אִישׁ-רְחוּב מְרֻפֵּט,
כְּמוֹ חֵיט הֵלֵא נְשׁוּפִי,
לִהְבֹּשׁ שֵׁל עוֹד אֶחָד

חֲרֹף! רוֹאֶה מִמּוֹל
אוֹתָךְ, פְּרוּעַת-הַשָּׁעַר,
וּמְלַקְחֵי סֶלְסוּל
יוֹקֵדִים, בְּסוֹפּוֹ שֶׁל דְּבָר!

אֶת כְּמוֹ שְׁהִיִּית בָּעֵת
קֶדֶם, שְׁעוֹר לֹא הוֹעִיל:
עַד עָרֵם לְהִתְפַּשֵּׁט,
הַכֹּל עַל רִצְפָּה לְהִטִּיל.

זֶה מֵיַחַד לָךְ כָּלֹ:
לְשֹׁרֶף וְלִכְלוֹת דְּבָר
וְלִהְשׁוֹת גּוֹרְלוֹ
לְשִׁרְפָתָךְ מִחֵר.

בְּקָרֵב לְנִעֹץ אִפְיָנִי,
לְהִסְתַּחֲרֵר עַד מְרוּמִים,
לְהִתְלַבֵּשׁ גּוֹנוֹנִי –
אֶנְחֵנוּ פָּנִים אֶל פָּנִים!

זֶהוּ חֲמָה, לְהִטָּה!
אֶל תִּסְתַּרִּי! לְזָכֵר
לִי לֹא קֶשֶׁה כְּתֵב-יָדְךָ,
קִצּוֹת נְחֻרְכִים עַד שְׁחוֹר.

Как ни скрывай черты,
но предаст тебя суть,
ибо никто, как ты,
не умел захлестнуть,

выдохнуться, воспрясть,
метнуться наперерез.
Назорею б та страсть,
воистину бы воскрес!

Пылай, полыхай, греши,
захлебывайся собой.
Как менада пляши
с закушенной губой.

Вой, трепещи, тряси
вволю плечом худым.
Тот, кто вверху еси,
да глотает твой дым!

Так рвутся, треща, шелка,
обнажая места.
То промелькнет щека,
то полыхнут уста.

Так рушатся корпуса,
так из развалин икр
прядают, небеса
вызвездив, сонмы искр.

Ты та же, какой была.
От судьбы, от жилья
после тебя -- зола,
тусклые уголья,

холод, рассвет, снежок,

אל תסַתְתְּרִי בְּתוֹךְ
צָדֶךָ – מֵהוּת יִמְעַל,
כִּי לְהַצִּיף קָמוֹךְ
מִי בְּעוֹלָם יָכוֹל?

לִדְעֶךָ, הַתְּאוֹשֵׁשׁ בְּדַקָּה
וּלְזַנְק, לִיֶּרֶט.
לוֹ קְזָאת לְנָזִיר תְּשׁוּקָה –
יָקוּם לְתַחֲיָה בְּאַמָּת.

בָּרְעִי, לַהֲטִי בְּעוֹן,
בְּתוֹךְ עֲצָמָךְ הַתִּלְעָלְעִי,
וְכִמוֹ מְנִדַת יוֹן
נוֹשֶׁכֶת שְׁפָתַיִם רִקְדִי.

הַרְעִידִי בִּילָלָה
כְּתַפֵּךְ הַרְזָה כְּרָצוֹנָה.
מִי שֶׁבִּמְעָלָה,
שְׂיָבֵלֶע עֲשָׁנָה!

כֶּךְ הַמְּשִׁי נִקְרַע
וּמִגְלָה מְקוֹם –
לְחִי כְּזִיק נִרְאָתָה,
שְׁפָתַיִם בָּאֵשׁ פְּתָאם.

כֶּךְ קוֹרֵס גּוֹף פּוֹעֵל,
כֶּךְ מִחֲרַבַּת הַשּׁוֹק
פוֹרֵץ אֶל רִקְיַע בְּלִיל
נִיצוֹץ לְכוֹכֵב רְחוֹק.

אֶתְּ כִּמוֹ שְׁהִיִּית. נִשְׁאָר
מִגּוֹרְלִי, מִפְּתָלִים
בִּי אַחֲרֶיךָ – עֶפֶר,
אַפֵּר וְגַחֲלִים.

שְׁלֵג, קָרָה, זְרִיחָה,

пляска замерзших розг.
И как сплошной ожог --
не удержавший мозг.

רקוד ענפים מציק.
וכמו כוניה חרוכה -
מח שלא החזיק.

1981

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

На столетие Анны Ахматовой

במלאת מאה שנה לאנה אחמטובה

Страницу и огонь, зерно и жернова,
секиры острие и усеченный волос -
Бог сохраняет все; особенно - слова
прощенья и любви, как собственный свой голос.

רחים, דף נר, גרעין ולהבות
של אש, וגרזן-קרב, וחוט שער קטוע..
לאל, שאת קולו עצמו – ובמיוחד מלות
סליחה ואהבה – שומר, הכל ידוע.

В них бьется рваный пульс, в них слышен костный хруст,
и заступ в них стучит; ровны и глуховаты,
затем что жизнь - одна, они из смертных уст
звучат отчетливей, чем из надмирной ваты.

בן דפק שנקטע פועם, מכות האת,
חריק העצם ועמעום של שים.
מפה של בן-תמותה (כי לחיים יש עת)
הן נשמעות ברור, לא כמו מפוי רקיע.

Великая душа, поклон через моря
за то, что их нашла, - тебе и части тленной,
что спит в родной земле, тебе благодаря
обретшей речи дар в глухонемой вселенной.

הנפש הגדולה, תודה לה ותודה
לגופתך שבאדמת אבות נרדמת,
כי הודותך בלבד לה זכות דבור נתנה
בתוך תבל כלה חרשת ואלמות.

1989

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Дорогая, я вышел сегодня из дому поздно вечером...

יקרתי, יצאתי מהבית שלי מאחר הערב...

Дорогая, я вышел сегодня из дому поздно вечером
подышать свежим воздухом, веющим с океана.
Закат догорал в партере китайским веером,
и туча клубилась, как крышка концертного фортепьяно.

יקרתי, יצאתי מהבית שלי מאחר הערב
לנשם את האויר הצח, שבא מהים עם הרוח.
למניפה סינית דמתה השקיעה בפרטר בוערת,
והענן הסתחרר כמו מכסה של פסנתר פתוח.

Четверть века назад ты питала пристрастие к люля и к финикам,
рисовала тушью в блокноте, немножко пела,
развлекалась со мной; но потом сошлась с инженером-химиком
и, судя по письмам, чудовищно поглупела.

Теперь тебя видят в церквях в провинции и в метрополии
на панихидах по общим друзьям, идущих теперь сплошной
чередой; и я рад, что на свете есть расстоянья более
немыслимые, чем между тобой и мною.

Не пойми меня дурно. С твоим голосом, телом, именем
ничего уже больше не связано; никто их не уничтожил,
но забыть одну жизнь — человеку нужна, как минимум,
еще одна жизнь. И я эту долю прожил.

Повезло и тебе: где еще, кроме разве что фотографии,
ты пребудешь всегда без морщин, молода, весела, глумлива?
Ибо время, столкнувшись с памятью, узнает о своем бесправии.
Я курю в темноте и вдыхаю гнилье отлива.

היית מכורה לקבב ולתמרים לפני רבע מאה,
קצת שרה ובטוש במחברת היית מקשקשת,
השתעשעת אתי; אז התחברת עם מהנדס צנוע
ולפי המכתבים, נעשית להפליא מטפשת.
עכשיו רואים אותך בכנסיות במחוזות ובבירותנו
באזכרות לחברים משתפים, שנעשות כעת ברצף;
ואני שמח שיש בעולם מרחקים בזמננו
בלתי נתפסים יותר מאשר ביני לבינה בעצם.
אל תביני אותי רע. לקולך, לגופך, לשמך בנפש
שום דבר לא נקשר יותר; להרס אותם לא נסיתי,
אך כדי לשלם חיים שלמים - אדם צריך תוספת
של עוד חיים. ואני את החלק הזה הייתי.
מזל גם לך: איפה עוד, פרט אולי בצלום פניה,
תמיד תשארי ללא קמטים, צעירה, עליזה, מגדפית?
שכן הזמן לומד על חלשתו כשנתקל בזכרון עליה.
אני מעשן בחשך ושואף את רקבון השפל.

1989

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

* * *

הייתי משהו, בו בעצמך

М. Б.

למ.ב.

Я был только тем, чего
ты касалась ладонью,
над чем в глухую, воронью
ночь склоняла чело.

הייתי משהו, בו בעצמך
בכף-ידך היית נוגעת,
בליל עמום ואפל כורעת
שחת אלי את מצחך.

Я был лишь тем, что ты
там, снизу, различала:
смутный облик сначала,
много позже - черты.

הייתי מה שאת תחילה
רק ביד היית מגששת,
איזו שהיא דמות מטושטשת,
שלראות את לא יכולה.

Это ты, горяча,
ошую, одесную
раковину ушную
мне творила, шепча.

Это ты, теребя
штору, в сырую полость
рта вложила мне голос,
окликавший тебя.

Я был попросту слеп.
Ты, возникая, прячась,
даровала мне зрячесть.
Так оставляют след.

Так творятся миры.
Так, сотворив их, часто
оставляют возвращаться,
расточая дары.

Так, бросаем то в жар,
то в холод, то в свет, то в темень,
в мирозданьи потерян,
кружится шар.

Иосиф Бродский

Персидская стрела

Веронике Шильц

Древко твоё истлело, истлело тело,
в которое ты не попала во время о'но.
Ты заржавела, но всё-таки долетела
до меня, воспитанница Зенона.

היית כה חמה, אשה,
את צדי ראשי מחפשת –
וצדף של אפרכסת
לי יוצרת בלחישה.

הסרה וילון יד שלך.
בחלל של פי הכמה,
הרטב שמת קול, היודע
אחריו קרא אחר-כך.

הייתי עור ונים.
ואת, מופיעה, מסתתרת
הענקת ראייה לתפארת.
כך אלים עקב משאירים.

כך אלים בוראים עולמות
מתחילים אותם להניע,
משאירים אותם ברקיע
לפזר אין ספור דורות

כך בחם וקר הטהור,
חשך ליל ואור של השמש
בתבל ריקה שנות-הנפש
מסתובב כדור.

1991

יוסף ברודסקי

חנית פרסית

לורניקה שילץ

נרקב קנה והגוף אשר סרת ממנו
בזמן ההוא, אשר מזמן שוקע.
החלדתי, בכל זאת הגעתי עד הנה,
חניכת זנון חכם מאלאה. *

Ходики тикают. Но, выражаясь книжно,
как жидкость в закупоренном сосуде,
они неподвижны, а ты подвижна,
равнодушной будучи к их секунде.

Знала ли ты, какая тебе разлука
предстоит с тетивою, что к ней возврата
не суждено, когда ты из лука
вылетела с той стороны Евфрата?

Даже покаясь в тёплой горсти в морозный
полдень, под незнакомым кровом,
схожая позеленевшей бронзой
с пережившим похлёбку листом лавровым,

ты стремительно движешься. За тобою
не угнаться в пустыне, тем паче - в чаще
настоящего. Ибо тепло любое,
ладони - тем более, преходяще.

Иосиф Бродский

* * *

Голландия есть плоская страна,
переходящая в конечном счете в море,
которое и есть, в конечном счете,
Голландия. Непойманные рыбы,

בְּשֵׁעוֹן מִתְקַתֵּק זְמַן עוֹבֵר. אֶף בְּהֶגֶה
שֶׁל הַסְּפָרִים, הוּא לֹא נֶע בְּמִפְתִּיעַ,
כְּנוֹזֵל פְּקוּק. אָבֵל אֶת בְּנִיעַ,
אֲדִישָׁה לְשִׁנְיָה, אֲשֶׁר מֵרָאֵהוּ.

הָאֵם יֹדַעַת עַל הַפְּרָדָה הַמְכֻרַעַת
שְׂבִינָה לְבִין מַחְרָזַת הַקֶּשֶׁת,
פְּרָדָה בְּלִי שׁוּב, כְּשֶׁאֵת עֶפֶת קוֹלַעַת,
מְזַרְחִית לַפֶּרֶת, אֶת טֶרֶף דֹּרְשֶׁת?

גַּם כְּשֶׁנִּחַתְתָּ כָּבֵר בְּחֵם חֶפֶן קִבֵּעַ
בְּיוֹם קֶרִיר תַּחַת גֵּג לֹא יָדוּעַ,
לְשִׁרִיד נָזִיד - עָלָה דְּפָנָה, בְּצָבֵעַ
דְּמִיתָ לְאַרְד מוֹרִיק וְצִנוּעַ.

לְהַשִּׁיג אוֹתָךְ אִי-אֶפְשָׁר כְּשֶׁאֵת עֶפֶה.
בְּמַדְבָּר (בְּסִבָּה הַהוּא – קֵל וְחֹמֶר),
כִּי כָל סוּג חֵם, אֶפְלִי קָיָם בְּשִׁפְעַת,
(גַּם שֶׁל כָּף-יָד) קִיקִיּוֹנִי הוּא כְּחֹמֶר.

1993

(* זנון מאלאה – פילוסוף יווני (מהמאה החמישית לפנה"ס).
החץ שימש לו דוגמה לתיאור בעייות בהבנת התנועה.
במקור השיר נקרא "חץ פרסי". ברוסית חץ – מילה ממין נקבה. לכן, אפשר
להבין את השיר כפנייה לאישה, לה הוא מוקדש.

יוסף ברודסקי

הולנד

כֵּן, הוֹלַנְד אֶרֶץ שְׂפֵלָה שְׁטוּחָה
וּבְחֻשְׁבוֹן סוּפִי לַיָּם הוֹפְכָת,
לִכֵּן, לְמַעֲשֵׂה כְּכֹלֹת הַכֵּל
הַיָּם הוּא הוֹלַנְד. הַדָּגִים בָּיָם

беседуя друг с дружкой по-голландски,
убеждены, что их свобода — смесь
гравюры с кружевом. В Голландии нельзя
подняться в горы, умереть от жажды;
еще трудней — оставить четкий след,
уехав из дому на велосипеде,
уплыв — тем более. Воспоминанья —
Голландия. И никакой плотиной
их не удержишь. В этом смысле я
живу в Голландии уже гораздо дольше,
чем волны местные, катящиеся вдаль
без адреса. Как эти строки.

משוחחים בינם בשפת מולדת,
משכנעים כי חרותם היא תערובת
תחריט ותחרה. בהולנד אי-אפשר
שם לעלות על הר, למות מצמאון
קשה שם להשאיר עקב ברור,
בזמן נסיתך על אופנים,
לא כל שכן — מפליג. הזכרונות —
הם הולנד. ואינו קים שום סקר,
כדי לעצר אותם. ובמובן הזה
אני בהולנד חי זמן רב יותר
מהגלים, בני המקום, אשר מתגלגלים
ללא מען. כמו השורות האלה.

1993

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Испанская танцовщица

רקדנית ספרדית

Умолкает птица.
Наступает вечер.
Раскрывает веер
испанская танцовщица.

הערב נאָכב הצית.
צפֿור לַקְנָה נִכְנָסַת.
אֶת מְניפֶתֶה פֿוֹרֶסַת
רִקְדָּנִית סְפָרְדִית.

Звучат удары
луны из бубна,
и глухо, дробно
вторят гитары.

הלִבְנָה מִטְנָבֹור
דוֹפֶקֶת, אוֹמֶרֶת,
גִיטָרָה חוֹזֶרֶת
בְּרִטֵט דְבֹור.

И черный туфель
на гладь паркета
ступает; это
как ветер в профиль.

על בְּרִק הפֶּרְקֵט,
שְׁחוּרָה מְפִיחַ,
כְּפֶרוֹפִיל הָרוּחַ,
הַנֶּעַל נֶרְאִית.

О, женский танец!

רִקוּד נְשִׁי מִתְאַר

Рассказ светила
о том, что было,
чего не станет.

О -- слепок боли
в груди и взрыва
в мозгу, доколе
сознание живо.

В нем -- скорбь пространства
о точке в оном,
себя напрасно
считавшем фоном.

В нем -- все: угрозы,
надежда, гибель.
Стремление розы
вернуться в стебель.

В его накале
в любой детали
месть вертикали
горизонтالي.

В нем -- пыткой взгляда
сквозь туч рванину
зигзаг разряда
казнит равнину.

Он -- кровь из раны:
побег из тела
в пейзаж без рамы.
Давно хотела!

Там -- больше места!
Знай, сталь кинжала,

ברור כְּשֶׁמֶשׁ:
מה שְׁהִיָּה אָמֵשׁ
כָּבֵר לֹא יִשְׁאַר -

הַעֲתֵק כָּאֵב בְּלֵב -
פְּצוּץ רֵב לֶחַ,
כָּל עוֹד הַמֶּחַ
עַר וְחוֹשֵׁב.

בּוֹ מִתְעַצֵּב מְרֻחֵב
עַל נִקְוֹדַת רָגַע,
כְּשֶׁהוּא כֹּעַל רָקַע
עַל עֲצָמוֹ חוֹשֵׁב.

כָּבֵר יֵשׁ בּוֹ הַכֹּל:
כְּלִיָּה, תִּקְוָה, מְרֹד,
שְׁאִיפֵת וְרֹד
לְשׁוֹב לַגְּבֻעוֹל.

לְהִטּוֹ מוֹנֵחַ
בְּפֶרֶט, בְּדַפֵּק -
לְקוֹ הָאֶפֶק
נִקְמַת הָאֲנָה.

בּוֹ מִבֵּט כְּאוֹר
מִתּוֹךְ עֵב פֶּתַע,
בְּפִרְיָקַת מִתַּחַ
מְכֻלָּה מִיִּשׁוֹר.

מִדְמָם עֵתָה,
הוּא - גּוֹף, בּוֹרֵחַ
לְנוֹף זֹרֵחַ.
מִזְמַן רְצֵתָה!

אֶךְ חֵלֶק מִדְּרוֹן.
כֹּלָה, אֵן הוֹלָכֶת?

кому невеста
принадлежала.

למי היא שִׁיכָת
דְּעִי, פִּלְדַּת פְּגִיוֹן!

О, этот танец!
В пространстве сжатый
протуберанец
вне солнца взятый!

הוֹ, רִקּוּד-אוֹצָר!
מִשְׁמֶשׁ פּוֹרֶצֶת
בְּלִיטָה נִדְחָסֶת
לְשֵׁט חָצֵר!

Оборок пена;
ее кружение
одновременно
ее крушение.

בְּחִלְלִיתָהּ,
תְּנוּעוֹת רִגְלֶיהָ,
קֶצֶף קִפְלִיהַ -
הַתְרַסָּקוּתָהּ.

В нем сполох платья
в своем полете
свободней плоти,
и чужд объятья.

הַבִּזָּק הַשְׂמָלָה
מְגוּף לַחֲפָשׁ,
כֵּלָה רַק נֶפֶשׁ,
חִבּוּק זָר לָהּ.

В нем чувство брезжит,
что мирозданье
ткань не удержит
от разрастанья.

רוֹמֶזֶת: יְקוּם
יֵשׁ לוֹ מִנִּיעַ,
בַּד לֹא תִפְרִיעַ
לְתַפֵּס מְקוֹם.

О, этот сполох
шелков! по сути
спуск бедер голых
на парашюте.

הַמָּשִׁי - כֶּפֶה
אֶת הַיָּרֵךְ לֹקֵחַ
עִירָם, כְּמַצָּנָה,
אֶל הַרְצָפָה.

Зане не тщится,
чтоб был потушен
он, танцовщица.
Подобно душам,

וְאִין לְחַפּוֹת
שְׂיַפְסִיק נוֹעַ,
לֹא שֵׁשׁ לְגֹעַ,
לְהִכָּבוֹת.

так рвется пламя,
сгубив лучину,
в воздушной яме,

כֶּךְ גַּם לְהִבָּה
קִיסָם הוֹרָסֶת,
וְאִז דּוֹרָסֶת,

топча причину,

виденье Рая,
факт тяготенья,
чтоб -- расширяя
свои владенья --

престол небесный
одеть в багрянец.
Так сросся с бездной
испанский танец.

קיום להבה.

שאיפה לבטל
חזון גן-עדן
וכבד-אבן -
חרות לקבל.

חלום פראי!
קר ח' בנחת
עם תהום ב'חד
רקוד ספרדי.

1993